

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6.SINIF
ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI ÜNİTESİNİN ÖĞRETİMİNDE
BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA VE KALICILIĞA ETKİSİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MEHMET FATİH YAPICIOĞLU

DANIŞMAN

PROF. DR. BİLGİN ÜNAL İBRET

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6.SINIF
ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI ÜNİTESİNİN ÖĞRETİMİNDE
BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA VE KALICILIĞA ETKİSİ**

Mehmet Fatih YAPICIOĞLU

**Danışman
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi**

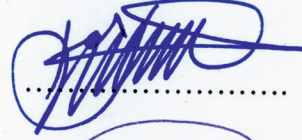
**Prof. Dr. Bilgin Ünal İBRET
Doç. Dr. Osman ÇEPNİ
Dr. Öğr. Üyesi Sibel OĞUZ HAÇAT**

TEZ ONAYI

Mehmet Fatih YAPICIOĞLU tarafından hazırlanan "**Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Ülkemizin Kaynakları Ünitesinin Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi**" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim **Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

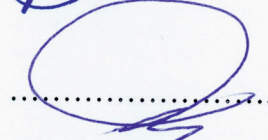
Danışman

Prof.Dr. B. Ünal İBRET
Kastamonu Üniversitesi

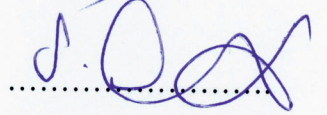
Jüri Üyesi

Doç.Dr. Osman ÇEPNİ
Karabük Üniversitesi

Jüri Üyesi

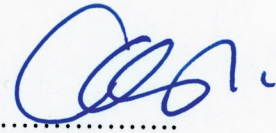
Dr. Öğr. Üyesi
Sibel OĞUZ HAÇAT
Kastamonu Üniversitesi

..... /05/2018

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Mehmet Fatih YAPICIOĞLU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6.SINIF ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI ÜNİTESİNİN ÖĞRETİMİNDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN AKADEMİK BAŞARIYA VE KALICILIĞA ETKİSİ

Mehmet Fatih YAPICIOĞLU

Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. B. Ünal İBRET

Bu çalışmanın amacı, Ortaokul 6 sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersinde bulunan “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinin bilgisayar destekli öğretim yöntemleri kullanılarak işlenmesinin, öğrencilerin başarısına ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığına olan etkisini incelemektir.

Çalışmada araştırma modeli olarak deneysel desen modeli tercih edilmiş olup, veri toplama aracı olarak ise araştırmayı yapan kişi tarafından oluşturulan başarı testinden faydalanılmıştır. Çalışma grubunu, Kastamonu il merkezinde bulunan bir Ortaokulun 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ikinci yarısındaki 6-A ve 6-B sınıflarının 60 öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma yapılacak öğrencilerin ekonomik ve sosyal düzeyleri ile derslerden aldıkları sınav sonuçları göz önünde bulundurulmuş ve böylece seçilen araştırma grupları eşit düzeyde tutulmuştur.

Çalışmanın amacı, öğrencinin ders başarısı ve kalıcı bir öğrenme gerçekleşmesi bakımından, bilgisayar destekli öğretim yöntemleri kullanılarak öğretilen ders konularıyla, geleneksel (klasik) öğretim yöntemleriyle öğretilen konular arasındaki farkın incelenerek ortaya konulmasıdır. Söz konusu yöntemler hakkında daha önce ele alınmış olan araştırmalar ve bulgular araştırılıp incelenmiş ve ayrıca bu araştırma sonucunda elde ettiğimiz bulgulardan da yola çıkılarak, bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğrencinin başarısını arttırdığı ve öğrenmede kalıcılık sağladığı sonucuna varılmıştır.

Öncelikle çalışmada Ortaokul 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde, bilgisayar destekli öğretim yöntemleri kullanılarak işlenen ders konularıyla, geleneksel öğretim yöntemleriyle işlenen dersin, öğrencilerdeki akademik başarı ve dersi hatırlama düzeyine etkisi, araştırmada kullanılan deneysel desen modeline uygun hale getirilmiştir. Kullanılan veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan ölçek yardımıyla, ön test-son test ve kalıcılık (hatırlama) testi kullanılarak derlenmiştir. Hazırlanan başarı testi, öğrencilere ders işlenmeden önce ve ünite sonunda uygulanarak bulunan veriler SPSS 16.0 paket programı ile değerlendirilmiştir.

Konuyla ilgili olarak daha önce yapılan çalışmalarda, bilgisayar destekli öğretim yöntemleri ve geleneksel (klasik) öğretim yöntemleri kullanımının, öğrencilerin akademik başarılarını artırmada farklı etkiye sahip olduğu belirtilmiştir.

Yapmış olduğumuz çalışmada da, “Ülkemizin Kaynakları” ünitesine ait, alınan başarı testi puanlarının deney öncesinde ve sonrasında iki farklı öğretim tekniği kullanılarak ders işlenen deney ve kontrol grubu arasında anlamlı farklılık gösterdiği, yani farklı anlatım tekniği kullanılan gruplar arasında (deney ve kontrol grubu olmak üzere) tekrarlı ölçümler faktörlerinin, başarı testi uygulama düzeyleri üzerindeki ortak etkilerinin, anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre bilgisayar destekli öğretim yönteminin, “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinin işlenişinde geleneksel öğretim yöntemlerine göre öğrencilerin ilgili ünite ve konuların öğrenimi üzerinde akademik başarı ve kalıcılığı artırmada daha etkin bir yöntem olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretimi, Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi, Ülkemizin Kaynakları Ünitesi, Eğitimde Teknolojisi kullanımı.

2018, 168 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

THE EFFECT OF COMPUTER-ASSISTED TEACHING METHODS ON ACADEMIC ACHIEVEMENT AND PERMANENCE IN TEACHING OF THE 'RESOURCES OF OUR COUNTRY' UNIT IN THE SOCIAL STUDIES LESSON OF THE SECONDARY SCHOOL 6TH GRADES

Mehmet Fatih YAPICIOĞLU

Kastamonu University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Turkish Language and Social Studies Education

Supervisor: Prof. B. Ünal İBRET

The aim of this study is to examine the effects of teaching the Resources of Our Country unit introduced in the Social Studies lesson of the secondary school 6th grades through using computer-assisted teaching methods on the students' achievement and the permanence of learned information.

Experimental research design was used in this study and the achievement test developed by the researcher was utilised as the data collection tool. The study group consisted of 60 students in 6-A and 6-B classes in a secondary school located in Kastamonu city centre who studied in the second semester of 2012-2013 academic year. The socio-economical levels of the students in this research was taken into account so that the selected research groups were kept at equal level.

The purpose of this study is to investigate and present the difference between the lesson subjects taught using computer-assisted teaching methods and the lesson subjects taught with traditional (classical) teaching methods in terms of lesson achievement and permanent learning. The previous studies and findings about these methods were reviewed and examined. Moreover, the findings from this research have led to the result that the computer-assisted teaching method improves students' achievement and provides them with permanent learning.

First of all, the effect of the 6th grade Social Studies lesson subjects taught using computer-assisted teaching methods and the lesson subjects taught with traditional (classical) teaching methods on the students' academic achievement and their recall level were adapted to the experimental model used in this research. The data were compiled using the pre-test, post-test and retention (recall) test with the aid of a scale developed by the researcher. The achievement test was applied to the students before the lesson and after the lesson unit had been introduced and it was evaluated with the SPSS 16.0 programme.

In the previous studies on this topic, it has been stated that the use of computer-assisted teaching methods and traditional (classical) teaching methods have different effects in increasing the students' academic achievement.

In this study, it was found that between the experiment and control groups using two different teaching techniques, the achievement test scores related to the Resources of Our Country unit differed significantly in the pre-test and post-test. That is, the common effects of repetitive measurement factors on achievement test implementation levels between the groups using different instructional techniques (experiment group and control group) were found to be significant. According to these results, in terms of increasing students' academic achievement in and the permanence of learning of the related unit and subjects, it was found that the computer-assisted teaching method was a more effective method than the traditional teaching methods in the teaching of the Resources of Our Country unit.

Key Words: Social Studies Education, Computer-Assisted Instruction Method, Resources of Our Country Unit, Use of Educational Technologies.

2018, 168 pages

ÖNSÖZ

Yaşadığımız asır, bilgisayar ve iletişim teknolojisinin hayatın her kesimine girmesine bağlı olarak bilgi-iletişim çağı olarak isimlendirilmektedir. Hızla değişen yaşam şekilleri, iletişim ve bilimdeki akılalmaz gelişmeler hayatı yakalamaya çalışan insanoğlunu gün geçtikçe teknolojinin ve bilişim dünyasının içine sürüklemektedir. Bu sebeple giderek yüksek beklentilere sahip günümüz dünyası, sürekli en iyiyi hatta mükemmeli yakalama peşindedir. Eğitim sistemleri de bu teknolojiye ayak uydurmaya, bilgisayar sistemlerinin sanal alemiyle, öğretimin ana unsurlarını ortak noktada buluşturmaya başlamışlardır. Eğitim ve öğretimdeki kaliteyi artırmak için en önemli yol bireysel farklılıkları dikkate alan, teknolojilerle eğitimin bütünleştirilmesidir.

Günümüz eğitim sisteminin ana amacı; bilgileri ezberlemek ve tekrar etmekten ziyade, anlamlandırıp yorumlayarak yeni bilgilere erişmektir. Böylece öğrenci kalıplaşmış bilgileri ezberleyerek geçici olarak hafızasında tutmak yerine, “Öğrenmeyi Öğrenmek” tekniğini benimsemek olacaktır. Bu nedenle okullarımızda klasik öğretmen merkezli eğitim öğretim anlayışı yerine, daha çağdaş olan öğrenci merkezli eğitim öğretim anlayışı uygulanmaya başlanmıştır. Bu yöntemin başarıya ulaşması için ise, öğrenme ortamlarının en üst seviyede verim sağlayacak şekle getirilmesi noktasında eğitimde bilgisayar destekli öğrenme modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bilgisayarlar, derslerde öğretmenlerin yerine geçmekten ziyade, yardımcı ve öğretmeyi destekleyen araçlar olarak nitelendirilmektedir. Bu doğrultudaki görüşlerin, gerek irdelenmesi gerekse geçerliliğinin bilimsel olarak araştırılması amacıyla söz konusu alanda bir çalışma yapılması tercih edilmiştir.

Çalışmanın ana unsurunu; Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olan Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi müfredat konularının öğretimi oluşturmaktadır. Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde bilgisayar destekli öğretimin önemini ve onu etkileyen faktörleri kapsamlı olarak incelemiştir. Bu araştırma sayesinde, öğrencilerin gelecekte karşılaşacakları hayat şartlarında, çalışma ortamlarında ve özellikle öğrencilere ideal yaşam şartlarının kazandırılmasında günün teknolojik imkanlarının önemi konulmaya çalışılmıştır. Böylece bilgisayar destekli öğretim ile Ortaokul Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinin nasıl daha zevkli ve kalıcı öğrenmeye esas teşkil edebilecek şekilde kullanılması gerektiği ortaya konacak ve bilgisayarların onlara her konuda yardımcı birer araç olduğu bilincine varmaları sağlanacaktır. Bilgisayar destekli öğretime etki eden unsurlar ele alınarak ders işlenişlerinde göz önünde bulundurulması gereken hususlar açığa çıkarılmıştır. Bilgisayar destekli öğretimin yararlarından bahsedilmekle birlikte, sınırlılıkları hakkında da sonuçlara ulaşılarak bu sınırlılıklar en aza indirilmeye çalışılmıştır. Mevcut müfredatın, yeterli olduğu

sonucuna ulaşılırken, bilgisayar destekli öğretim sisteminin eğitimde kalıcılığa etkisinin daha fazla gözleendiği görülmüştür.

Kısaca tanımlayacak olursak; çalışmamızın amacı, Ortaokul 6. Sınıf müfredatında yer alan Sosyal Bilgiler dersi “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinin işleniş aşamasında, bilgisayar destekli öğretim yöntemi kullanımının öğretim niteliğini ve kalıcılığı üzerine olan etkilerini araştırmaktır. Bilgisayar kullanımı, ünitenin konularının işlenmesi sırasında sistemi tamamlayıcı ve öğretmeni destekleyen bir araç olarak değerlendirilmiştir. Çalışmamızda literatürde geçen pek çok çalışma incelenmiş ve böylece araştırma yöntemimiz uygulamaya konulmuştur.

Bu çalışmada, öncelikle şahsımın yüksek lisans eğitimine başlamasında öncülük eden ve çalışmam sürecinde ve hayatımın her aşamasında daima bana yol göstererek desteklerini üzerimden esirgemeyen danışman hocam Sayın, Prof.Dr. Bilgin Ünal İBRET’e, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans eğitimimden itibaren benim yetişmemde katkıları olan Prof. Dr. Duran AYDINÖZÜ’ne, Öğr. Üyesi Dr. Sibel OĞUZ’a, Öğr. Üyesi Dr. Emine Karasu AVCI’ya, Doktora Öğrencisi Esra KAPTAN’a ve isimlerini zikredemediğim diğeri saygıdeğer hocalarıma, ayrıca kendilerine çalışmam sürecinde yeterince vakit ayıramadığım halde sürekli bana güç veren kıymetli eşime, çalışmamın her aşamasında yardımcı olan ablalarıma ve değerli aileme şükranlarımı sunar hepsine ayrı ayrı teşekkür ederim.

Araştırmanın Sosyal Bilgiler Eğitimi alanına, katkıda bulunması dileklerle...

Mehmet Fatih YAPICIOĞLU

Kastamonu, Haziran, 2018

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
TABLolar DİZİNİ	xv
I. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	5
1.2.1. Alt Problemler	5
1.3. Araştırmanın Amacı	6
1.4. Araştırmanın Önemi	7
1.5. Sayıtlılar ve Varsayımlar	8
1.6. Sınırlılıklar.....	9
1.7. Tanımlar	9
II. BÖLÜM	13
KURAMSAL ÇERÇEVE	13
2.1. Sosyal Bilimler	13
2.2. Sosyal Bilgiler	14
2.3. Sosyal Bilgilerin Dersinin Dünya'daki ve Türkiye'deki Gelişimi.....	16
2.3.1. Sosyal Bilgilerin Dersinin Dünya'daki Gelişimi	16
2.3.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Türkiye'deki Gelişimi	19
2.4. Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi	22
2.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları	24
2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaklaşımlar	28
2.6. Öğretim Stratejisi, Yöntem ve Teknikleri	31
2.6.1. Sosyal Bilgilerde Kullanılan Yaygın Öğretim Teknikleri	34
2.6.1.1. <i>Direkt öğretim yöntemleri</i>	36

2.6.1.2. <i>Birbirini etkileyerek öğretim yöntemleri</i>	37
2.6.1.3. <i>Dolaylı öğretim yöntemleri</i>	43
2.6.1.4. <i>Deneyerek ve yaparak öğrenme yöntemleri</i>	44
2.6.1.5. <i>Bağımsız çalışma yöntemleri</i>	46
2.7. Eğitimde Teknoloji ve Bilgisayar Kullanımı ile Bilgisayar Destekli Öğretim.....	48
2.7.1. Eğitimde Teknoloji ve Bilgisayar Kullanımı.....	48
2.7.2. Bilgisayar Destekli Eğitim ve Bilgisayarın Öğretimde Kullanımı ..	50
2.7.3. Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi	52
2.7.4. Bilgisayar Destekli Öğretimin Amaçları	54
2.7.5. Bilgisayar Destekli Öğretim Modelleri	55
2.7.6. Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Gerekli Öğeler	56
2.7.7. Bilgisayar Destekli Öğretimin Yararları.....	63
2.7.8. Bilgisayar Destekli Öğretimin Sınırlılıkları.....	66
2.8. Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretim Programları ve Yazılımları.....	68
2.9. Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi İle İlgili Yapılan Araştırmalar ...	77
2.9.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	77
2.9.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	86
III. BÖLÜM	90
YÖNTEM	90
3.1. Araştırmanın Modeli	90
3.2. Araştırmanın, Çalışma Grubu ve Örneklemi.....	91
3.3. Veri Toplama Araçları.....	91
3.3.1. Başarı Testi Hazırlanması.....	93
3.3.2. Kullanılan Öğretim Yazılımı	95
3.4. Araştırmanın Uygulama Planı	95
3.5. Öğretme Yönteminin Uygulanması.....	96
3.6. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	97
IV. BÖLÜM	99
BULGULAR VE YORUM	99
4.1. Öğrencilerin Kişisel bilgileri İle ilgili Bulgular	99
4.2. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular	100

4.2.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	100
4.2.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	101
4.2.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	102
4.2.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	102
4.2.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	103
4.2.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	104
4.2.7. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	105
V. BÖLÜM	108
SONUÇ VE TARTIŞMA	108
ÖNERİLER	116
KAYNAKLAR	119
EKLER	134
EK 1- (6. Sınıf Sosyal Bilgiler Başarı Testi).....	134
EK 2- (6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kalıcılık Testi)	144
EK 3- (Power Point Görsel Sunular).....	153
EK 4- (Vitamin Eğitim Programı Ekran Görüntüsü)	159
EK 5- (İzin Yazışmaları)	161
ÖZGEÇMİŞ	168

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AHA	Amerikan Tarih Birliği
Akt	Aktaran
ANOVA	Varyans analizi
BDE	Bilgisayar Destekli Eğitim
BDGÖ	Bilgisayar Destekli Geleneksel Öğretim
BDÖ	Bilgisayar Destekli Öğretim
BT	Bilgi Teknolojisi
Diğ	Diğerleri
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
Ed	Editör
FATİH PROJESİ	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi
GÖ	Geleneksel Öğretim
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	National Commission of Social Studies
PC	Personel Computer (Kişisel Bilgisayar)
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TTKB	Terbiye Kurulu Başkanlığı
TTNet	Türk Telekom İnternet
TDK	Türk Dil Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
Vitamin	TTNet Eğitim Programı
Vd	Ve Diğerleri
Vb	Ve Benzeri
F	Frekans
df	Serbestlik Derecesi
N	Denek Sayısı
η^2	Etki Büyüklüğü
p	Anlamlılık Düzeyi
S	Standart Sapma
sd	Serbestlik Derecesi
X	Aritmetik Ortalama

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Dünyada Sosyal Bilgiler Tarih Şeridi.....	18
Şekil 2.2. Öğrenme Stratejisi, Yöntem ve Teknik ve Kavramları Arasındaki İlişki	31
Şekil 2.3. Yöntem ve Tekniklerin Gruplandırılmış Gösterimi.....	35
Şekil 2.4. Bilgisayarların Öğretimde Kullanımı.....	51
Şekil 2.5. Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinde Yazılım Türleri.....	61

TABLOLAR DİZİNİ

		Sayfa
Tablo 4.1.	Uygulama yapılan ortaokuldaki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı.....	99
Tablo 4.2.	Uygulama yapılan ortaokuldaki deney ve kontrol gruplarının akademik başarı testi puanlarına ilişkin kolmogorow-smirnov testi sonuçları.....	100
Tablo 4.3.	Uygulama yapılan ortaokuldaki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön testi puanına ilişkin bağımsız gruplarda “t-testi” sonuçları.....	101
Tablo 4.4.	Uygulama yapılan ortaokuldaki kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son-test puanına ilişkin (bağımlı gruplarda) t-testi sonuçları.....	101
Tablo 4.5.	Uygulama yapılan ortaokuldaki deney grubu öğrencilerinin ön testi ve son-test puanına ilişkin (bağımlı gruplarda) t-testi sonuçları	102
Tablo 4.6.	Uygulama yapılan ortaokuldaki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son-test puanına ilişkin (bağımsız gruplarda) t-testi sonuçları.....	103
Tablo 4.7.	Uygulama yapılan ortaokuldaki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kalıcılık-test puanına ilişkin (bağımsız gruplarda) t-testi sonuçları.....	103
Tablo 4.8.	Uygulama yapılan ortaokuldaki kontrol grubu öğrencilerinin öntest, sontest kalıcılık-test puanına ilişkin ANOVA sonuçları....	104
Tablo 4.9.	Uygulama yapılan ortaokuldaki deney grubu öğrencilerinin öntest, sontest kalıcılık-test puanına ilişkin ANOVA sonuçları....	106

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümünde araştırmanın konusu olarak incelenen problem durumunun belirlenmesine yönelik olarak problem cümlesi ve alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve konunun tanımları üzerinde durulacaktır.

1.1. Problem Durumu

Dünyada rönesans ve reform hareketleriyle başlayan ve daha sonra sanayi devrimi ile hızlanan bilimsel buluş ve sanatsal ilerleyişler, zamanla bilim ve teknolojinin hayatın her alanında kullanılmasını sağlamıştır. Böylece girilen Milenyum Çağıyla birlikte özellikle bilgisayar teknolojisinin insan hayatına sağladığı kolaylıklar, her sahada olduğu gibi eğitim alanında da kullanılmaya başlamıştır. Bu açıdan modernleşmiş ülkelerde bilgisayar teknolojileri eğitimde kullanılmaya başlanılmış ve dolayısıyla eğitim teknolojisinde yeni bir döneme girilmiştir. Günümüzün modern toplumları olarak isimlendirilen bilgi toplumlarında bilgisayarlar kullanılan değişik yazılımlarla kalkınmanın temel anahtarları olmuştur. Modernleşme yarışında artık sahip olunan bilgi işlem teknolojilerinin kullanımı ve geliştirilmesi ülkelerin en temel enstürümanları haline gelmiştir.

Teknoloji kavramının birçok tanımı yapılmıştır. Teknoloji, Yunanca Tekhne (Sanat, Zanaat) ve Logos (Bilgi) sözcüklerinden oluşan, antik Yunan'da "Bilgiden gelen zanaat" anlamını ifade etmekteyken, zamana ve çağın yeniliklerine göre bilimsel araştırmalar sonucunda ulaşılan somut ve faydalı sonuçları ve bunlara ilişkin araç, yöntem ve süreçlerin tamamını ifade eden yeni bir anlam kazanmıştır. (Aküzüm, 2013).

Eğitim ve teknoloji arasındaki ilişki incelendiğinde yeni teknolojilerin oluşturduğu ortamlara uyum sağlama becerisinde bireyler geliştirme, teknik insan gücü yetiştirme

ve eğitim alanında var olan teknolojik olanaklardan yararlanma olmak üzere karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, çağın gereklerine uygun insanı yetiştirecek olan eğitim, olumlu ve etken uygulamalara ulaşmak amacıyla insan gücü, program, materyal, zaman ve yöntemleri içeren bir sistem ihtiyacını ortaya koymaktadır. (Alkan, 1995). Eğitim teknolojisi; eğitim sistemini oluşturan hedefler, içerik, süreç, yöntem, teknik ve değerlendirme temel bileşenlerinin bir arada ele alınmasıdır (Akar ve Demirhan, 2017).

Günümüz dünyasında yaşanan hızlı gelişmelere uyum gösterebilmek ve gelecek nesilleri gelişen teknolojiye ayak uydurmasını sağlamak için özellikle eğitim alanında pek çok araştırma yapılmaktadır. Bu sebeple daha etkili öğrenme ve öğretme yöntemleri denenmekte kullanılan araç gereçler sürekli yenilenmektedir. Hızla değişen dünyada ülkeler kendi yetiştirmek istedikleri nesillerine uygun olarak eğitim politikaları belirlemektedir. Bu durum ülkemiz içinde geçerlidir. Bilim ve teknolojiyi eğitimle bütünleştirerek milli ve manevi değerlerimizden ödün vermeyecek şekilde sosyal ve kültürel değerlerimiz doğrultusunda öğrencilerimizi geleceğe hazırlamalıyız. Araştırmalardan ortaya çıkan sonuçlarına göre; ülkemizde eğitimde kalabalık sınıflar, okulların fiziksel yetersizlikleri, araç gereç yetersizlikleri, ekonomik dengesizlikler, sosyal kültürel farklılıklar, ihtiyaçların fazla oluşu, coğrafi farklılıklar gibi olumsuzluklar karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizin eğitim politikalarına uygun iyi ve donanımlı bir vatandaş yetiştirmek için bir taraftan bu sorunlarla mücadele ederek diğer taraftan da başta bilgi teknolojileri olmak üzere çağımızın gerektirdiği gelişen teknolojiyi eğitimde kullanmamız ülkemizin geleceği açısından oldukça önemlidir.

Çağımızda bilgisayarlar diğer teknolojik materyallere nazaran daha multimediyatik olmaları, bununla beraber daha çok duyu organlarına hitap edebilmeleri, somut olmayan ve anlaşılması karmaşık konu ve kavramları somutlaştırarak daha kolay ve kalıcı hale getirerek zevkli ve anlaşılır bir şekle dönüştürmeleri sebebiyle günümüzde eğitim ve öğretim süreci içerisinde en fazla faydalanılan en önemli teknolojik araç olmuştur (Ayas, Karataş, Ünal ve Çalık, 2001). Bilgisayar desteğiyle yapılan dersler eğitim öğretimi daha kolay ve anlaşılır duruma getirmiş öğrencilerin derslere olan ilgisini arttırmıştır. Böylece öğretmenler öğretimde bilgisayarın sağladığı avantajları

kullanmak için derslerinde bilgisayar kullanmaya başlamış ve Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) modern eğitimin bir parçası olmuştur.

Bilgisayar Destekli Öğretim (BDÖ) amaçlı uygulamalar sayesinde öğrenciler yeni bilgilere kolayca erişebilmekte, tekrar etme ve alıştırma yapabilme olanağı bulmakta ve benzeşim amaçlı uygulamalarla sınıf ortamına getirilemeyen eğitim ortamlarını sınıfa getirilebilme gibi pek çok beceriye sahip olabilmeyi amaçlamaktadır (Tankut, 2008).

Milenyum çağıyla birlikte yeni yetişen öğretmenlerin teknolojiye hakim olmalarının yanı sıra onları etkin olarak kullanabilmeleri yani kendilerini donanım olarak eğitim ve öğretime hazır hale getirmeleri artık bir mecburiyet halini almıştır. Çünkü artık eğitim öğretim sürecinde sürekli gelişen teknolojinin doğurduğu yeni teknik, yöntem, araç ve gereçleri kullanılmaktadır. Çağımızın bu araç gereç ve tekniklerin en kapsamlı ve etkin olanlarının başında bilgisayar ve bilgisayar ekipmanları ile gerçekleştirilen yöntem olan bilgisayar destekli öğretim yöntemi uygulamaları gelmektedir.

Bilindiği üzere her öğrencinin doğuştan getirdiği ve ailesel ve çevresel faktörlerle sonradan edindiği durumlara bağlı olarak öğrenme düzeyleri farklıdır. Ayrıca öğrenmede kalıcılık ve akademik başarı üzerinde birçok faktör etkili olmaktadır. Bunlardan biriside kullanılan öğretim yöntemleridir. Öğrenme yöntemi öncelikli olarak öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine göre düşünme süreci ister. Burada en öne çıkan durum öğrencinin anlamasını kolaylaştıracak ve süreci kısaltacak konuya uygun en doğru yöntemin belirlenmesidir. Bu açıdan BDÖ yöntemi farklı kavrama düzeyine sahip öğrencilere ve kalabalık sınıf ya da kitlelere daha kısa zamanda ulaşmayı sağladığı için oldukça avantajlıdır.

Etkili bir eğitim ve öğretim amacına ulaşılabilmesi amacıyla uygulanacak yöntemlerin, öğretilecek konuların, eğitim materyali ve kaynaklarının bir temel oluşturacak biçimde birleştirilerek, hazır hale getirilmesinde izlenecek öğretim tekniğine, genel anlamda öğretim yöntemi denilmektedir.

Eğitim programlarındaki başarı düzeyini sahip oldukları içerik kadar, kullanılması planlanan öğretim teknik ve yöntemleri de, önemli ölçüde etkilemektedir. Dolayısıyla, bir konunun öğretilmesinde öğretmenin, öğrencilerine öğreteceği bir konuya bilgi açısından hakim olması konunun öğretilmesinde tek başına yeterli değildir. Öğretmenin alan bilgisi konusunda hakim olmasının yanında işlenecek konunun özelliğine göre uygun yöntem ve teknikleri seçerek kullanması gereklidir (Bilen, 2002).

BDE'in bilinen yararlarının yanında bazı görülmeyen dezavantajları da bulunmaktadır. Bunların başında öğrencilerin sosyal ve beşeri ilişkiden uzak kalmasıdır. Bilgisayar kullanımı bireyselliği ön plana çıkarmakta, dersler dışında da bilgi ve teknolojilerini kullanmayı alışkanlık haline getiren çocuklar, akıllı cep telefonları ve bilgisayarla ilgilenmekten, çevrelerinden koparak, arkadaşlık ve büyükleri ile iletişimden yoksun yaşamaktadırlar.

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere teknolojinin ve bilgisayar kullanımının gelecekte ülkelerin kalkınmasında ve medeniyet yarışından kopmamasında büyük önemi bulunmaktadır. Bilgisayar teknolojisinin eğitimde kullanılması hızla gelişen modern dünyada gelecek nesillerin çağın donanımlarına sahip toplumlar olarak yetiştirilmesinde etkisi olacağı bilinen bir gerçektir. Çünkü Sanayi Devrimi'ni kaçıran toplumlar günümüz medeniyet yarışında geri kalmışlardır.

Günümüzde artık Endüstri 4.0 ya da 4. Sanayi Devrimine girilmiştir, birçok çağdaş otomasyon sistemini, veri alışverişlerini ve üretim teknolojilerini içeren kolektif bir devrimi ifade etmektedir. Bu devrim nesnelerin interneti, internetin hizmetleri ve siber-fiziksel sistemlerden oluşan bir değerler bütünüdür. Bilgisayarın hayatımıza girmesiyle birlikte artık yeni bir sanayi devrimi olan Endüstri 4.0 ya da 4. Sanayi Devrimi toplum olarak kaçırmamak ve bu çağa uygun nesiller yetiştirmek için hayatımızın her aşamasında olduğu gibi eğitimde de çağımızın gerektirdiği teknolojileri kullanmalıyız.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Ülkemizin Kaynakları” isimli ünite de yer alan kavram ve konuların öğretiminde, bilgisayar destekli öğretim yapılan deney grubu öğrencileriyle, klasik öğretim yöntemleriyle öğretim yapılan, kontrol grubu öğrencileri arasında, akademik başarı ve öğretilen konuların kalıcılık düzeyleri açısından, anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.2.1. Alt Problemler

1. Deney grubu (BDÖ yöntemiyle uygulama yapılan grup) ile kontrol grubunun (Geleneksel öğretim yöntemiyle uygulama yapılan grup) ön test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Kontrol grubunun (Geleneksel öğretim yöntemiyle uygulama yapılan grup) ön test ve son test puanları arasında, anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Deney grubunun (BDÖ yöntemiyle uygulama yapılan grup) ön test ve son test puanları arasında, anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Deney grubu (BDÖ yöntemiyle uygulama yapılan grup) ile, kontrol grubuna (Geleneksel öğretim yöntemiyle uygulama yapılan grup) ait son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. Deney grubu (BDÖ yöntemiyle uygulama yapılan grup) ile, kontrol grubuna (Geleneksel öğretim yöntemiyle uygulama yapılan grup) ait kalıcılık testi sonuçları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

6. Kontrol grubunun (Geleneksel öğretim yöntemiyle uygulama yapılan grup) ön test, son test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında, anlamlı bir farklılık var mıdır?

7. Deney grubunun (BDÖ yöntemiyle uygulama yapılan grup) ön test, son test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında, anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı; ortaokul 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinin, BDÖ yöntemi ile işlenmesi sonucunda öğrenci başarısının olumlu yönde etkilenip etkilenmediğinin ortaya konulması ve dönem sonunda öğrenci zihninde konuların kalıcılık düzeyine olan katkısının olup olmadığını belirlemektir.

Bu amaç çerçevesinde; öğrencilerin öğrenme faaliyetine daha etkin bir şekilde katılım sağlamaları ve kişisel öğrenim düzeylerine göre kısa sürede çok daha hızlı ve kalıcı öğrenme sağlamaları hedeflenmektedir. BDÖ yöntemi ile öğrencinin derse karşı ilgi ve tutumlarının olumlu yönde değişmesi beklenmektedir. İnceleme konusu yöntem ile öğretmenin, öğrencilerin öğrenim düzeylerini birebir ve anında takip ederek, yerinde müdahalede bulunması, öğrenciye gerekli desteği vermesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, klasik yöntem ile Sosyal Bilgiler dersinin işleniş sırasında ortaya çıkan güçlüklerin giderilmesinde, BDÖ'nün sağlayacağı katkıları ortaya koymaktır.

Ortaokul 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde işlenen, “Ülkemizin Kaynakları” ünitesi öğretiminde karşılaşılan kavramsal algıların belirlenmesi ve bu yanlışların ortaya çıkarılmasında etkili olan başlıca faktörlerin saptanması, içinde bulunduğumuz hayatın getirdiği gelişimlerin, beraberinde getirdiği yeniliklere öğrencilerin kolayca ayak uydurmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Öğrenciye, Sosyal Bilgiler dersi müfredatında belirtilen örnek davranışların kazandırılmasında, teknolojik imkânlardan faydalanılarak, dersin işlenişini zenginleştirilecektir. Böylece öğrencinin derste konulardan zevk alarak derse aktif şekilde katılımı sağlanacaktır. Her öğrencini dersi öğrenme şekli ve öğretim yöntemlerinin bilgisayar desteğiyle belirlenmesi, soyut anlatımdan kurtularak, konuların somut hale getirilerek, öğrenme ilgi ve gereksinimlerine uygun hale getirilmesi gibi hususlar incelenecektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüz dünyası, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş süreci yaşamaktadır. Bu sebeple, çağımızda yaşanan değişim ve gelişimleri takip etme ve uygulamada eğitim tekniklerinin devamlı yenilenmesi, gelecek nesillere çok daha iyi eğitim olanakları bırakmak ve bilinçli bireyler olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından en önemli unsurdur (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005a).

Sosyal Bilgiler ise, kişilerin toplum içinde varoluşuna yardımcı olmak amacıyla; sosyoloji, psikoloji, antropoloji, tarih, coğrafya, felsefe, ekonomi, hukuk ve siyaset bilimi gibi bilim dallarını ve vatandaşlık bilgisi konularını ele alan, öğrenme alanlarının birleştirilerek bir tema veya üniteye toplanmasını amaçlayan; insanların fiziki ve sosyolojik ortamlarla iletişim hadiselerinin geçmişini, bugününü ve geleceğini fiziki çevresiyle etkileşimi yönleriyle inceleyen; toplu öğretim yönteminden yola çıkılarak geliştirilmiş bir ortaöğretim dersi (MEB, 2005c, 46).

Bu araştırma; hayatımızın bir parçası haline gelen ve artık onlar olmadan neredeyse hiçbir işimizin yapılamadığı bilgisayarların, eğitim ve öğretim alanında da kullanılarak, öğretilecek konuların bilgisayar yardımıyla öğrenci zihninde somutlaştırılması, derslerin daha zevkli ve istenildiğinde tekrar edilebilir bir şekilde işlenebilmesi, sosyal bilgiler dersinde bilgisayar destekli öğretim yönteminin ne şekilde yapılacağına açıklanması, BDÖ yönteminin ortaokullarda başta Sosyal Bilgiler dersi olmak üzere, diğer bütün derslerde kullanımına dikkat çekilmesi açısından son derece önemlidir. Ayrıca, öğretmenler açısından BDÖ yöntemiyle anlatılan derslerin, akademik başarı ve öğretimde kalıcılık düzeyini olumlu yönde etkileyebileceği, BDÖ amaçlı program ve yazılım hazırlayan şahıs ve firmaların hazırlayacakları eğitsel yazılımların kriterlerinin belirlemesi ve müfredata uygun program hazırlanmasına ışık tutması yönüyle bu çalışmamız son derece önem arz etmektedir.

Ayrıca, çalışmanın yapılacağı ortamda akıllı tahta sisteminin kurulu oluşu, araştırmada kullanılan yazılımların program uygunluğu ve güncellik arz etmesi gibi unsurlar ile okul ve eğitimci açısından anlam ifade etmesi, ayrıca BDÖ yöntemi ve

Sosyal Bilgiler dersi eğitimi ve öğretimi ile ilgili gelecekte yapılacak olan çalışmalara yardımcı olması açısından önemlidir.

1.5. Sayıtlar ve Varsayımlar

Bu çalışmada aşağıdaki sayıtlar kabul edilmiştir.

1. Çalışma grubu evreni temsil edecek özelliğindedir.
2. Araştırma için yararlanılan kaynaklar, geçerliliği ve güvenilirliği tam olan kaynaklardır.
3. Araştırmanın konusu olan ortaokul 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinin öğretiminde, BDÖ yöntemi kullanımının, öğrencinin akademik başarısında anlamlı bir farklılık oluşturacağı varsayılmaktadır.
4. Uygulama esnasında faydalanılan ölçme araçları hususunda başvuru uzman görüşleri yeterli sayılmaktadır.
5. Kontrol grubu ve deney grubu öğrencileri arasında, başarı puanlarını etkileyebilecek anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
6. Başarı testini yanıtlayan öğrencilerin ciddiyetle ve objektif bir şekilde cevap verdikleri kabul edilmiştir.
7. Araştırmada kullanılan, yazılım ve programların ilgili kriterlere ve Sosyal Bilgiler dersinin genel amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlandığı öngörülmüştür.
8. Araştırmada faydalanılan, veri toplama aracı testlerinden elde edilen verilerin, geçerlilik ve güvenilirlik derecelerinin yüksek olduğu kabul edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma;

1. BDÖ yöntemi için, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmak üzere belirlenmiş olan eğitim öğretim yazılımı ve araştırmacı tarafından hazırlanan powerpoint ders sunularıyla sınırlıdır.
2. Kastamonu il merkezinde bulunan bir Ortaokuldaki 60 kişilik 6.sınıf (6-A ve 6-B) öğrencileriyle sınırlıdır.
3. Araştırma uygulama süresini kapsayan 2012-2013 öğretim yılı ile sınırlıdır.
4. Ortaokul 6.sınıfdaki Sosyal Bilgiler dersi müfredatından seçilen ‘Ülkemizin Kaynakları’ ünitesiyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Eğitim: Eğitim, önceden tespit edilmiş amaçlar doğrultusunda, insanların düşüncelerinde, tutum ve davranışlarında ve yaşantılarında belirli iyi yönde değişim ve gelişim sağlamaya yarayan sistematik bir süreçtir (Barutçugil, 2002, 18).

Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler, genel olarak Sosyal Bilimlere ait bulguları, bünyesine katarak öğrencilerin düzeyine indiren, bunları kullanarak öğrencilere sosyal hayata uyum göstermede ve sosyal sorunlara çözüm bulmada kullanacakları gerçek bilgiyi, beceriyi, tutum ve değerleri kazandırmayı hedefleyen, bir vatandaşlık eğitimi programıdır (Öztürk ve Otluoğlu, 2003, 6).

Teknoloji: Yunanca “tekhne” (sanat, zanaat) ve “logos” (bilgi, söz, sözcük) kelimelerinden meydana gelen bir ifade olup, antik Yunan’da “bilgiden gelen zanaat” manasına gelmektedir. Zamanla anlamı değişiklik gösteren bu terim, bilimsel araştırmalardan çıkarılan somut ve faydalı sonuçları ve bütün bunlara ilişkin materyal, yöntem ve anlık süreçlerin tamamını karşılayan bir mana kazanmıştır. Bireysel bir etkinlik olarak teknoloji, dünya tarihinde bilimsel değerler ve

mühendislik ilminden önce de vardır. Teknolojik gelişmelerin, bilimin uygulayıcı faaliyeti olduğuna dair görüşler de bulunmaktadır (Yörükoğulları, 2013, 7). Bu yönüyle teknoloji bilim alanında imalat, hizmet sektörü, ulaşım faaliyetleri ve benzeri sektörlerdeki problemlere tatbik edilmesi işlemi olup, bu kavram mekanik araçlar, farklı uygulamalar, metod, sistem, süreç, idare ve kontrol unsurları ve buna benzer çeşitli unsurların planlı bir şekilde bütünleştirilmesiyle oluşan ve bilimle uygulama arasındaki köprü görevini gerçekleştiren disiplinler bütünüdür. Kısaca teknoloji, bilimsel çalışmalar ve teorik açıklamalarla araştırmacıların karşı karşıya kaldıkları sıkıntılarda onlara birer iletişim unsuru vazifesi görmektedir (Koşar, 2003, 3).

Eğitim Teknolojisi: Eğitim teknolojisi kavramlarını incelediğimizde, eğitim ve teknoloji kavramlarını ayrı ayrı açıklamak gerekir. Eğitim; genel davranış oluşturma, yetenek pekiştirme, beceri, bilgi, ve tutum edinme sürecidir. Teknoloji ile ilgili kapsamlı bir tanım yapılacak olursa, kazanılmış yeteneklerin işe başlamasıyla doğal düzene hakim olmak için gereken işlevsel yapılar oluşturmaktır. Bu kavramlar ışığında eğitim teknolojisi, genel manada eğitime, özel manada ise öğrenim durumuna hakim olmak adına gerekli beceri ve birikimlerin işe koşulmasıyla öğretim veya eğitim süreçlerini işlevsel manada yapısallaştırır (Alkan, 2011, 13). İçinde bulunduğumuz toplum, tarihi olarak karşılaştığımız diğer bütün toplumlardan daha çok daha üstün ve çağdaş teknolojik imkanlara sahiptir. Bu imkanları kullanarak eğitim alanına da bilim ve teknik alanında bir özellik kazandırma gereği çok açıktır. Çağdaş eğitim politikaları program ve planları, teknikleri ile yönetimi, bilime dayalı temellere yaslanmadığı, kullanımlarında teknolojik imkanlardan faydalanılmadığı sürece, toplumuna ve bireylerine ihtiyaçlarını giderecek anlamda lüzumlu olan geri dönüşümü sağlayamaz (MEB, 2002, 5).

Öğretim: Kişilerin, çevreleriyle olan belli bir düzeydeki etkileşim ve iletişimleriyle yada okul gibi eğitim öğretim alanlarında belirli plan, program dahilinde oluşa gelen, genellikle insanda yer eden tutum ve davranış değişiklikleridir (Senemoğlu, 2004).

Öğretim Teknolojisi: Özel amaçlar için verimli bir öğrenme elde etmek, iletişim ve öğrenme ile alakalı araştırmalardan hareketle bireysel ve bireysel olmayan kaynakları

kullanılarak, öğrenme ve öğretme etkinliğinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde sistemsel bir yaklaşımdır (Ergin, 1995).

Öğretim Stratejisi: Öğretmenlerin öğrenme sürecini en başarılı ve istenilen düzeyde gerçekleştirebilmek amacıyla takip ettikleri, yöntem ve çeşitli yollardır (Yaşar ve Gültekin, 2009).

Bilgisayar: Bilgisayarlar, daha evvelden bulunmuş verileri, verilen emirler ve komutlar istikametinde alıp kayıt eden, verilmiş olan komutlara uygun biçimde verilerle işlem yapan, sonuçları depolama birimlerinde depolayan ve verilmiş olan komutlara uygun çıkış birimlerinden çıktılar verebilen elektronik bir makinedir (MEB, 2002, 122). Bilgisayar numerik ve alfabetik işaretleri işleyerek, değerler üreten elektronik cihazdır. Yani bilgisayarlar, girdileri belirlenmiş bir program sistemi dahilinde çözümlenerek, bunları kendisinin anlamlandırabileceği bir şekle dönüştüren ve neticeleri kişilere verebilen, bununla birlikte değerleri bünyesinde depolayabilen ve elektronik cihazdır (Seferoğlu, 2006, 104). Başka bir ifadeyle, kullanıcılardan aldığı verilerle mantıksal ve aritmetiksel işlemler yapan, işlemlerinin sonuçlarını saklayan, saklanan bu sonuçlara istenilen anda ulaşan elektronik cihazlara bilgisayar denir. Bütün bu işlemler yapılırken öncelikle bilgi girişleri yapılır, ayrı ayrı işlem yapılır, depolanır, istendiğinde çıkışları yapılabilir. Bu süreç çok hızlı, programlı ve hatasız bir şekilde gerçekleşir. Bilgisayarlar kendi kendilerine bir iş yapma özelliğine sahip değillerdir (Yelken, 2012, 106).

Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE): Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE), bilgisayarların öğrenim alanında, eğitim ve öğretim faaliyetini ve öğrencilerin ilgilerini arttıran, en yüksek seviyeye taşıyan öğrencilerin bireysel öğrenme süratine göre faydalanabileceği, kişisel öğrenme prensiplerinin bilgisayar teknolojisiyle bütünleşmesinden meydana gelmiş bir öğretim tekniğidir (Şahin ve Yıldırım,1999).

Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi (BDÖ): Bilgisayar destekli öğretim (BDÖ), bilgisayarların hafızalarının içlerine kaydedilerek çalıştırılan ders programları ve çeşitli görseller aracılığıyla, öğrencilere çeşitli bilgi veya konuları belletmek ya da

daha önceden öğretilmiş bilgi ve konuları tekrarlayarak kalıcı hale gelmesini sağlamak amacıyla uygulanan yöntemdir (Yalın, 2017, 165).

Eğitsel Yazılım: Öğrenciye konuyu hem kişisel hem de toplu olarak grup halinde çalışma imkanı sunan, aktif öğrenme imkanı veren, istendiğinde kaydedilip tekrar etme imkanına sahip, bilgisayarlı eğitim ve öğretim ortamlarında kullanılan öğretim materyalleridir (Meydan ve Akdağ, 2008).

Deneysel Yöntem: Herhangi bir bilginin doğruluğunu kanıtlamak üzere laboratuvar ortamında veya derslikte bizzat öğrenciler tarafından, öğretmen eşliğinde yapılan deneylerle tespit edilmesi yöntemidir (Yel, Taşdemir ve Yıldırım, 2008, 64).

Geleneksel Yöntem: Genellikle öğretimde, öğretmenlerin alışıldık şekilde dersi anlatarak, açıklayarak işlediği, aralarda öğrencilerin seviyelerini tespit etmek amacıyla çeşitli sorular yönelterek cevaplamalarını istediği, öğrencinin genel anlamda alıcı, öğretmenin ise aktif yani verici olduğu klasik bir öğretim tekniğidir (Hızal, 1992).

Akademik başarı: Bu çalışmadaki akademik başarı kriteri, araştırmanın temelini oluşturan ortaokullardaki sosyal bilgiler dersi ile ilgili öğrenci gruplarına sorulan başarı testi sonuçlarının puanlandırmalarıdır.

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde, Ülkemizde Sosyal Bilgiler dersinin kısaca tarihi gelişimini, sosyal bilimlerin ve sosyal bilgilerin tanımları, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmakta olan öğretim yöntemlerini, BDÖ yöntemi, Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde BDÖ yöntemini inceleyen araştırmalar ve konuyla ilgili başlıkları içermektedir.

2.1. Sosyal Bilimler

Sosyal Bilimler, bireylerin ürettiği gerçeklerle kanıtlamaya dayanan bağ kurma ve bağ kurma süreci neticesinde bulunan güncel bilgi öbekleridir. Söz konusu tanımdan yola çıkarak diyebiliriz ki; sosyal bilimler, kişiler tarafından oluşturulan gerçekler ile uğraşan bilim dalıdır. İnsanoğlu tarafından oluşturulan gerçekler ifadesinden, toplumsal değerler, insanın başka insanlar ve kurumlar ile etkileşimini ifade eden olaylar anlaşılmaktadır. Ayrıca, tüm bilimlerin temelinde iletişim (dil), mantık ve matematik bulunmaktadır. Bunlar olmadan ne fen, ne de sosyal bilimler yapılabilir (Sönmez, 1998).

Sosyal Bilimler, başlı başına bir disiplin olmadığından, bu bilimin genel anlamda bir teori yöntemi yoktur. Bu sebepten sosyal bilimin kapsama alanına giren her bir bilim dalının kendi yöntem ve teorisi vardır. Bu yüzden, sosyal bilimler disiplinleri arasında bağlantı kurabilmek için, disiplinler arası ilişkiden bahsedilir. Yani Tarih ile Coğrafya veya Sosyoloji ilişkisi, Sosyoloji ile Siyaset Bilimi arasındaki ilişki örneklerinde olduğu gibidir (Bilgili, 2008).

Sosyal Bilimler, toplumsal disiplinleri tanımlanmış kurallar bütünüyle bilimsel esaslara göre incelenmesidir. Sosyal bilimler ifadesini, matematik, fen, güzel sanatlar ve bunların dışında kalmış, konusu insan ve insan eseri olgular olan beşeri bilimler şeklinde tanımlayanlar da bulunmaktadır (Köstüklü, 1999).

Sosyal Bilimler, bireysel davranışlarını temel alarak araştıran ve inceleyen disiplinlerin meydana getirdiği bir çerçevedir. Bir çalışma alanı esasta disiplin alanı olarak kabul edilebilmesi için kendine ait bilgi üretimi gerekmektedir. Sosyal bilimler içerisindeki Sosyoloji, Tarih, Psikoloji, Coğrafya, Antropoloji gibi bilimler kendisine ait bilgileri açığa çıkaran bilimsel bir alandır (Tanrıöğen, 2006, 13). Sosyal Bilimler, insanla ilgilidir; insanlar sadece yaşamaz, düşünür, konuşur, ister, anlam yaratır, hedefleri vardır ve bunları zihinsel ve fiziksel aktivitelerine yansıtabilirler (Parri, 2014).

Sosyal bilimler, değişim ve gelişimi incelemekte olup bu özelliği ile insanı sosyalleştirme amacına yönelik eğitimde sosyal bilimlerin aktif rol almasına sebep olmuş ve eğitimin hem bir sosyal bilim dalı, hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi “Sosyal Bilgiler” kavramını oluşturmuştur (Safran, 1993). Genel anlamıyla sosyal bilimler, insanların başka insanlarla veya toplumla ilişki ve iletişimlerini ele alan bilim dalıdır. Bu bilim dalı okullarda öğretilmekte olup, söz konusu eğitim çağı gerektirdiği şekilde insanlara sosyal olgunluk ve uyumu öğreten, bireylerin gelişimine katkı sağlayan bir şekilde uygulanmaktadır. Başka bir deyişle ve yukarıdaki tanımı destekleyerek, sosyal bilimler bireylerin diğer bireylerle ve kendi çevresiyle olan ilişkilerini araştıran disiplinlerin bütünü olarak tanımlanabilir (Can, Yaşar ve Sözer, 1998).

2.2. Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler; insanın toplum içinde varlığını gerçekleştirmesini sağlamak için coğrafya, tarih, sosyoloji, ekonomi, antropoloji, hukuk, felsefe, psikoloji, siyaset bilimi gibi sosyal bilimler ile vatandaşlık derslerini aktaran öğrenim türlerini bir bütün olarak ele alan, bireyin fiziki ve sosyal çevresi ile iletişiminin geçmişten geleceğe ele alındığı; toplu öğretim anlayışı ile oluşturulan bir derstir (MEB, 2005a, 2005b).

Yaşadığımız toplumdaki tüm gerçekliklere dayanarak kanıtlanabilen ve bu toplumsal davranış ve olgulardan çıkarılan gerçek bilgilerin güncel şekilde toparlanmış haline sosyal bilgiler denilmektedir. Toplumda yaşanan gerçek davranışlar denildiğinde,

toplumsal hayatı düzenleyen tüm faaliyetler akla gelmelidir. Genel olarak, bireyin hayatı boyunca kullanmak zorunda olduğu ve yaşantısını kolaylaştırıp, daha rahat, mutlu ve huzurlu bir hayata sahip olması için gerekli gelişimi sağlayan bütün toplumsal faaliyet, olgu, ilişki ve deneyimler sosyal bilgiler kapsamı içinde değerlendirmek mümkündür (Sönmez, 1994).

Savage ve Armstrong (1996), Sosyal Bilgiler kavramını: Beşeri ve toplumsal unsurları, vatandaşlık konularını desteklemek için oluşturulmuş bütünleştirici bir disiplin türüdür. Eğitim programı dahilinde sosyal bilgiler, Arkeoloji, , Antropoloji, Coğrafya, Ekonomi, Tarih, Felsefe, Siyaset Bilimi, Hukuk, Sosyoloji, Din, ve Psikolojinin yanısıra insani bilimleri doğa ve sayısal bilimlerden çıkarım sağladığı sistemli ve eş güdümlü bir çalışma şekli oluşturur. Sosyal bilgilerde temel amaç dünyada, farklı kültürlerden oluşan, demokrasiyi benimsemiş toplumlarda bilgi esasına dayanan ve aldığı kararlarda mantıksal yetenekleri gelişmiş bireyler yetişmesine yardım edebilmektir (Akt: Öztürk, 2009, 4).

Sosyal Bilgiler; çocukların millet ve devlet bilinci ile vatandaşlık konularını ve evrensel farkındalıklarını esas alan yaşanan hayat şartları ile aynı değerleri taşıyan örnek insan kimliğini bünyesinde barındıran çok disiplinli ve disiplinler arasında da yeterince bilgi, beceri ve donanıma sahip, sorun çözebilme, karar alabilme, bilimsel düşünebilme, kendini ifade edebilme, eleştirel sorgulama yeteneğine sahip, aktif ve özgür kişiliğe ulaşmasını sağlamak ve yaşama hazır hale getirmektir (Turan ve Yıldırım, 2016, 6).

Sosyal Bilgiler, bireyle alakalı olan disiplinlerin konularından ve tekniklerinden faydalanarak, kişinin fiziki ve sosyal çevresi ile iletişimini belli bir süreçte bilimler arası etkileşimlerle inceleyen ve globalleşen dünyada yaşamaya ait genel demokratik geleneklere sahip düşünebilen ve düşündüklerini uygulayabilen bireyler yetiştirmek gayesinde olan çalışma alanlarının bütünüdür (Doğanay, 2005).

Sosyal Bilgiler dersinde olguların bir bütün içerisinde verilmesi gerekmektedir. Zira sosyal bilgilerde gerçek hayatı kanıtlamaya dayanan bağ kurma süreçleri ve sonunda bulunan güncel bilgi ve birikimlerin tümü olarak ifade edilebilir. Toplumsal

gerçeklik ifadesinden gerçek hayatı oluşturan ve denetleyen etkinlikler bütünü aklı gelmektedir. Bireylerin gerçek hayatta kullanması mecburi olan, olguların hayatını kolaylaştıran, huzurlu ve rahat bir yaşam sürmelerine imkân sağlayan bütün toplumsal değerler, unsurlar ve toplumsal bağlar söz konusu kavram kapsamına girer (Sönmez, 1998).

Sosyal Bilgiler, İlkokullarda sorumluluğunu bilen bilinçli ve kaliteli bireyler yetiştirmek için, sosyal bilimler kapsamına giren bilim dalları arasından seçilmiş konu ve bilgiler ışığında öğrencilere yaşadığımız toplum hayatını ilgilendiren güncel bilgi, tutum, davranış, değer ve deneyimlerin aktarılması onlara en kaliteli eğitim ortamının sunulması ve ders olarak işlenmesi şeklinde ifade edilebilir (Erden, 1997, 8). Sosyal Bilgiler dersinin kapsamında ağırlıklı olarak disiplinler arası bir bütünlük oluşturulmuş eğitim programı ile vatandaşlık kavramını geliştirmeye önem verilmiştir. Bu sebeple toplumlar açısından iyi bir vatandaş yetiştirmede Sosyal bilgiler en temel derstir (Şimşek, 2002).

2.3. Sosyal Bilgilerin Dersinin Dünya'daki ve Türkiye'deki Gelişimi

2.3.1. Sosyal Bilgilerin Dersinin Dünya'daki Gelişimi

Dünyada Sosyal Bilgiler e eğitimi kavramının nerede ve ne zaman ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte, “insanoğlu var olduğu andan itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitimi başlamıştır.” demek mümkündür. Çünkü insanoğlu; bir toplum içerisinde meydana gelir, gelişir, olgunlaşır ve hayatını tamamlar. Bu zaman dilimi içerisinde bireye yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilme, sosyal faaliyetler yapabilme, değişik beceri bilgi ve davranış oluşturabilme yeteneği kazandırır. Bu nedenle genel olarak “fen ve sosyal bilgiler insanoğlunun yaşamı kadar eskidir” şeklinde durumu şeklinde ifade etmek doğru olur (Sönmez, 1998).

Eski Yunanistan'a kadar dayanan eğitim geçmişine rağmen, Sosyal Bilgiler kapsamına giren dersler, yaygın olarak okul programlarında yer alışı 19. yy'da Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde görülmektedir. Osmanlı Devleti'de kısa zamanda sosyal bilgiler derslerini eğitim programlarına almıştır. Ancak Sosyal

Bilgiler 20. yy'a kadar dünyada coğrafya, tarih gibi isimlerle tek disiplin programları anlayışı ile yapılandırılmıştır (Öztürk, 2009).

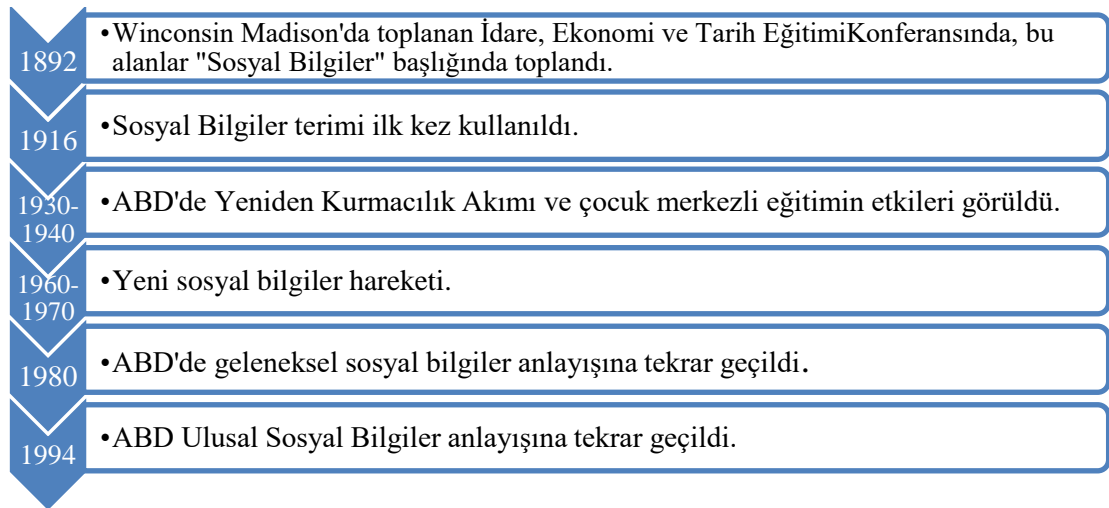
Amerika Birleşik Devletleri'nde doğup gelişen Sosyal Bilgiler dersi, Türkiye, Japonya, Avustralya, Kore ve Kanada vb. devletlerde de kanıksanmıştır. Fakat İngiltere'nin de bulunduğu çeşitli ülkelerde, Sosyal Bilgiler derslerinin konusunu kapsayan alanlar, Coğrafya, Tarih, ve Vatandaşlık Bilgisi adı altında değişik şekillerde işlenmektedir (Öztürk, 2011).

Kökeni insanlık tarihiyle beraber başlamış bulunan sosyal bilgiler öğretimi bir değer olarak malesef 19. yy'ın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılmaya başlanmıştır. 18. yy'ın son çeyreğinde yenileşmeyi savunan eğitim uzmanları, sanayileşmiş şehirlere uygun olarak hazırlanan programlar düzenlemeye gayret etmişlerdir. Diğer taraftan söz konusu süreçte dünya üzerindeki değişik coğrafyalardan, ABD'ye göçenlerin yaşandığı dönemdir. O dönem şartlarında ABD'ye gelen yada getirilen göçmenlerin topluma uyumu yada başka ifadelerle Amerikalılaştırılmaları için gerekli ortamın hazırlanması gerektiği için bir uyum programına yada dersine ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır. Çünkü, ABD'nin eğitim programında bulunan Tarih öğretimi, problemlerden uzaklaştırılmış bir şekilde tarihsel olayların yaşanış sırasına göre işlenişinden ibaret bulunduğundan ABD halkını toparlamakta yeterli olmamakta, söz konusu duruma bağlı olarak ta modern bir toplum inşa etmek için çıkış yolları aranmaktaydı (Doğanay, 2008).

Dünyada göçlerle birlikte değişen demografik yapı böylece değişen eğitim anlayışı içerisinde 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında, ABD'de ve Avrupa'da çeşitli disiplinler kurumsal hale getirilmiştir. Bu kurumlardan başlıcalarından olan Amerikan Tarih Birliği (AHA) 1884'te, Amerikan Siyasal Bilimler Birliği 1903'te, Amerikan Sosyoloji Birliği 1905'te ve Coğrafya Öğretmenleri Milli Komitesi 1914'te kurulmuştur (Singer, 2009, 56). Bu ihtiyaçlar çerçevesinde yapılan araştırmalarla 1916 yılında oluşturulan "The National Education Association Commission" adlı çalışma ekibi, eğitim programlarındaki sosyal eğitim ve öğretim alanlarını tanımlamak için "Sosyal Bilgiler" ifadesini kullanmışlardır (Schug, Mark ve Beery, 1987; akt. Öztürk ve Otluoğlu, 2005, 13). Sosyal Bilgiler dersinin, şehirde

yaşayan ve kırsal kesimden gelenlerin kente uyumlarını sağlayacağı ve bu nedenle 20.yüzyılın ilk yıllarında hazırlanan Sosyal Bilgiler programlarında, vatandaşlık bilgileri ve sosyal bilimlerin farklı alanlarından yararlanılması gerektiği kabul edilmiştir (Armstrong, 1980).

ABD’de 1930 ve 1940’lı yıllarda “Yeniden Kurmacılık Akımı” ve “Çocuk Merkezli Eğitim” yaklaşımını benimseyen eğitimciler, Sosyal Bilgilerin gelişmesi için çaba harcamışlar; fakat yine de Sosyal Bilgiler dersi Tarih ve Coğrafya ağırlıklı olarak 1960’lı yıllara kadar devam etmiştir (Safran, 2008). ABD’de Sosyal Bilgilerin öğretiliş şekli 1960’ların başlarından 1970’lerin ortalarına kadar yoğun bir eleştiriye tabi tutulmuştur. Bu süreçte “Yeni Sosyal Bilgiler” adı verilen bir reform hareketi doğmuştur. Reform, federal ve özel fonlarla desteklenen pek çok sayıda proje etrafında gelişmiştir. Böylece; Sosyal Bilgiler içerisinde sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi ve sosyal psikoloji pek çok disiplin ağırlık kazanmıştır. Burner (1960), “The process of Education-Eğitim Süreci” adlı eserinde yeni Sosyal Bilgilerin katalizör görevinden bahsetmektedir (Öztürk, 2007).

Şekil 2.1. Dünyada Sosyal Bilgiler Tarih Şeridi (Sever, 2015, 31).

2.3.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Türkiye’deki Gelişimi

Eğitim tarihimizde, İslamiyet’in kabulünden önce toplumsal yaşamla alakalı bir takım öğreti ve kurallar, töreler ve gelenekler gelecek nesillere aktarılmıştır. İslamiyet’in kabulünden sonraki dönemde İslamiyet’e esas teşkil edecek hususların öğretilmesi cihetine gidilmiştir. Osmanlı devletinde bilhassa medrese ve sıbyan mekteplerinde dini motifler içeren bilgi ve ifadeler eğitim programının ağırlığını oluştururken sosyal bilimler içeriğindeki bazı ders ve konular okulların seviyelerine göre belirli saat ve sürelerle okutulmuştur (Sözer, 2003a).

Sosyal Bilgiler alanına dahil olan dersler, ilk defa, Sultan II. Abdülhamit’in döneminde (1876-1909) o zamanki adı ile Maarif Nezaretinde kullanılan Usul-i Cedide’ye göre eğitim gerçekleştiren birer eğitim kurumu olan ve adına İptidai denilen okulların programında görülmüştür. 1904 yılında yayınlanan programda sadece Muhtasar Tarih-i Osmani dersi yer almaktaydı. 1913 senesinde programda Tedrisat-ı İbtidaiye Kanun-ı Muvakkati adlı kanunla Coğrafya ve Tarih derslerine ilave olarak Malumat-ı Medeniye ve Ahlakiye ve İktisadiye dersi İlköğretim programlarında yer almıştır (Safran, 2008).

Sosyal Bilgiler tabiri ilk defa, 1916 senesinde Milli Eğitim Derneğinin orta derecedeki okulları yeni baştan teşkilatlandırma komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesince kabul edilmiştir. Komite bu terimi “mevzuu doğrudan doğruya insan cemiyetinin teşkilatına ve tekamülüne ve bu ictimai birliklerin bir uzvu olması dolayısıyla insana dair olan bilgiler Sosyal Bilgilerdir” diye tarif etmiştir (Moffatt, 1957; Karagözoğlu ve Galip, 1966).

Atatürk dönemi İttihat ve Terakki’nin savunup uygulamaya koyduğu eğitim politikalarını çok büyük değişikliğe uğratmadan devam ettirmiştir. Milli Mücadele döneminden itibaren eğitim meselesi ülkenin birinci önceliği olarak varlığını korumuş hatta bu husustaki yol haritasının tespit edilebilmesi için “Türk Maarif Kongresi” düzenlenmiştir. Bu süreçte maarif problemlerinin başında gelen eğitimde ikilik meselesi ortadan kaldırılacak ve bu münasebetle 3 Mart 1924 tarihinde “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” yürürlüğe girecektir. Bu kanun ile eğitim öğretim

kurumlarının birleştirilmesi, Milli, laik ve çağdaş bir eğitim sisteminin tesis edilmesi hedeflenmiştir (Sönmez, 2013).

Cumhuriyet döneminde Türkiye’de, bilimsel bir program olarak hazırlanan “Sosyal Bilgiler” terimi bu günkü manasıyla ilk kez 1960’lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Daha önceki dönemlerde, Sosyal Bilgilerin içeriğini oluşturan disiplinler ayrı ayrı dersler olarak programlarda yer almıştır. Sosyal Bilgilerin içeriğini oluşturan tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi gibi dersler, disiplinler arası bir yaklaşımla ilk kez 1962 yılında yayınlanan İlkokul Program Taslağı’nda “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında bir ders olarak birleştirilmiştir (Sönmez, 1998). Ülkemizde, Tarih-Coğrafya-Yurttaşlık Bilgisi derslerinin diğer ülkelerdeki gelişmelere eşdeğer olarak Sosyal Bilgiler adı altında birleştirilmesi düşüncesi, 1949’da toplanan Milli Eğitim Şurası’nda kararlaştırılmıştır. Aynı konu 1953 yılında toplanan 5. Milli Eğitim Şurası’nda da tartışılmış olup, öğretmen okulları için uygulamaya konulmuştur (Binbaşoğlu, 1983; 1988; 1991).

Ülkemizde Sosyal Bilgiler bir ders olarak okullarda okutulmasından önce değişik adlarla eğitim programlarında yer almıştır. 1968 programında Sosyal Bilgiler adıyla bir ders olarak ilkokullara girmiştir. Programlardan ziyade sosyal bilgiler içeriğine yönelik 23/31 Ağustos 1949 tarihinde toplanan 4. Milli Eğitim Şurası kararlarının yanında söz konusu şurada yapılmak istenen değişikliklere de yer verilmiştir. Bunlardan birisini de ilkokulun ikinci devresinde ayrı olarak yer alan Yurttaşlık Bilgisi, Coğrafya, Tarih, derslerinin tek bir ders olarak ele alınıp çocuk psikolojisi açısından incelenmesi ve uygun hale getirilmesi ile ilgili karar oluşturur. VI. Milli Eğitim Şurasında yer alan ve ayrıca alınan kararların “c” bendinde yer alan bu karar dikkatlice incelenirse hem içeriği hem de uygulanacağı sınıf seviyesi bakımından öğrencilerin gelişim psikolojilerinin vurgulandığı için direkt olarak Sosyal Bilgiler derslerini belirtmektedir. Bu durumda Okullarda resmi bir ders olarak koyulmadan önce karar olarak şurada alındığını ortaya koymaktadır (URL-1, 2009).

Cumhuriyetin ilanından 1968 ilkokul programının yürürlüğe konmasından Türkiye’de Osmanlıda Batı Avrupa’da kabullenilen “tek disiplinli program” geleneği sürmüştür. Yani Coğrafya, Tarih ve Yurt Bilgisi veya Yurttaşlık diye isimlendirilen

Vatandaşlık, 1926, 1936 ve 1948 İlkokul Programlarında farklı farklı dersler şeklinde görülmüştür. Söz konusu dönemde, bu derslerin ortaokul programında bu isimlerle yer aldığı görülmüştür. Bu dersler bir yandan Cumhuriyetin dayandığı Kemalist ideolojinin ilkelerine diğer yandan da 1920’li yıllarda batıda ve ABD’de etkili olan eğitim akımlarına göre yapılandırılmıştır (Öztürk, 2009).

Türkiye’de Sosyal Bilgiler resmi bir ders olarak ilk defa 1968-1969 eğitim öğretim döneminde bütün ilkokullara, 1970-1971 eğitim öğretim döneminde de deneme amaçlı olarak ortaokullara koyulmuştur (Günden, 1995). Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın (TTK) 9. Milli Eğitim Şura kararlarınca 15.11.1974 yıl ve 459 sayı ile belirtilen karara göre Temel eğitimim 4’üncü, 5’inci, 6’ncı, 7’nci ve 8’inci sınıflarında Sosyal Bilgiler dersi okutulması kesinleşmiştir. Buna göre Sosyal Bilgiler dersi 1968 yılında ilköğretim okullarında, 1975 yılında ortaokullarda yer almıştır.. Bu durum 1985 senesine kadar sürdürülmüştür. 1985 yılından itibaren Sosyal Bilgiler dersi ilköğretimim ikinci kademesinde, Milli Coğrafya Milli Tarih ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri şeklinde işlenmeye başlamıştır.

Kesintisiz sekiz yıllık ilköğretim programı uygulamasına zorunlu olarak geçilmesiyle birlikte 1997-1998 Öğretim sezonunda ilköğretim okullarında tekrar 4’üncü, 5’inci, 6’ncı, 7’nci sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi işlenmeye başlanılmıştır. Ancak “Sosyal Bilgiler” adında bir ders 1968 senesinde ilk olarak ilkokul programında yer alsa da, 1968 yılından önce Sosyal Bilgiler dersinin konularına benzer farklı adlarda derslere eğitim programlarında rastlanmıştır. Sonuç olarak 1968’den önce Yurt Bilgisi, Yurttaşlık Bilgisi, Vatandaşlık Bilgisi Tarih, ve Coğrafya derslerinde Sosyal Bilgiler Dersinin temalarına yer verilmiştir (Tay ve Öcal, 2008).

Ülkemizde Dünyadaki ilerlemeler dikkate alınarak Sosyal Bilgilere yönelik yeni bir program düzenleme faaliyetlerine başlanmıştır. Böylece 2005 yılında geliştirilen program, Milli Eğitim Bakanlığınca seçilen deneme (pilot) illerinde uygulanmış başarılı olduğu kanısına varılınca 4., 5., 6., 7. Sınıflarda aşamalı bir biçimde, 2005-2006 öğretim döneminden itibaren yurdun tamamında uygulanmaya başlanmıştır.. Sosyal Bilgiler programı geliştirilirken, problem çözmeye işbirlikçi öğrenmeye ve tematik öğrenmeye dayanan sosyal yapılandırmacılığa ağırlık verilmiştir (Öztürk,

2007, 47). Yeni Sosyal Bilgiler dersi programı kapsamında ağırlıklı olarak, disiplinler arası ve bütünleştirilmiş olarak ağırlık verilen ana unsur vatandaşlık kavramının geliştirilmesi ve bu hususa daha fazla önem verilmesidir (Şimşek, Aydınöz ve İbret, 2009).

İlköğretim okulları ders programında 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı karar ile değişiklik yapılarak, 7. ve 8. sınıf müfredatında bulunan Vatandaşlık Bilgisi ve İnsan Hakları dersleri, eğitim öğretim programından kaldırılarak bu derslerin konularının İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Sosyal Bilgiler dersi müfredatı içinde işlenmesine karar verilmiştir (MEB, 2005c, 539-541). Daha sonra Vatandaşlık Bilgisi ve Demokrasi Eğitimi dersi, 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı kararla 8. Sınıfta haftalık bir ders saati olmak üzere 2010-2011 eğitim öğretim yılında seçmeli ders olarak, 2011-2012 eğitim öğretim yılından itibaren ise müfredatta zorunlu ders olarak okutulmaya başlanmıştır (MEB, 2010).

Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, öğrenme alanları ve üniteleri yapılandırmacı ve disiplinler arası anlayış gözetilerek yeniden düzenlenmiştir. Öğrenci merkezli kavram ve bilgilerin zihinde yeniden yapılandırılması, öğrenmeyi öğrenme, modern öğretim yöntem, strateji ve teknik, teknoloji ve materyallerin kullanılması gibi esaslar dikkate alınmıştır. Ayrıca bu anlayışla tasarlanmış ders kitapları öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı olmak üzere üç destekleyici kaynak getirilmiştir (Turan ve Yıldırım, 2016).

2.4. Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi

Bu ders, öğrencinin sosyalleşme aşamasında, bireyi mensubu bulunduğu halkın içinde bulunan bir fert olduğunu benimseterek, bireyin gelişimini yakinen izleyerek karşı karşıya kaldığı sıkıntı ve problemleri çözebilmesine destek sağlar. Söz konusu ders konuları; tarih, milli değerler ve kültürler gibi değerleri kapsayan, bireye ve topluma saygı gösteren, çevresine duyarlılık gösteren insanların yetişmesini sağlayan, tecrübeleri neticesinde edindiği bilgileri yorumlayabilen ve yaşamında kullanabilen, eleştirel düşünebilen, üretken, muhakeme yeteneği gelişmiş, toplumsal sorumluluk ve haklarının farkına varmış, iyi bir vatandaş olma bilincine sahip,

dünyayı ve dünyada meydana gelen olay ve olguları anlamlandırabilen, günün koşullarına uygun şekilde bilgiye ulaşma yöntemlerini bilen ve hayatında uygulayabilen insanlar yetiştirmeyi amaçlamıştır (Yeşiltaş, 2006).

Çocukların, sosyal gelişimlerinde ve toplum içindeki kişiliklerinin oturmasında, kültürel anlamda daha yeterli bir birey olmalarında sosyal bilgiler dersinin çok önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu ders sayesinde öğrenci geçmişi, bugünü ve geleceği ile ilgili bilgiler edinerek, bulunduğu topluma daha sağlam ayaklarla basar. Yakın ve uzak çevresini, toplumlar arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri öğrenir. Hem kendisini, hem de dünyayı daha iyi tanıma fırsatı bulur (Can vd., 1998).

Sosyal Bilgiler Dersleri, kapsadığı konular açısından kişilerin hem kültürel hem de sosyal kazanımlar edinmeleri, bu tecrübe ve gelişim sağlamaları açısından önemli bir ders niteliğindedir. Yani Sosyal Bilgiler dersinde öğrenen bireyler üyesi oldukları ve yaşamlarını sürdürdükleri toplumun geçmiş dönemini ve içinde yaşadığı zamanını kavrarken öbür taraftan da yandan da farklı milletlerle ilgili bilgilere sahip olurlar Bu kadar derinlemesine konulara yer verilen bu derste insanlık tarihinin asırlardır biriktirdiği kültürel deneyimleri öğrenme imkanı tanır (Öztürk ve Otluoğlu, 2003, 40). İlköğretim programlarında yer alan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi, insanın hayatı boyunca karşılaşılabileceği farklı sorunlara en doğru tepkiyi verebilmesini, kişinin yaşama hazırlamasını sağlar. Yaşamın parçası olan olaylara doğru bakan ve ders çıkarabilen, sosyalleşmiş bir birey ve vatandaş olarak görevlerini ve sorumluluklarını anımsatır ve kavratır (Savaş ve Ünüvar, 1999).

Bu gün öncelikle açlık, fakirlik, işsizlik, iç ve dış savaşlar, ülkeler arası münasebetler, toplumsal alanlardaki yozlaşmalar, hava ve su kirliliği, iş, işçi ve tüketici anlaşmazlıkları, birincil derecede ki sosyal sorunlardan bazılarıdır. Sosyal Bilgiler dersi çocukların bunlar ve buna benzer sorunların farkına varmalarını, neden bunların çözümlerinin zor olduğunu, bunlara çözüm yolları geliştirirken düşünmesi gerekli olan öncelikli kavramları bilmesini olabilecek çözüm yollarının farkına varmalarını sağlayabilmektir (Preston, 1974).

Sosyal Bilgiler çocuklara içinde var oldukları toplumun kültürel değerlerini kavratarak onları topluma faydalı birer vatandaş haline getirme, küresel ve ulusal değerler ve önemli toplumsal müesseseler hakkında bilgilendirip onlara çeşitli tutum ve beceriler kazandırma, sosyal ve kişisel sorunları tanıma, analiz etme ve karar verme süreçlerinde öğrencilere yardımcı olma amacına hizmet eder. (Bilgili, 2008, 5) Sosyal Bilgiler Dersi, doğrudan hayata yönelik olarak demokratik hayatın esasını oluşturan tutum ve hedefleri geliştirmek ve gerçekleştirmek için en uygun derstir. Çocukların vatandaşlık ve demokrasi ile ilgili temel bilgi ve becerileri, bu derste kazanmaları umulur (Doğanay ve Karakuş, 2004).

2.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları

Çağımızda bilim dünyası ve teknolojiadaki hızlı ilerlemeler ve bunun bir doğal sonucu olarak insan yaşamındaki değişimler, Sosyal Bilgiler dersinin amaç ve içeriğinin de farklılaşmasını beraberinde getirmektedir. “Sosyal bilgiler dersini niçin okutuyoruz-okutmalıyız?” sorusunun cevabını verebilmek için çocukların ilgi ihtiyaç ve beklentilerini çok iyi bilmek gerekmektedir. Değişen ve gelişen dünya koşullarında çocukların edinecekleri bilgi, beceri ve değerler de değişime uğramaktadır. Sosyal bilgiler eğitiminin önemli bir ögesini oluşturan amaçlar, çağın gereklerine göre tespit edilmektedir (Sever, 2015, 13,14).

Sosyal Bilgiler, vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek için sosyal ve beşeri bilimlerin entegre edilmesi ile oluşmuş bir çalışma alanıdır. Sosyal Bilgiler, okul programları kapsamında, beşeri, matematik ve doğal bilimlerden aldığı müsait konuların yanısıra ekonomi, arkeoloji, tarih, coğrafya, felsefe, din, siyaset bilimi, hukuk, antropoloji, psikoloji, sosyoloji vb. disiplinlere dayalı sistematik ve de koordineli çalışmayı sağlar. Sosyal Bilgiler öğretiminin esas gayesi, iç içe olan dünyamızda kültürel olarak çeşitli demokrasi toplumunun birer ferdi olarak genç bireylere toplum yararına dayalı ve mantıksal karar verme yeteneğini geliştirmelerinde yardımcı olmaktır (NCSS, 1994).

Sosyal Bilgiler denildiğinde kişinin incelenmesi, fiziksel çevre sosyal çevresiyle iletişimi ve bu iletişimin dün, bugün ve yarına ait biçimlerinin irdelenmesiyle karşı

karşıya geliriz. Nitekim Sosyal bilgiler dersinde çocuğun gelişim aşaması sürecinde karşılaşacağı zorlukları öğrenerek bireylerin aralarındaki etkileşimlerini tanımış olur. Bireylerin sadece aralarındaki ilişkiler yeterli olmayıp, diğer kurum, kuruluş ve çevreleri ile olan etkileşimleri de çok önemlidir. Bu husus sosyal bilgiler dersinin önem verdiği alanlardan bir tanesidir. Bireylerin hayati fonksiyonlarını yerine getirebilmek için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılamak, toplumsal değerleri öğrenmek, sosyal sorunların nedenleri ve çözüm yollarını bulmak kısacası kaliteli bir yaşam için araştırmalar yapmak sosyal bilgilerin temel görevidir. Bu açıdan sosyal bilgiler kültürel mirasın ve günümüze taşınan kısmının hayatımıza olan etkisini, bununla beraber yaşayan özelliklerini ve bunların yaşamımıza etkilerini, insanların fiziki ve sosyal çevresiyle olan ilişkisini konu alan bir prensiptir (Güngördü, 2001, 130).

Sosyal Bilgiler, insanların geçmişten, geleceğe kadar sürecek olan, , politika, kültür, ekonomi ve çevre ile ilişkilerini araştıran ve düzenleyen bilimdir. NCSS. (National Commission of social studies) Sosyal Bilimler Programına ait üç adet amaç önerilmiştir. Bu amaçlar:

- 1- Değişen dünya ve toplumda kültür çeşitliliğinin nasıl olduğu bilgi ve anlayışının gelişmesi,
- 2- Her kültürün katkısını tanıtmak,
- 3- Kültürel değer sistemlerinin keşfi (Öztürk, 2002).

Sosyal Bilgilerin amaçlarının arasında; vatandaşlık görevi ve sorumluluğu, toplumdaki bireylerin aralarındaki etkileşimleri, çevresini, vatanını ve içinde yaşadığı evreni tanıyarak kabiliyetlerinin farkına varmak, kaynakları iyi kullanma yaşama fikir ve becerilerini geliştirmek, şeklinde dört bölümden oluşmaktadır (Erden, 1996a). Sosyal bilgiler genel olarak yurttaşlığı, sosyalleşmeyi ve vatan sevgisini artırmayı hedefler. Hazırlanan programların, ana felsefesi bilgilerin kazanılmasında, konular açısından öğretmenlerin esas alınmasına dayalı geleneksel anlayışlarla, öğrenciyi merkeze alan ve problem çözme, duyuşsal özellikler ile değerler olgusuna önem veren günümüz anlayış sistemleri arasında farklılıklar yer almaktadır (Paykoç, 1995).

Milli Eğitim Temel Kanununda ve Sosyal Bilgiler Ders Programında yer alan vizyon ve kurallara uyumlu bir şekilde belirlenmiş, Sosyal Bilgiler dersine ait genel amaçlar şu şekildedir:

- 1- Bağımsız bireyler olarak fiziki ve duygusal kabiliyetlerinin, yetenek, ilgi ve istek farkında olmak
- 2- Türkiye Cumhuriyetinin bir vatandaşı olduğundan, yurdunu ve ulusunu seven, sahip olduğu hakları bilerek kullanan, sorumluluk sahibi olan, milli bilince hakim birer bir vatandaş olarak yetiştirmek.
- 3- Atatürk İlkeleri ve İnkılaplarına bağlı, Türkiye Cumhuriyetinin kültürel, sosyal ve ekonomik alanlarda gelişimini kavrayarak, demokratik, laik, çağdaş ve milli değerleri yaşatmak için çaba harcar.
- 4- Hukuksal düzenlemelerin toplumun her kesimi açısından etkili olduğu ve bütün insanlar ile kurumların kanunlar karşısında eşit haklara sahip olduğu bilincine varır.
- 5- Kültürümüzü ve tarihi değerlerimizi meydana getiren esas unsurları ve süreci idrak ederek ulusal bilinç oluşumunu sağlayarak, kültürel mirasının korunmasında ve geliştirilmesinde rol oynar.
- 6- Bulunduğu çevresel koşulların ve yeryüzünün fiziksel yapısını tanıyıp bireylerle doğa arasında meydana gelen iletişimi izah eder.
- 7- Bilginin doğru ve çeşitli şekillerde (tablo, grafik, diyagram, küre, harita, zaman şeridi vb) kullanımına, düzenlenmesine ve gelişimine katkı sağlar.
- 8- Ekonomiye ait ana kavramları anlar, gelişmede ve milletler arası ekonomi ilişkilerinde milli ekonomimizin bulunduğu yeri bilir.
- 9- Mesleklerle ilgili bilgi edinir, çalışma hayatının toplumsal yaşama olan etkisine ve bütün mesleklerin gerekliliğine inanır.

- 10- Çeşitli zaman ve mekanlara ait tarihi değerleri inceleyerek bireyler, maddeler, olgular ve olaylar arasındaki benzerlikleri ve değişiklikleri tespit eder, değişim olup olmadığını ve süreklilik düzeyini ortaya koyar.
- 11- Bilimin, teknolojik gelişime sürecinin toplum yaşamı üzerine olan etkisini kabullenerek iletişim ve bilgi teknolojilerini kullanabilir.
- 12- Bilimsel düşüncüyü esas kabul ederek gerçek bilgilere ulaşabilme, bu bilgileri kullanabilme üretimde bilim ahlakı hususlarını göz önünde bulundurur.
- 13- Bireylerin, toplumların ve devletin aralarındaki ilgileri izah ederken, sosyal bilimlere ait esas unsurlardan faydalanır.
- 14- Katılımcılığın önemine inanarak bireysel ve topluma ait problemlerin çözümüne dair kişisel fikirler beyan eder.
- 15- Milli egemenlik, temel insan hakları, cumhuriyet, laiklik, demokrasi gibi değerleri tarihsel süzgeçten geçirerek, günümüzdeki yaşam şartlarına olan etkisini özümseyerek bundan sonraki hayatını demokratik kurallar çerçevesinde şekillendirir.
- 16- Değişik zaman ve yerlerde toplumlar arası siyaset, ekonomi, kültür ve sosyal iletişimi irdeler.
- 17- Toplumun, bir üyesi olma bilincinden yola çıkarak, ülkesi ve yeryüzü ile ilgili konularda hassas davranır (MEB TTKB, 2005d, 9).

Burada sosyal bilgilerin amaçlarını belirten cümleler içerisinde belirlenen ifadeleri üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar:

- Evrensel boyut,
- Milli Boyut,
- Bireysel Boyut, şeklinde ifade edilebilir (Turan, Sünbül ve Akdağ, 2009, 10).

Sosyal Bilgiler dersi, demokratik değerler ile kuşatılmış yurttaş bilincine ulaşmış öğrencilerin, yaşadıkları toplumsal ortama uyumlarını ve birikimlerini hayata geçirebilmeleri için gerekli donanım sağlamayı amaçlamıştır (MEB, 2006, 26).

Görüldüğü gibi sosyal bilgiler dersinin başta kişilik gelişimi olmak üzere birçok farklı konuda gerek kişisel gelişim, gerekse toplumsal düzenin sağlanması yönleriyle çok önemli katkıları bulunmaktadır. Bu nedenle uygulamaya konulan 2005 programında beceri, değer eğitimi, kişilik özellikleri gibi konulara yer verilmiştir. Çünkü sosyal bilgilerin temel amacı iyi vatandaş yetiştirmektir. Sosyal bilgilerin temel yaklaşımları konusunda da bu durum açıklanmaktadır. Sosyal Bilgiler, insan hayatının her aşamasında gerekli olan vatandaşlık ve iyi bir birey olma bilinci, beşeri bilimler, matematik, arkeoloji, antropoloji, coğrafya, hukuk, ekonomi, tarih, siyaset bilimi, felsefe, sosyoloji ve psikoloji gibi temel bilimlerin bünyesinde sentezlendiği ve hayatta insana gerekli olan tüm disiplinleri barındıran bir bilim dalıdır. İnsan, Sosyal Bilgiler sayesinde öncelikle kendisini tanır. Kişi karşılaştığı olayları, sosyal bilgiler süzgecinden geçirerek, mantıklı kararlar vermesini sağlar.

Sosyal Bilgiler aynı zamanda kişilerin diğer kişilerle ve toplumla olan ilişkilerini düzenler. İnsanların bireysel ilişkilerinin kendilerine doğru bir şekilde öğretilmesi toplumsal huzuru ve refahı da sağlamış olacaktır. Vatandaşlık bilinci ve yükümlülükleri, kişisel iletişim, insanın kendisini, çevresini, vatanını ve tüm dünyayı tanıma bilinci ile ekonomik anlamda birey olma şeklindeki 4 ana unsur bilgi sahibi olan Sosyal Bilgilerin amaçlarını özetlemektedir.

2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaklaşımlar

Eğitim ve öğretimi yönlendirmede kullanabileceğimiz genel bakış açısına yaklaşım adı verilir. Geçmişten günümüze Sosyal Bilgiler öğretimine ilişkin farklı bakış açıları bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler eğitime bakış açısı ve sosyal bilgiler eğitimini ele alış biçimi her dönemde farklı olduğu gibi aynı zamanda yaşayan eğitimciler ve akademisyenler arasında da fikir birliği bulunmamaktadır. Bununla birlikte benimsenen yaklaşım; strateji, yöntem, teknik ve ders araçları seçimini etkilemektedir. Barr, Barth ve Shermis (1978) Sosyal Bilgiler yaklaşımlarını

“Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler”, “Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler” ve “Yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler” şeklinde sınıflandırmışlardır. Bu sınıflandırma sosyal bilgiler literatüründe en fazla kabul gören ve en fazla kullanılandır (Barth ve Demirtaş ,1997; Sever, 2015).

Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi: Bu yaklaşım sosyal bilgiler öğretiminin bilinen en yaygın ve en eski yaklaşım türüdür. Temel amacı toplumundaki köklü kurumların, değerler ve inançların öğrettiklerini telkin etmek suretiyle, mevcut durumu devam ettirmektir. Barr vd., (1978) göre bu yaklaşımın asıl hedefi, kültürel devamlılığı sağlayarak garanti altına alacak nesiller yetiştirebilmektir. Uygulama içeriği yetişkin bireylerce tespit edilir. Geçmiş olayların öğrenilmesi, geçmişin öğretileri ve geleneklerle gurur duyma, sorumluluk alabilme, uygun tutum ve davranışlarda bulunabilme ve otoriteye saygı ve bağlılık, gerçekleştirilmek istenilen hedeflerin başlıcalarıdır. Yöntem genellikle öğretmen merkezli yöntemleri kullanarak yürütülmektedir (Öztürk, 2009).

Bu yaklaşıma sahip bir sosyal bilgiler öğretimi programının içeriğinde öğrencinin aşağıda belirtilen kazanımlara ulaşması hedeflenir.

- Geçmiş öğrenme,
- Geçmiş ve gelecekle gurur duyma,
- Sorumluluk alma,
- Uygun davranışlar sergileme,
- Otoriteye bağlılık (Safran, 2008, 8).

Bu yaklaşımda Sosyal Bilgilerin amacı öğrenciyi farklı öğretme ve öğrenme yöntemleri üzerinden “Milli” veya “Demokratik” değerlerin kazanılmasına teşvik etmektir. Bazı somut bilgiler iyi vatandaşlık için önem taşır (Ross, Mathison ve Vinson, 2014).

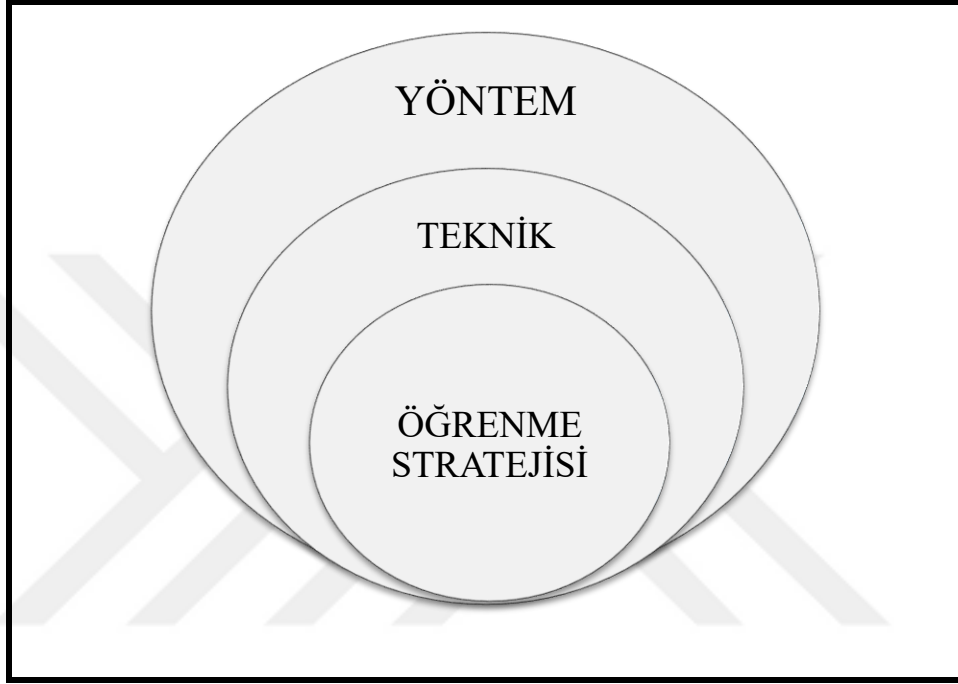
Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi: Bu yaklaşım, ilgili bilimi kapsayan bilgileri, becerileri ve değerleri kazanım yönünden destekleyen, en etkin etkili bir vatandaşlık için en iyi hazırlık olduğu görüşüne dayanmaktadır. İlgili yaklaşımda, çocuklar sosyal bilimlere ait yapı ile, bilgi edinme ve çözümleme aşamalarını mutlaka iyi bilmelidir. Bu sebeple, sosyal bilgiler konusundaki bilim adamlarınca tanımı yapılan son derece öneme sahip bulgu, işleniş tarzı ve sorun, sosyal bilgilere ait programların alt yapısını meydana getirir. Söz konusu özellikteki öğrenim ve öğretim basamakları, bireylerin zorlaşan hayat şartlarında karşılaştıkları sıkıntı ve problemlerle mücadele etmelerine yardımcı olan tecrübeleri, bilgileri, donanımları, değer ve becerileri sağlamaktadır (Öztürk, 2009). Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimini, yöntem araştırma ve inceleme şekillendirir. Sosyal Bilim alanlarını kapsayan kazanımların yanı sıra, bunların eğitim öğretim süreçlerine bilhassa özen gösterilmiştir (Doğanay, 2002).

Yansıtıcı Düşünme Yöntemi Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi: Bu yaklaşım John Dewey'in çalışmalarından, özellikle sosyal bilişsel kuram ve felsefi pragmatizm düşüncelerinden gelişmiştir (Ross, Mathison ve Vinson, 2014). Yansıtıcı araştırma olarak Sosyal Bilgiler geleneğini savunanların genel amacı da vatandaşlıktır. Ancak bu görüşü savunanların vatandaşlık anlayışı, vatandaşlık aktarımcılarınınkinden ve sosyal bilimcilerinkinden oldukça farklıdır. Yansıtıcı araştırmayı savunanlara göre vatandaşlık "mantıklı iyi düşünülmüş ve dikkatli karar verme düreciyle ilgilidir" (Barr vd., 1978).

John Dewey'in düşüncelerini kapsayan bu yaklaşımın öncelikli olarak amacı, çocuğun karar almada, problem çözmede kendisini geliştirerek hayata geçirebilmesine yardımcı olmaktır. Böylelikle, çocuğun kişisel ve toplumsal sorunları fark ederek yorumlayabilecekleri ve karara varabilecekleri aşamalarda öğrenim ve öğretim faaliyetlerine önem göstermektedir. İşe başlamadan programlanmış ve muhakkak takip edilmesi gereken bir içerik bulunmamaktadır. Uygulanacak faaliyetlerin, öğrenciyi tamamen etkileyen, öğrenciyle ilgili olan ve kaygılandırıcı toplumsal güncelliğe sahip sorunlar ve meseleler üzerinde durması sağlanır. Benzerlik ve devam eden uygulamaların sürdürülmesine karşı çocuklarda olması gereken şüpheli bir yaklaşımın, egemen değer, politika, inanç, ve

uygulamaları inceleme ve araştırma yeteneğinin kazandırılmasını öngörmektedir. Söz konusu yaklaşım genel olarak, araştırma ve inceleme olarak ifade edilebilmektedir (Öztürk, 2009).

2.6. Öğretim Stratejisi, Yöntem ve Teknikleri

Şekil 2.2. Öğrenme Stratejisi, Yöntem ve Teknik ve Kavramları Arasındaki İlişki (Tay, 2007, 40).

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde öğrenme ve öğretme stratejileri, öğretim metodları, öğretim teknikleri gibi kavramlar göze çarpmakta ve bu kavramlar arasında kavram kargaşalarının olduğu görülmektedir. Strateji, temelde herhangi bir hedefe erişebilmek amacıyla gidilen yol veya belirli amaçlara ulaşılabilmek için oluşturulan bir planın hayata geçirilmesidir (Açıkgöz, 1996).

Çağımızda hayata geçirilen çeşitli çalışmalarda, çocukların öğrenme stratejileri konusunda bilgi sahibi olduklarını, ancak bu bilgiyi kullanma zamanı ve şekli konusunda eksiklikleri olduğunu ortaya koymuştur. Öğrenme stratejileri, okul başarısı konusunda son derece etkili bir unsurdur. Bu sebeple bu stratejilerin çocuklara öğretilmesinde son derece fayda bulunmaktadır. Genel anlamda seçtiğimiz

yol (strateji) tek değildir, hedefe ulaşmak için birçok yol yani strateji olabilir ve öğrenme öğretme stratejilerinin amaçları öğrencinin duyuşsal durumunu etkilemek ve onun yeni bilgiyi seçmesini, edinmesini, örgütlemesini ve bütünleştirmesini kolaylaştırmaktır (Açıkgöz, 2003).

Yöntem, eğitim konusu da genellikle bir problemi çözebilmek, bir deneyi neticelendirmek, bir konunun öğrenilmesi ya da öğretilmesi ve benzeri hedeflere ulaşılması amacıyla bilerek seçilip takip edilen sistemli yol anlamına da gelmektedir. Başka bir ifade ile hedefe ulaşmak için takip edilen, benimsenen adımlar, usul ve sistemlerdir. Bilim alanında neticeye ulaşmak için hazırlanmış bir programa uygun olarak takip edilen yola, metoda yöntem denir (TDK, 2005). Geniş manada yöntem denildiğinde ise; eğitim öğretimde hedeflenen davranış ve seviyeye ulaşılabilmesi için gerekli olan yöntem ve uygulamaların, ele alınacak konunun kapsamı ile amaca ulaşmak için izlenecek yolda kullanılacak kaynaklar ile araç gereçlerin bütün şekilde koordine edilerek, hazır hale getirilmesi sürecidir (Erden, 1996b).

Yapılan işte başarıyı yakalamak, hedeflenen davranışlara erişebilmek amacıyla çalışmaların belirli bir yöntem doğrultusunda yürütülmesi gerekmektedir. Bir yol belirlenmeden yapılan bir çalışma amacından uzaklaşır, rastlantılardan kurtulamaz. Öğretim yöntemi her şeyden önce, öğrencilerle ilgili tutum ve davranışlar, derste yardımcı materyaller ile tüm öğrenme durumları göz önünde bulundurularak mantık çerçevesinde belirlenen ve izlenen yolun bütünüdür (Tan, Kayabaşı, Erdoğan, 2003).

Yöntem seçimini etkileyen faktörleri genel olarak maddeler halinde toplamak mümkündür. Bunlar;

- a) Öğretmenin Yönteme Yatkınlığı: Öğretmenin kişisel özellikleri öğretim sürecinde belli yaklaşımlara ağırlık verilmesine sebep olabilir. Bu doğal bir eğilimdir çünkü insanlar güçlü hissettiği alanda bir şeyler yapmak ister.
- b) Zaman ve fiziksel İmkanlar: Modern yöntemlerin klasik yöntemlerden daha fazla zaman gerektirir ve uygulanabilmesi için fiziksel ortamların hazırlanması gerekir.

- c) Maliyet: Sınıf dışında uygulanan gezi, gözlem, araştırma sınıf içi canlandırma çalışmaları (tiyatro vb.) ek maliyet gerektirebilir.
- d) Öğrenci grubunun büyüklüğü: Kalabalık sınıflarda öğrenci merkezli yaklaşımları uygulamak zor ve problemlidir.
- e) Konunun özelliği (İçerik): Ele alınacak konu ve bu konunun nitelikleri öğretmenlerin hangi yaklaşımlara başvuracağını belirleyebilir.
- f) Kazanımlar (Hedefler): Belirlenen öğrenci kazanımlarının düzeyi, kullanılacak yöntemi belirleyen en temel unsurdur.

Öğretmenin kalıcı bir öğrenme olabilmesi sağlayabilecek yöntemim sayısı sınırsızdır. Yani öğretmenler yaratıcılıklarını da kullanarak farklı yöntemler oluşturabilirler (Küçükahmet, 1997).

Öğretmenler, öğretim faaliyetlerini hazırlarken ve uygularken, öğretim yöntem ve tekniklerinden faydalanmaktadır. Ayrıca, eğitim faaliyetini gerçekleştirecek olan öğretmen, hedeflenen davranışları öğrencilere kazandırma esnasında farklı farklı teknikler kullanılabileceği gibi, birbirinden ayrı teknikleri bir araya getirerek koordineli bir şekilde de uygulayabilmektedir. Başka kelimelerle, öğretmenler verilecek konuların durumuna göre farklı yöntem ve öğretim tekniklerini kullanabilmelidir.

Teknik ise; eğitim öğretim sistemini uygulama şekli veya eğitim ortamında gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamıdır. Öğretim tekniğinin başka bir tanımı ise; öğretim konularını sunmada başvurulan özel yol ya da öğretim çalışmalarını yürütme biçimi, öğretmenlerin öğretme yöntem ve yolları olarak tanımlanmaktadır (Öncül, 2000, 865; akt. Demircioğlu, 2003).

Bu iki kavramda birbiri içine geçmiş ilişki vardır Bu birbiri içine geçen ilişkide öğretim yöntemi, daha da genel bir anlamı ve kapsamı ifade eden bir kavram olmakta ve öğretim teknik kavramını da içine almaktadır. Öğretim yöntemi belli bir görüşe, ilkelere ve kurallar bütününe uygun geliştirilen öğretimi yapabilme yoludur.

Teknikse, öğretim metodunun öğretmen tarafından uygulama şeklidir (Tay ve Öcal, 2008, 58). Bütün ders ve konular için en uygun şekilde tespit edilen öğretim yöntem ve teknikleri, öğretiminin hedefine ulaşması yönünde katkı sağlayarak, en sağlıklı ve kaliteli bir eğitim öğretim sunacaktır (Demirel, 2000a).

Verilen tanımlardan yola çıkacak olursak, yöntem ve teknik kavramları arasında çok sıkı ve birbirini kapsayan bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu ilişki düzeyinde yöntem; daha kapsamlı ve genel bir kavram teşkil etmekte olup öğretim tekniği ifadesini kapsamaktadır. Farklı bir deyişle, öğretim tekniği (metodu) belirli bir görüş, ilke ve kurala göre geliştirilen öğretim şeklini ifade ederken, teknik ise öğretim metodunun uygulamaya konulmuş halidir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999a).

Eğitimde öğrenilen bilginin daha anlamlı ve kalıcı olması, öğrencinin daha kolay öğrenmesi, öğrenmenin yanında birçok becerinin gelişmesinin sağlanmasında çok sayıda yöntemler ve teknikler oluşturulmuştur ve oluşturma çalışmaları sürdürülmektedir (Taşdemir ve Sarıkaya, 2005).

2.6.1. Sosyal Bilgilerde Kullanılan Yaygın Öğretim Teknikleri

Sosyal Bilgiler dersinin öğretilmesinde farklı yöntemler ve tekniklerden faydalanılmaktadır. Bilindiği gibi öğretimin her alanında geçerliliği olan, sihirli bir yöntemin ve tekniğin bulunmadığı gibi, çok iyi veya çok kötü diyerek nitelendirilecek bir yöntemde ve teknikte yoktur. İyi bir yöntem, öğrencilerin programda belirlenmiş olan hedeflere amaçlara en verimli ve en hızlı şekilde ulaştırabilen yöntem olarak ifade edilmektedir (Yaşar, 1998).

Yöntem seçimini etkileyen ve daha önce belirttiğimiz etkenlerin yanısıra öğrenci grubunun özelliği, öğrenci grubunun tutumları, öğretmenin kişilik özellikleri, programın niteliği gibi sebeplerden dolayı da yöntem ve teknik seçimi de değişebilir. Şekil 2.3.'de yöntem ve tekniklerin beş kategoride toplandığı görülmektedir. Yöntem ve tekniklerden bazıları birkaç kategorinin altında yer almaktadır. Kullanılan yöntem ve teknikler öğrenci grubunun özelliği, fiziksel imkânlarla ve zamana uygunluğu, öğrenen grubun sayısı, temanın niteliği gibi birçok faktörden dolayı farklı amaçlar

için kullanılabilir. Aşağıda her bir yöntem ve tekniğin planlama, uygulama ve değerlendirme basamakları bu anlamda açıklanmıştır (Tay ve Öcal, 2008).

Şekil 2.3. Yöntem ve Tekniklerin Gruplandırılmış Gösterimi (Tay ve Öcal, 2008, 59-60).

2.6.1.1. Direkt öğretim yöntemleri

Anlatım Yöntemi: Anlatım bir konunun, öğretmen tarafından belli bir sıra ve düzen içinde öğrencilere sunulmasında olanak sağlayan bir öğretim yöntemidir. Birçok araştırmaya göre bu yöntemin diğer bir çok yöntemden daha etkili olduğu kanıtlanmıştır. Burada yöntemi kullanan öğretici bütün öğrenme faaliyetlerinin ve sınıfın merkezini oluşturmaktadır. Bu yöntemde öğrenme-öğretme faaliyetlerinde konuşma, açıklama ve anlatma geniş bir yer alır. Bu öğretimin özelliği de bu durumu gerekli kılar. Aynı zamanda bu yöntemin açıklayıcı, aydınlatıcı, belirtici ve yorumlayıcı yönleri öğretimi gerçekleştirirken olumlu bir görevi yerine getirir. Ancak öğrencilerin öğrenebilme hızları yöntemi uygularken göz önünde bulundurulmalıdır (Sözer, 2003b).

Soru-Cevap Yöntemi: Sokrates'in en çok kullandığı yöntemlerden biri olan "soru-cevap" sınıf içi uygulamaların en etkili bir şekilde yürütülmesinde en yaygın şekilde kullanılan diğer bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Düşünme ve konuşma alışkanlıklarını kazandırılmasında ve her dersin öğretilmesinde etkili bir şekilde kullanıldığı söylenebilir (Tosun, 2011).

Temelinde bir takım sorularla karşımızdakinin zihnindekileri açığa çıkarmayı ve bu şekilde doğruyu buldurmayı hedefleyen bir yöntem olan soru – cevap yönteminde sorulan soruların önemi büyüktür. Öyle ki seçilecek soruların hatırlatmaya, akıl yürütmeye, değerlendirmeye ya da yaratıcı düşünmeye dönük olması gerektiği ifade edilmektedir (Bilen, 2010). Soru sorma öğrencilerin konuyu anlayıp anlamadıklarını kontrol etmeye yardım eden eleştirel düşünme becerilerini geliştiren ve dersin etkili olup olmadığını değerlendiren en önemli yöntemlerden biridir (Somuncuoğlu ve Yıldırım, 2000).

Gösteri (Demostrasyon) Yöntemi: Öğretmenin sınıf, atölye ve ya laboratuarda istenilen bir konu ya da kavramı öğrenci gurubunun gözü önünde, bir takım materyalleri kullanarak açıklamasıdır. Bir başka deyişle öğretmenin bir konuyu öğrencilere bir takım araçlar göstererek yada kullanarak anlatmaya çalışması gösteri metodunu uygulaması demektir. Bu bakımdan öğretmenin sınıf ortamında bir

konuyu anlatırken, atölyelerde teknik bir konunun açıklamasını yaparken, laboratuvarlarda bir deneyi gerçekleştirirken gerçek olan materyalleri, modelleri, resim ve fotoğrafları, haritaları, film şeridini, slayt ve hareketli resimleri, basit çizimleri, levhaları kullanabiliyorsa bu yöntemi uygulamaktadır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999a, 96; 1999b).

Okuma, görme ve dinleme rehberi: Bu metodun kullanımında öğrencilerin bir metindeki öğrenilecek konunun okunmasına dayanmaktadır. Öğreten tarafından metin okuması yapılırken öğrenciler konuyu hem kendi kitaplarından takip etmekte ve hem de okuyanı dinlemektedir.

Tam öğrenme: Bu Model, bütün öğrenci ve okulların, öğrenim hedefi olan bütün yeni davranış ve kazanımları öğreneceği görüşünü benimser. Söz konusu yöntemin ilk defa ortaya atan Bloom, öğrenme faaliyetinin gerçekleşmesinde etkili olan zeka, öğretmene ait kişilik yapısı, ailelerin sosyal ve ekonomik özellikleri ve öğrencilerin yetenekleri şeklindeki değişmesi zor olan etmenleri dikkate almayarak öğrencinin duyuşsal ve bilişsel girişlerine ait özelliklerini öğretimin kalitesi gibi değişime açık unsurları ele almıştır (Bloom, 1979).

Alıştırma ve uygulama: Bu metodun kullanımında, öğrenenlerin uygulanan fikir, ilke ya da yöntem hakkında önceden bazı bilgilere ulaştığı düşünülür. Etkili olabilmesi için alıştırma ve uygulama, öğrencilerin tek başına yol alabilecekleri, hataların düzeltileceği, doğru cevapların güçlendirileceği bir geri bildirim kapsamalıdır. Teknikte öğrenenler alıştırma egzersizlerine yönlendirilir (Yanpar Yelken, 2012).

Benzerlik ve farklılıklar: Bu metodun kullanımında, öğrenenlerin zıtlık ve benzerliklerden kolay çağrışım yapmaları temeline dayanmaktadır. Özellikle yabancı dil öğretiminde sıklıkla başvurulmaktadır.

2.6.1.2. Birbirini etkileyerek öğretim yöntemleri

Tartışma: Bu yöntem iki ya da ikiden çok bireyin, belirli bir konu üzerinde kişisel fikirlerini açıklayarak karşılıklı fikir paylaşımında bulunmasıdır. (Erden, Tarihsiz)

Bu yöntemin uygulandığı sınıf ortamlarında öğrencinin merkeze alınması ile birlikte görüşlerin etkili bir şekilde ifade edilmesi, yaratıcı fikir ve eleştirel düşüncelerin ortaya çıkması mümkün olabilmektedir. Bu yöntemde öğrencilerin hem öğretmen, hem de birbirleriyle konuşmaları, görüşleri dinlemeleri, farklı görüşlere açık olmaları, anlaşılamayan yerlerin açıklanmasını istemeleri, savunulan fikirler için kanıt istemeleri ve göstermeleri söz konusudur. Etkili bir tartışma ortamının gerçekleşebilmesi için öğrencilerin uygulama öncesinde konuya ilişkin gerekli okumaları yaparak, önemli kavramları belirlemesi, bunlara ilişkin sorular yazması, ön öğrenmeleri gözden geçirmesi beklenmektedir (Welty, 1989).

Münazara: Daha öncesinde planlanmış, sorunun veya herhangi bir konunun, lehte veya aleyhte karşılıklı gruplar halinde tartışılması yöntemidir. Genellikle üç ya da altı kişi ile oluşturulan iki ayrı grup, belirlenen süre dahilinde gruplarına ait görüşleri sırasıyla söz alarak savunurken, karşıt fikirleri olumsuz yönde eleştirirler. Hangi grubun kazandığına bir başkan ve üç üyeden oluşan jüri karar verir. Sınıfın diğer üyeleri izleyici durumundadır. Başka bir açıdan münazara, herhangi bir fikri savunma yada çürütme, anlatım bilinen etkin şekilde kullanabilme, karşısındakileri ve münazarayı yönetenleri etkileyebilme, sorulara en hızlı ve mantıklı cevap verebilme yeteneğini güçlendirir (Öztürk, 2009).

Görüşme: Belirlenen ve önemli bir amaca yönelik soru sorarak yanıt alma şeklinde, etkileşim içinde ve karşılıklı yapılan bir yöntemdir. Yapılan tanıma göre iletişimin devamlılığı ve hareketliliği; karşılıklı birden çok kişi arasında meydana gelen iletişimi; etkileşim içindeki görüşme faaliyetini gerçekleştiren kişiler arasındaki bağı, daha önceden ciddi bir amaca yönelik olarak belirlenmiş en az bir amaca yönelik bilgi toplama gayreti olarak ifade edilebilir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2004).

Panel: Bir başkan ve 4-6 kişilik katılımcının, bir konunun farklı boyutlarını kendi aralarında tartıştığı, sınıfın diğer üyelerinin izlediği bir tartışmadır. Panelistler sınıftaki öğrencilerden seçilebileceği gibi, konusunda uzman olan kişilerden de yararlanılabilir. Panelistler konu yada sorun hakkında araştırma yaparlar, buldukları verileri inceler ve bu hazırlıktan yararlanarak görüşlerini açıklarlar (Safran; 2015, 455). Paneli, bir konu yada yaşanan sorunla ilgili uzmanların yada o konuda özel

hazırlanmış öğrencilerin bilgilerini, bakış açılarını grupla paylaşmasını sağlar. Panelde çok da resmi olmayan bir hava yaratılır ve tartışmanın ardından sınıftaki diğer öğrencilere soru sorma olanağı tanınır (Gözütok, 2006).

Sempozyum: İki veya daha fazla konuşmacının bilimsel bir konuyu sunmaları ve sonunda soru cevaplarla büyük bir grup tartışması biçiminde hazırlanan tekniktir. Daha çok bir konferans havası taşır, konu kısa açıklamalarla anlatılır. Bütün üyeler belirli bir konu üzerinde ya da o konuya ait belli bir bölüm hakkında konuşmalarını yapmak zorundadır. (Aykaç, 2009).

Forum: İki yada daha fazla panelistin dinleyiciler karşısında tartıştıkları bir tekniktir. Panel ve sempozyumdan farklı olarak dinleyiciler panelistlere doğrudan soru sorabilir ve görüşlerini açıklayabilirler. Oturum sonunda ele alınan konulara ilişkin kararlar alınır (Tay ve Öcal, 2008).

Seminer: Belli bir konu ya da sorun üzerinde bilgi alışverişinde bulunmayı amaçlayan tartışma türüdür. Öğretmenin yönetiminde kimi konu ve sorun üzerinde öğrenci ya da öğrencilerin yaptığı incelemelerin yada hazırladıkları raporların tartışılmasına dayanır. Üzerinde tartışılacak çalışma daha önceden üyelere dağıtılır ve sonra üzerinde konuşulur (Öztürk, 2009).

Kollegyum: İki panel grubundan meydana gelir. Panele oldukça benzer. Fakat burada iki panel grubu vardır. Birinci panelde kaynak kişiler, ikincisi ise öğrencilerden oluşur. Kaynak kişiler konunun uzmanı olmalıdır. Dinleyicilerin de tartışılan konuya ilgi duymaları gerekmektedir. Bu grup kaynak kişilere uygun sorular sormalı ve katkı sağlayabilmeleri için hazırlıklı olmalıdırlar (Yıldızlar, 2009).

İstasyon: Bu yöntem önceden başlanan bir olaya katkı sağlama ve olayı neticelendirme bir faaliyeti bulunduğu noktadan daha ilerilere taşıma gayesi ile kullanılmaktadır. Bu yöntem tüm öğrencilerin çalışmanın bütün aşamalarına (bütün istasyonlara) katkıda bulunarak kendilerinden önceki arkadaşlarının çabalarını ileriye götürmelerini öğreten, aktif ve öğrenci merkezli öğretim yöntemidir (Safran, 2015).

Rol Oynama: Bu tekniğin amacı, öğrencilerin günlük yaşamdaki durumları, olayların içinde bulunan insan karakterine bürünerek karşısındaki gruba sunmaktır. Bu teknikte öğrenci olayları kendi özgür düşüncesi çerçevesinde aktarmaktadır. Rol yapma; öğrencinin kimlik kazanmasına, sosyal etkileşimle bilgi kazanmasına yardım eder. Rol yapma tekniği, her kademeli okul ve sınıftaki derslerde kullanılabilir (Baytekin, 2011). Rol oynama, bir bireyin kendisini bir başkasının; bir başka canlı yada cansız varlığın yerine koyarak duygu ve düşüncelerini açıklaması şeklinde yürütülen öğrenme, öğretme etkinliklerine verilen isimdir. Rol oynama, araç gereç eksikliklerinin olduğu durumlarda ve çok kalabalık olmayan sınıflarda konunun işlenişini öğretmenin egemen olduğu etkinliklerden kurtarıp, öğrencilerinde aktif olduğu etkinliklere dönüştürmek için kullanılır (Ayas, Çepni ve Aynacı, 2006).

İşbirlikli Öğrenme Grupları: Son zamanlarda grup halinde öğrenmenin bireysel öğrenmeden daha etkili olduğuna dair araştırma bulguları vardır. Yerine göre bireysel, yerine göre işbirlikli öğrenme etkili olabilir. Bazen bir öğrenenin yapamadığı bir problemi birkaç kişi bir araya gelince çözebilir. Öğrenenler takım olarak projelerde çalıştıklarında birbirlerinden öğrenmede daha istekli olurlar. Birlikte öğrenme ve çalışmadaki becerilerinin geliştirilmesiyle bireyler iş yaşantılarında ve takım çalışması gibi konularda başarılı olurlar. Öğrenenler, birlikte çalışarak kendileri materyaller üretebilirler. İşbirlikli öğrenme oluşturmacı bakış açısının temel alındığı yeni MEB programlarında özellikle belirtilmektedir. Hızlı değişen dünyaya ayak uydurmada işbirliği ve takım çalışmaları yapabilmek gerekir. Bu anlamda işbirlikli öğrenmede öğrenenlerin hem sosyal yönleri gelişebilir, hem de çok zengin ve nitelikli ürünler oluşturabilirler. İşbirlikli öğrenmede esas unsur küçük gruplar halinde çalışmaktır. Binlerce tekniği vardır. Temel ilkeleri heterojen grup anlayışı, gruba ödül vermek, grup bilincini geliştirmek, bilenlerin bilmeyenlerle çalışmalarını sağlamak ve öğrenenlerin aktif olmalarını sağlamaktır (Yanpar-Yelken, 2012).

Beyin Fırtınası: Bu yöntem belirli bir topluluğun herhangi bir konuyu çözüme kavuşturmak, karara varmak ve çeşitli fikirler geliştirmek için kullandığı bir tekniktir. Söz konusu teknikte öğrenciler herhangi bir durum, konu veya sorun karşısında kafa yorarak, mantık çerçevesinde olup olmadığını göz önünde

bulundurmadan, mümkün olduğunca fazla fikirler üretirler. Böylece sınıftaki öğrenciler yaratıcı düşünerek yeteneklerini hayata geçirebilme imkanı bulurlar. Beyin fırtınası küçük ya da büyük gruplarda uygulanabilir (Saban, 2002).

Altı Şapka Tekniği: Düşünce ve önerilerin belli bir şekilde sınıflandırılmasını sağlayarak yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesini destekleyen bir teknik olarak karşımıza çıkan altı şapka düşünme tekniği 1980'lerin başında Edward de Bono tarafından geliştirilmiştir (Orhan, 2010; Bezir ve Baran,2014). Bu teknikte öğrencilerin olaylara farklı pencerelerden bakabilmeyi öğrenmeleri ve farklı kimliklere bürünerek (bir çeşit rol oynama ile) düşünmeyi kısıtlayan engellerden kurtulmaları sağlanır. Ayrıca bu teknikte düşünce ve fikirlerini özgürce söyleyebilme fırsatı bulan öğrencilerin empati duygularının da geliştiği söylenebilir. Öğrencilerin düşüncelerini şapka renklerine göre sınıflandırıldığı bu teknikte, kullanılan renkler ve anlamları şu şekildedir:

- Beyaz Şapka (Tarafsız): Olgular ve rakamlar üzerinden gerçeklere nesnel bir bakış açısıyla yaklaşılır
- Kırmızı Şapka (Duygusallık): İçgüdü ve duyguların hakim olduğu bu şapkada duygusal zeka ön plana çıkmaktadır.
- Siyah Şapka (Kötümser): Karamsar ve olumsuz yargıların temel alındığı bu şapkada konunun riskleri üzerinde durulmaktadır.
- Sarı Şapka (İyimser): İyimser, olumlu ve umutlu düşünceleri temsil eden konunun avantajları, fırsatları ve getirileri üzerinde durulur.
- Yeşil Şapka (Yaratıcı): Yaratıcılık, üretkenlik ve enerjiyi temsil ederek konuya ilişkin yeni fikirler ve yeni seçenekler öne sürer.
- Mavi Şapka (Sonuç): Kontrolün simgesi olan bu şapka, sentezleme basamağı durumunda olup diğer tüm şapkalarda öne sürülen fikirlerin olgunlaştırıldığı kararlaştırıldığı ve en doğru fikre ulaşıldığı yerdir (De Bono, 1997).

Konuşma Halkası: Sınıftakilerin farklı görüşlerini görmeye ve bu farklılıklara saygı gösterebilme yeteneği oluşturmaya yönelik bir tekniktir. Tekniğin amacı, grup içindeki saygıyı ve güveni pekiştirmek, öğrencilerin arasındaki iletişim ve ilişki bağlarını güçlendirmektir. Bu teknik bir hikaye, olay, canlandırma, fotoğraf ve buna benzer durumlara ilişkin olarak gerçekleştirilir. Öncelikle hikaye okunup anlatılarak, canlandırılır veya durum açıklanır. Öğrenciler hikayedeki bir karakterin yerine kendilerini koyarak olayın içine bizzat girip empati yeteneklerini geliştirmiş olurlar. Bu şekilde katılımcılar duygularla düşüncelerini ayırt etmeyi öğrenirler. Çünkü konuşma halkası sürecinde bazen duyguları, bazen de düşünceleri konuşmak gerekir (Safran; 2015).

Laboratuvar Tekniği: Laboratuvar tekniği öğrencilerin, öğrenim konularını laboratuvar veya laboratuvar biçiminde hazırlanmış, özel sınıflarda kişisel veya küçük grup şeklinde, deney, gözlem ve yaşayarak öğrenme yöntemlerini kullanarak araştırma yoluyla öğrenmeleridir (Alıcıgüzel, 1979; Alıcıgüzel, 1999). Laboratuvar tekniği, eski klasik yöntemlerin öğrenciye kazandırdığı öğrenme hızı ve etkinliği yönünden geride bırakmıştır. Laboratuvar tekniği çocuğun düşünmesini, planlamasını, yapmasını ve sonucu açıklamasını ister. Bu da öğrencinin bağımsız olarak bilgi, becerilerini geliştirmesine yardımcı olur. Önceleri özellikle fen bilgisi, doğa bilgisi (tabiat bilgisi), dirim bilim (biyoloji) gibi derslerin orta öğretimde kurulan laboratuvar tekniği, zamanla sosyal bilgiler ve uygulamalı bilimler alanına girmiştir. Bu disiplinlerde de etkin öğretim için kullanılmaya başlanılmıştır. Okul dışına taşan bazı etkinlikleri de (müze, resim sergisi, doğa gezileri gibi) laboratuvar çalışması olarak kabul etmişlerdir (Becker, 1978).

Problem Çözme: Problem çözme öğrencilerin gerçek hayatta yer alan gerçek bir problemle yüzleşmelerinde aktif rol almayı içermektedir. Öğrenciler probleme kısıtlı bilgiyle başlar, işbirliği ve dayanışma ile problem hakkında çözüm geliştirir, problemi açıklar ve savunur. Öğrenenler, gerçek problemle karşılaşan kişinin yerine geçmişçesine sorumluluk alırlar. Öğretmen içeriği hazır olarak sunmaz. Problem olarak verir. Öğretmen grup çalışmasından yararlanıp kişisel öğrenmeyi gözlemleyebilir. Sonuçlar; analiz, problem tanımlama, problem çözümüleme ve

eleştirel düşünme yeteneklerini içine alır. Öğrenenler işbirliği yaparlar ve grup yetenekleri gelişir (Yanpar-Yelken, 2012).

2.6.1.3. Dolaylı öğretim yöntemleri

Örnek Olay: Bu yöntem öğrencinin genellikle problemi olay üzerinde görerek çalışmasına olanak sağlayan bir tekniktir. Ortaya konan problem durumu hayali olabilir veya gerçek hayattan seçilebilir. Durumu özetleyen ve bulguları toplayarak raporlaştıran öğrenciler durumu öğrenip analizler yaparak söz konusu problemi incelerler. Aralarında tartışmak suretiyle olaya ait sebepler ve çözüm önerileri hakkında fikir geliştirirler. Bilhassa sosyal bilgiler dersinde bir çok konuyu örnek olay şeklinde sınıfta işleyebilmek mümkündür (Aykaç ve Aydın, 2006; Aykaç, 2009). Başka bir ifadeyle bu yöntem, yaşanması muhtemel sorunların ve olayların okulda öğrenciler tarafından çözümlenmesi tekniği ile öğrenmenin gerçekleştirilmesidir. Söz konusu yöntem çocuklara bir olay ya da konu üzerinde fikir yürütme becerisi kazandırarak uygulama yapabilme olanağı sağlar. (Demirel, 2000b).

Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim: Bu yöntem öğrencilerin araştırma faaliyetlerini problem çözerken öğrenmelerini amaçlar. Problem üzerinde çalışan öğrenci hipotez geliştirir veya sorun üzerinde çözüm yöntemleri oluşturur. Bu hipotezler hakkında bilgiler toplayarak bulguları değerlendirip sonuçta bir neticeye ulaşır. Bu öğrenmede öğrenciler sadece problemle ilgili içeriği öğrenmez. Gelecekteki problemleri de nasıl çözeceğini öğrenir (Tok, 2007). Öğretmen bu yaklaşımda bilgiyi sunan kişi konumuna geçmez. Yol gösterici, yönlendirici ve rehber konumunda kalmaya çalışır. Öğretmenler çözümlenmesi gereken sorun ve problemlerin açığa çıkarılmasında, öğrencinin çözüm ile alakalı fikir geliştirmelerinde ve araştırmayı ne şekilde yürütecekleriyle ilgili konularda rehberlik eder (Şahin, 2007).

Kavram Haritaları: Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerin de bulunan konulara ilişkin terimler arasında benzerlikler bulunmaktadır. Bu kavramlar, bir başına öğretildiğinde o konunun kavranmasını sağlayabilir ancak konular arasındaki bağlar

açığa çıkarılmadığı sürece gerçek hayatla ilişkilendirme açısından bir etkisi olamaz. Bundan dolayı kavram haritası oluşturmak kavramlar arasındaki bağları keşfetmeye yarayan önemli bir öğretim yöntemidir (Doğanay, 2005). Bu haritalar dinamiklerdir. Öğrenciler yeni tecrübeler edindikçe haritalara yeni ilişki ve kavramlar eklenebilmektedir. Buradaki kavramlar detaylı bir şekilde incelendiğinde mevcut ilişki ve kavramlara ilaveler yapılabilir (MEB, 2013). Kavram öğretiminde kavram haritalar dışında anlam çözümlene tabloları, kavram ağları, zihin haritaları, kavram bulmacaları, kavram karikatürleri, balık kılıcı gibi öğretim teknik ve yöntemleri de kullanılabilir.

Derinlemesine Tartışma: Derinlemesine tartışmayı iki ana unsur üzerinden açmak mümkündür. Bunlardan büyük grup tartışması; sınıf mevcudunun bölünemeyecek kadar az olan sınıflar için geçerlidir. Sınıfın tamamı bir grup olarak algılanır. Tartışmayı lider yönetir. Konuşmacılara söz verir. Zaman zaman özetler. Tartışma önceden belirlenmiş bir konu üzerinde yapılır. Küçük grup tartışması ise, kalabalık sınıf ortamlarında yapılan tartışma ortamına öğrencinin etkin katılım sağlayabilmesi açısından kalabalık grupların bölünmesinden oluşan gruplara, küçük grup tartışması denilmektedir. Grupta bulunan kişi sayısı ve tartışma zamanı, tartışması yapılan konu ve problem durumuna göre değişim gösterir. Tartışmalar büyük grup tartışmasında olduğu gibi önceden belirlenmiş bir konu üzerinde yapılır (Erden, 1996c).

2.6.1.4. Deneyerek ve yaparak öğrenme yöntemleri

Arazi Gezileri: Gezi gözlem yöntemi öğrencilere öğrendikleri konunun pekiştirilmesi, doğal tarihi zenginliklerin kavratılması veya evrendeki teknik ve teknolojik gelişmeleri göstermek amacıyla ilgili yörelere, kurum ve kuruluşlara düzenlenir. Öğretmen gezi gözlem yöntemine yönelik etkinlik düzenlerken dersin amaçlarına uygun olmasını sağlamalıdır. Kıy gezilerinde gezi gözlem yönteminden yararlanılarak, ağaçlar, kuşlar, böcekler, yararlı ve zararlı otlar anlatılarak hem öğrencilerin bilgileri artırılır hem de zevkli dakikalar geçirmeleri sağlanır. Öğrencilerde doğa sevgisi ve bilgisi geliştirilmeye çalışılırken çevreye karşı duyarlılığı artırılır ve bilinçlendirilir (Baytekin, 2011).

Eğitici oyunlar: Oyun Öğrencilerin belirtilen kuralları izlediği, amaca uygun eğlenceli bir ortam sağlar. Bu yöntem bilhassa sıkıcı ve tekrarlarla dolu içerikler için yüksek bir motivasyon tekniğidir. Grupla oynanan oyunlar öğrencilerin iletişim ve problem çözme becerilerini geliştirebilir.

Benzetim (Analoji): Analoji, çok bilinmeyen bir olay veya olgunun, bilindik ve önceden karşılaşılan bir olay veya olguya çağrışım yaptırılarak açıklanma yöntemidir. Yabancılık çekilen pek bilinmeyen olgu hedefdir. Bilindik ve yabancı olmayan olgu ise kaynaktır (Şahin, 2000). Baran ve Çimen (1999) ise analogiyi bilinenler ile bilinmeyenler arasında bağ oluşturmak diye tanımlamaktadır. Bu yöntem bir düşünce tarzından ziyade daha çok olay ve hareketten ibarettir. Öğrenciler, bu harekete katılarak olayı şekillendirebilirler. Benzetim etkinliği sırasında öğrenciler bir problemle karşılaştıkları zaman problemi çözmek, karar vermek zorundadırlar. Bu yönden iyi bir değerlendirme, analiz yapma ve sentezleme, yapmaları son derece önemlidir (Erden, 1998).

Rol Oynama: Bu yöntemde bir düşünce, bir olay, problem ya da mevcut durum öğrenci grupları karşısında dramatizasyon tekniği ile incelenir. Grup üyeleri, sadece dinleyerek tartışarak değil hadisenin oluş şeklini ve nedenini izleyerek, konuyu detaylı olarak öğrenirler (Küçükahmet, 2005).

Alan Taramaları: Sosyal bilgilere ilişkin gözlem gezileri pazaryerlerine, resmi kurumlara, imalathanelere, sergi alanlarına, arkeolojik kalıntılara, işliklere, müze ve kültürel alanlara yönelik olarak gerçekleştirilebilir. Farklı alanlara yapılan ziyaretler yoluyla öğrencilere, tarihi ve doğal varlıkları koruyarak, sanatsal ve estetiksel duygularında geliştirmeler sağlanır. Bu nedenle geziler yalnızca eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması taranıp planlanarak gerçekleştirilmelidir (Öztürk, 2009).

Deney Yapma: Bilimsel bir gerçeği kanıtlamak yada göstermek için yapılan deney, öğretimde farklı bir olgu veya nesneyi oluşturan sebeplerin anlaşılabilmesini sağlamak, bilinmeyen bir konuyu açıklığa kavuşturmak, bir hipotezi sınamak için yapılan belli faktörleri kontrol altına alarak yapılan işlemlerdir (Erciyes, 2015).

2.6.1.5. Bağımsız çalışma yöntemleri

Soru Sorma: Soru sorarak konunun anlatımı yöntemi, öğrencilerin kendilerine yöneltilen soruları yanıtlamasına dayanan bir yöntemdir. Bu yöntem ile öğrencilerin derse etkin katılımları sağlanır, öğrenciler mevcut konuları tekrar ederler. Ayrıca verilen cevaplardan yola çıkarak öğrenciye dönüt verilir. Sorulan soruların niteliği önemli olup, soruların öğrenciyi düşündürmesi esastır. Tek düze yani evet, hayır şeklinde cevaplanabilecek türde sorular yerine, açık ve anlaşılır ifadelerden oluşan sorular seçilmelidir. Soruların öğrencileri küçük düşürücü ve aşağılayıcı olmamasına dikkat edilmelidir. Soruların cevabı için yeterli süre ve gerekli ipuçları verilmelidir. Bu yöntemin soru cevap tekniğinden farklı olarak bir dersi başından sonuna kadar tamamlayan ve soru cevap şeklinde dersin işlenmesi demektir (Dönmez ve Yazıcı, 2015).

Rapor Hazırlama: Sosyal bilgiler dersinde yer alan herhangi bir konunun, öğretim tekniklerinin herhangi biri kullanılarak sunulmasından sonra öğrenciler tarafından konunun rapor halinde sunulmasıdır. Bu hazırlanan raporlar, konunun öğrencinin zihninde şekillenerek, kalıcı bir öğrenmenin sağlanması için son derece etkin araçlardır. Raporların hazırlanış yöntemleri farklı farklı olsa da, aynı konuların önemli görülen yerleri vurgulandığı için ortak amaçlar etrafında birleşmiştir.

Dersler Arası İlişkiler: Sosyal Bilgiler dersinin gerek ilkökul ve gerekse de ortaokullarda okutulan derslerle doğrudan ve dolaylı ilişkisi bulunmaktadır. Öncelikle öğrencileri hayata hazırlayan hayat bilgisi dersi sosyal bilgiler dersi ile iç içe geçmiş adeta birbirinin devamı niteliğindedir. Bununla birlikte bireylerin yetiştiği ortamlarda karşılaştıkları ve ya hayatı boyunca kullandıkları temel bilgileri içeren mihver dersler Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi gibi derslerle Sosyal Bilgilerin ilişkisi bulunmaktadır. Örneğin Türkçede kişilik gelişimleri ile ilgili okunan şiir, hikaye ve diğer edebi ürünler sosyal bilgiler dersinde kazanımların öğretilmesinde kullanılan temel materyaller ve anlatım yöntemleri temel teknikler olarak değerlendirilebilir.

Ev ödevleri: Ders haricinde müfredatla ilgili programlarının yükümlülüklerinin karşılanması, çocuklara sınıftaki etkinlikleri uzatarak detaylara ulaşmaları gayesiyle

hazırlanmış sınıfın dışındaki çalışmalarıdır. Ev ödevleri çocukların boş zamanlarında bireysel veya grup olarak yapmaları gereken çalışmalarının tümünü ifade eder (Özcan, 2003).

Bireysel Çalışmalar: Sınıfta öğrencilerin hepsine eşit ödev verilir. Örneğin araba yıkamayla ilgili uygulamada kullanılan maddeler veya kompozisyon yazma. Öğrenci verilen ödevlerle ilgili kaynak araştırmalarını yapar, ilgili yere giderek oradan bilgiler, resimler, broşürler toplayarak sınıf arkadaşlarına sunmak üzere sınıfa getirir (Baytekin, 2011).

Araştırma Projeleri: Proje öğrencilerin bir problemi kendi başına çözebilmesi ve araştırmayı kriterlere uygun olarak yapması, sonuçlarını raporlaması gibi üst düzey zihinsel becerilerinin zenginleştirilmesi amacıyla uygun ölçme araç ve yöntemleridir. Öğrencilerin ders saatleri içerisinde becerilerinin tespit edilmesi mümkün olmadığı zaman sınıf dışında çalışmalarını ve çeşitli kaynaklardan yararlanmalarını sağlamak için projelerle çalışmalarını teşvik edilebilir (Safran, 2015).

Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi: İnsan ihtiyaçları, yüzyılın gereklilikleri, aileler ve toplumdaki farklı bireylerin beklentileri doğrultusunda eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bilgi-iletişim araçlarının kullanılması yaygın hale gelmiştir. BDÖ olgusu bu çalışmalar sonucunda meydana gelmiştir. BDÖ yöntemine ait tanımlar incelendiğinde tamamının özünde benzer ifadelerin yer aldığı görülmektedir Eğitim öğretim sürecinde var olan unsurların öğretim aşamalarının herhangi bir noktasında ya da tamamında bilgisayarlardan faydalanarak öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine BDÖ yöntemi denmektedir (Öztürk, 2009, 345). Bir başka tanımda BDÖ, bilgisayar sistemlerinin, içine yerleştirilen bir konu ya da kavramı, dersler yoluyla yeni baştan öğretmek veya önceden kazandırılmış olan davranışları pekiştirebilme gayesiyle kullanılmalarıdır (Yalın, 2017).

2.7. Eğitimde Teknoloji ve Bilgisayar Kullanımı ile Bilgisayar Destekli Öğretim

2.7.1. Eğitimde Teknoloji ve Bilgisayar Kullanımı

Eğitim faaliyetlerinde, öğrenci başarısını ve öğrenmedeki kalıcılığı arttırabilmek amacıyla çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılmaktadır. Bu yöntem ve teknikler, çağın getirdiği yeniliklere uygun olarak sürekli gelişmekte ve güncel yaşantıya uyumlu hale gelmektedir. Toplum beklentilerine uygun olarak gelişen teknolojiye uyum sağlayan eğitim öğretim faaliyetleri, bu süreçte farklı yöntemleri kullanarak faydalandığı araç ve gereçlerin en etkili bir şekilde uygulamaya konulmasını hedeflemektedir. Bu kapsamda teknoloji, eğitim ve öğretim teknolojisi ile bilgisayarların öğretimde kullanılması ve aralarındaki ilişkilerin ele alınması önem arz etmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanılan teknolojik araç ve gereçlerin başında bilgisayarlar gelmektedir.

Bilgisayarların eğitim alanında kullanımına yönelik çalışmalar, bilim insanları tarafından üzerinde otuz seneden uzun bir süredir devam bir süreci kapsamaktadır. Söz konusu çalışmaların bazıları sonuçlandırılmış, bazıları ise halen sürdürülmektedir. Bilgisayarların eğitim alanında kullanılmaya başlanması çok süratli bir şekilde gerçekleştiğinden dolayı kapsamlı bir planlama yapılamamıştır. Bugün bilgisayarların eğitim öğretimde kullanım şekilleri ve amaçları ülkelere göre değişmekte olup, bu konular hakkında halen cevaplanmayı bekleyen birçok soru yer almaktadır. Çünkü bilgisayarların temel araç olarak eğitim alanında kullanımlarından önce bazı akım elzem hususların tespit edilmesi gerektiği anlaşılmıştır. En başta günümüzde ve ileride öğretilecek konuların belirlenmesi ve ardından öğretim yöntemlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. En sonunda öğretilmesi hedeflenen konuların en faydalı biçimde aktarılması amacıyla mevcut teknolojik koşullar en iyi şekilde incelenmelidir (Castellan, 1987). Bilgisayarların, hayatımızda eğitim ve öğretimde vazgeçilmez bir araç olarak yer almasının nedenlerini şu şekilde açıklamak mümkündür. Bilgisayarlar, öğrenciler tarafından daha kolay kontrol edilebilirler ve grafiksel sunular sayesinde motivasyonu üst düzeye çıkarabilirler. Bunun yanı sıra, hızlı ve daha basit bir şekilde doküman sağlayabilirler. Bireysel olarak eğitim olanağı sunarlar. Hata tespiti bilgisayarlar sayesinde anında yapılabilir

ve geri bildirim olanağı verirler. Öğretmene, öğrencileri ile bireysel olarak ya da küçük gruplara ayrılmış topluluklar halinde çalışma imkanı sağlarlar. Öğretmenlere, hazırlayacakları raporlar hususunda, öğrencilerle ilgili bilgiler edinmekte, sınavların sonuçlarını değerlendirmede ve tek tek öğrenci gelişimlerini izleme vb. yönetsel ve eğitim faaliyetlerinde son derece yardımcı olurlar (Keleş, 2006).

Eğitim açısından önemlilik arz eden ölçme - değerlendirme ile rehberlikte ve danışmanlıkta bilgisayar kullanımı, işlemleri daha hızlı, daha duyarlı, sürekli ve güvenilir bir duruma getirmiştir. Bilgisayarlar ölçme-değerlendirme işlemlerinde, çeşitli testler hazırlanarak uygulama ve değerlendirme aşamasında, sonuçların istatistikî bilgilere dönüştürülmesinde ve örnek soruların depolanmasında kullanılabilir. Öğrencilere ait kişisel bilgilerin dosyalanması, saklanması, öğrenci davranış ve tutumları ile buna benzer konularda ölçümlerin sonuçlarını değerlendirme, raporlaştırma ve sayısal veriler elde etmede, meslek seçimini ve bir mesleğe yönlendirme şeklindeki işlemlerde bilgisayarlar zamandan ve emekten büyük tasarruf sağlamaktadırlar. Eğitimde bilgisayar kullanımı açısından büyük rol oynayan değişkenleri şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Öğretmen eğitimi,
- Planlılık ve araştırmaya dayalı olma,
- Yönetim ve kamuoyu desteği sağlama,
- Program (yazılım),
- Programlarla bütünleşme,
- Ülkeler arasında sağlıklı iletişim,
- Donanım,
- Eğitime ayrılan finansal kaynaklar,
- Bakım, onarım ve destek hizmetler (Uşun, 2013).

2.7.2. Bilgisayar Destekli Eğitim ve Bilgisayarın Öğretimde Kullanımı

Bilgisayarlar, öğrenmede, öğretmede ve idari işlerdeki tüm etkinliklerde kullanılmaya başlanmasına “bilgisayar destekli eğitim” denilmektedir. BDE dendiğinde, eğitim-öğretim faaliyetleri esnasında sunulan eğitim hizmetlerini zengin bir hale getirerek, kaliteyi arttırmak için öğretmenlere yardımcı temel unsur olan bilgisayarlardan faydalanılması akla gelmektedir (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2001).

Bilgisayar destekli eğitim, dört farklı şekilde uygulanabilmektedir.

- 1- **Laboratuvar yöntemi:** En basit ve klasik yöntem, eğitim kurumlarına laboratuvar kurmaktır. Bu yöntemle amaçlanan öğrencilere bilgisayarla ilgili alışkanlık sağlamak ve konuları laboratuvarında genellikle aktif bir şekilde işlemektir.
- 2- **Her sınıfa bilgisayar yöntemi:** Bu yöntemle sınıflarda bilgisayar ve sunum cihazı ile gerek duyulan yardımcı cihazlar kurulup, okul network ortamı ile bütünleştirilir. Amaçlanan bütün dersleri bilgisayarla işleyerek öğrenimdeki kalitesinin artmasıdır
- 3- **Kişisel bilgisayar yöntemi:** Her öğrenci ve öğretmene ait birer bilgisayar bulunmalıdır. Bunun yanında okullar bilgisayar ağına sahip olmalı öğrenciler ve öğretmenler istediklerinde bütün ders hazırlıklarını ve gerekli materyelleri kişisel bilgisayarlarından temin edebilmelidir. Derse gelindiğinde okulun ağ ortamına entegre olarak ders yapılır. Eğitimci ve eğitim alanları arasındaki iletişim elektronik ortamda gerçekleştirilir. Evden video konferans yoluyla derse katılım sağlanabilir.
- 4- **İnternet yoluyla eğitim yöntemi:** Bu yöntem, iki ana madde üzerinden hareketle gerçekleştirilebilmektedir.
 - **Senkron öğretim yöntemi:** Öğretmen ve öğrenciler, aynı zamanda video konferans, mesajlaşma programları gibi uygulamalarla belli saatlerde bir yere bağımlı olmadan eğitim faaliyetlerini gerçekleştirebilirler.

- **Asenkron öğretim yöntemi:** Ders konuları, internete yüklenir. Daha sonra isteyen öğrenci istediği an istediği yerden internete bağlanarak eğitim alabilir. Bu yönteme örnek açıköğretim ve uzaktan öğretim sistemleridir (Yelken, 2012).

Bilgisayar, eğitimin her aşamasına girmek suretiyle öğretimde de kullanıma geçmiştir. Eğitim-öğretim faaliyetlerini ihtiyaca cevap verebilecek bir tarzda düzenleyerek, öğretim hizmetlerinde verimi ve etkinliği artırmada, güncel bir şekilde öğrenim olanağı oluşturmada başka araçlardan daha çok bilgisayar teknolojilerine yer verilmektedir (Baykal, 1986a; Baykal, 1986b). Öğretimde bilgisayar kullanımındaki amaç, öğretim sürecinde bireylere herhangi bir konuda verilmek istenen bilgilerin bilgisayarlardan faydalanılarak sunulması şeklinde tanımlanabilir. Öğretimde bilgisayar kullanımı, iki ana başlıkta ele alınabilir (Uşun, 2004).

Şekil 2.4. Bilgisayarların Öğretimde Kullanımı (Sever ve Koçoğlu, 2017).

Şekil 2.4.'de görüldüğü üzere bilgisayarlar öğretimde iki ana başlık halinde kullanılmaktadır. Bunlar;

a) Bilgisayar için eğitim;

- **Bilgisayar okur ve yazarlığı:** Toplumsal kurum ve süreçleri etkisi altına alan bilgisayarlar ile birlikte yaşamak için gerekli bilgileri ve prensipleri kapsamaktadır.
- **Yazılım eğitimi:** Bireylerin kendileri veya diğer bireyler için gereken programları geliştirebilme, mevcut programları da kullanarak kullanıcılara yardım edebilme becerisi kazandırmaktır.
- **Donanım eğitimi:** Bilgisayarlara ait donanımların tasarımları, bakımları ve onarımları gibi ihtiyaçları karşılayabilmek için gerekli mesleki yeterliliklerin karşılanmasıdır.

b) Eğitim için bilgisayar;

- **Bilgisayar denetimli öğretim yöntemi:** Farklı konularda öğrencilerin öğrenim süreçlerini bilgisayarlar aracılığı ile yönetme işlemidir (Erişen ve Çeliköz, 2007, 125).
- **Bilgisayara dayalı öğretim yöntemi:** Farklı konularda değişik öğretim materyallerine bağımlı kalmaksızın, sadece bilgisayarların öğretimde kaynaklık edecek bir yeterlilikte kullanılabilmesidir (Cooper, 1992; 1988, 207).

2.7.3. Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi

Bilgisayarların, öğrenme ve öğretim aracı şeklinde kullanımına, Bilgisayar Destekli Öğretim (BDÖ) adı verilmektedir. BDÖ'de öğrencilerin, konularının yenilenmesi; kavramların, ilkelerin ve yasaların öğrenilmesi; sorunların çözüm yollarını takip ederek, gerek görüldüğünde inceleme ve gözlem yapma gibi etkinliklerle öğrenmeleri sağlanabilir (Sözer, 1998). BDÖ materyallerinde, öğrencilerin bireysel ayrılıklarına yer verilmektedir. Öğrenci mikro bilgisayarda rahat hareket ederek, analiz, sentez ve pekiştirme yapabilmektedir (Alkan, 1998).

Teknoloji ve bilgisayarlara bağlı eğitim-öğretim sistemleri büyük bir hızla gelişerek, hem üniversiteler, hem de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumları için uygulanabilen yeni öğretim teknikleri geliştirilmesine imkan sunmuştur. Böylece, BDÖ’de, teknolojik imkanların aktif olarak yenilikçi bir biçimde kullanıldığı alanlar şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Çekbaş vd., 2003).

Yaşadığımız yüzyılda, geleceğimiz için son derece önemli olan eğitim öğretim faaliyetlerini ve eğitim sisteminin etkinliğini ve kalitesini artırmaya yönelik çalışmalar yapılmakta olup yeni eğitim teknikleri bulunmaktadır. Çalışmalarda göz önünde bulundurulacak temel husus, çağdaş bilgilerle donatılmış nesiller yetiştirilebilmesi için yine günümüz dünyasına uygun olan yeni teknolojinin kullanılmasının mecburi oluşudur. Söz konusu çalışmaların başlıca amacı, eğitimde teknolojik araç ve gereçlerin kullanımı ile öğrencilere konuları gerçekten öğretmeyi ve eğitimde kalıcılığı sağlamaya yönelik bir eğitim anlayışı geliştirmektir. Böylece, teknolojik yenilik ve materyallerin eğitim öğretimde kullanımı denildiğinde. BDÖ kavramı ortaya çıkmaktadır.

BDÖ, bilgisayar teknolojilerinin öğretim alanında kullanılan en güç ama en umut vadedenidir. Başka kullanılabilen biçimlere nazaran öğretmen yetiştirmesi, donanım tespiti ve ders programına uygun yazılım seçilmesi şeklindeki emek, maliyet, süre ve uzmanlığı gerekli hale getiren karışık ve uygulanması zor olan bir kullanım şeklidir. Buna karşın BDÖ’nün birçok ülke tarafında giderek önemsendiğı görülmektedir (Keser, 1988a, 89).

BDÖ, bilgisayarların desteği olmayan geleneksel öğretim yöntemlerine başka bir bakış açısı getirmektedir. Söz konusu teknikte bilgisayarlar öğretim materyalleri, slayt gösterisi, test video, görsel, oyun ve görüntü oluşturabilmekte kullanılır. Bu şekilde daha fazla profesyonelce ve özenle hazırlanan materyallerle öğrenme ortamları öğrenciler için daha çekici olur (Bryman, 1998; Bozeman, 1999, 34). Bir diğer tanıma göre BDÖ yöntemi; bilgisayar sistemleri üzerine programlanmış dersler vasıtasıyla, öğrencilere bir olay veya konuyu kavratmak ve önceden öğretilen bilgi ve tutumları kalıcı hale getirmek için eğitim öğretim faaliyetlerinde aktif halde kullanılmasıdır (Yalın, 2002, 165).

BDÖ, bilgisayar teknolojisinin öğretim alanında öğrenme hadisesinin olduğu ortam şeklinde kullanılan, öğretimdeki süreyi azaltarak motivasyonu artıran, öğrencilerin kendine göre öğrenmesindeki hızlarına göre yararlanabileceği bire bir öğrenim ilkelerini bilgisayar teknolojisiyle birleştirerek oluşturulan öğretim tekniği şeklinde ifade edilir (Uşun, 2013).

Tanım ve açıklamalardan anlaşıldığı üzere, bilgisayarlar eğitim ve öğretim faaliyetlerinde aktif olarak kullanılan, öğretmene yardımcı, öğrencilere de dersi zevkli hale getirebilen araçlardır. Ancak BDÖ yönteminde kullanılan bilgisayarların hiçbir zaman eğitimde kullanılan kitapların, öğrencilerin arkadaşlarının yada eğitimcilerin yerine geçmesi söz konusu olunmaz. Çalışmaların hepsinin ortak noktası doğrultusunda şu husus belirtilebilir ki; eğitimde kullanılan bilgisayarlar, haritalar, projeksiyon cihazları, video filmleri, slayt gösterimleri, kitaplar, ansiklopediler ve diğer araçlar gibi, öğretmenlere ders anlatımında yardımcı olan birer yardımcı ders araçlarıdır.

2.7.4. Bilgisayar Destekli Öğretimin Amaçları

BDÖ tekniğinde bilgisayarların esas gayesi materyallerin ve bilginin en verimli olarak kullanımında öğrencilere ve öğretim süreci içinde yardımcı olmaktır. BDÖ'nün amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Barker ve Yeates, 1985, Akt: Uşun, 2013)

- 1- Geleneksel öğretim yöntemlerini daha etkili hale getirmek.
- 2- Öğrenme sürecini hızlandırmak,
- 3- Zengin bir materyal sağlamak,
- 4- Ucuz ve etkili öğretimi gerçekleştirmek,
- 5- Gereksinmeye dayalı öğretimi gerçekleştirmek,
- 6- Telafi edici öğretimi sağlamak,
- 7- Öğretimde sürekli olarak niteliğin artmasını sağlamak,
- 8- Bireysel öğretimi gerçekleştirmek,

Bu açıklamalara göre, bilgisayar destekli öğretim yönteminde kullanılan bilgisayarlar, geleneksel öğretim yöntemlerini destekleyerek öğrenme sürecini hızlandırır, zengin öğretim materyalleri oluşturarak dersi zevkli hale getirir ve eksiklerini tamamlar. Böylece eğitimde bilgisayar kullanımının başlıca amacını öğretimin niteliğini arttırarak öğrenen ve öğretene kolaylık sağlamak şeklinde ifade etmek mümkündür.

2.7.5. Bilgisayar Destekli Öğretim Modelleri

Bu öğretim yönteminde farklı eğitim ve öğretim modelleri uygulanabilmektedir. Söz konusu her bir model, bilgisayar destekli öğretimin, eğitim ve öğretim sürecinde sağladığı katkıları yönünden bilgisayarların farklı özelliklerini açığa çıkarmaktadır. Bu açıdan genel olarak kabul gören modeller şu şekilde sıralanabilmektedir (Bayraktar ve Keser, 2013, 20-92).

- Öğretimsel Model,
- Hipotezci Model,
- Açıklayıcı Model,
- Arındırılmış Model.

Bu modellerden ayrı ayrı her bireri, öğrenim ve öğretim basamaklarına katkı sağlaması açısından bilgisayarların farklı yöndeki kullanım şekillerini ve sahip oldukları özellikleri açığa çıkarmaktadır. Açıklamak gerekirse; öğretimsel model, genel manada program dahilinde yapılan öğretim şeklini benimseyerek bilgisayarları sürekli olarak bıkmadan kullanılabilen yardımcı unsur olarak görmektedir. Hipotezci model ise, öğrencilere belli hipotezleri açıklamada katkı sağlamakta, bilginin kaynağının önceki yaşantılar olduğu görüşünü benimsemektedir. Açıklayıcı model, öğrencilerin gerçek hayatın gizli birer modeli veya benzer değerleri taşıdığı, konu ilerledikçe kendisinin görerek ve keşfetmek suretiyle öğrenimini önemsemektedir. Son olarak arındırılmış modelde ise, bilgisayarlar öğrencilerin çalışmalarını sırasındaki

yüklerini hafifleterek, öğrenciye hesaplama ve depolayarak istediğinde ulaşmada yardımcı bir araç olarak görülmektedir. (Sonat, 1986; Keser, 1988b).

2.7.6. Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Gerekli Öğeler

Milli Eğitim Bakanlığı, Bilgisayar Destekli Eğitimde başarıyı olumlu yönde etkileyecek ana etmenleri beş ana madde olarak belirlemiştir (MEB, 1991a). Bunlar:

- Donanım,
- Yazılım,
- Bakım-onarım ve destek hizmetleri,
- Yardımcı personel eğitimi,
- Öğretmen yetiştirme, şeklindedir.

Türk eğitim sisteminde, BDÖ'nün başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli görülen tespitler şöyle sıralanabilir (Uşun, 2000).

- Hükümet desteği, kamu ve özel kuruluşların desteği, toplum desteği(ulusal birliktelik).
- Merkezi bir kuruluş desteği (üniversiteler öncülüğünde bir BDE merkezi kurulması).
- Uluslararası işbirliği (Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki BDE projeleri ve uygulamaları incelenerek bu ülkelerle işbirliği yapılmalıdır).
- Yönetmelik, hukuki ve akademik altyapı oluşturulmalıdır.
- Kurumun (kamu yada özel) en üst düzey yöneticisinin tutumu.
- Mevcut altyapı ve insan gücü olanakları.
- Kurum içi ve kurumlar arası (MEB, özel eğitim kurumları, üniversiteler, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları, TÜBİTAK, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) eşgüdüm.

BDÖ yönteminde kullanılan süreci etkilediği kabul edilen değişkenlerin; öğrencilerin motivasyonlarında, yeniliklerde, etkileşimlerinde, kişisel öğrenim farklılıklarında bilgisayar yazılım türleri, kapsamaları ve niteliklerinde öğretmenlerin BDÖ algılayış türleri, tutumları, beklentileri ve değişen yazılımların eğitsel programlarla bütünlük sağlaması BDÖ yönteminin sınıf içerisindeki yürütme biçimi şeklinde ifade edilmiştir (Aşkar, 1991).

Başka bir bilimsel çalışmaya göre; bilgisayar destekli öğretimin aşağıda belirtilen üç ana unsura dayandığı, bu unsurlar birbiriyle sistemli bir şekilde koordineli olarak uyum sağladığında başarımın kaçınılmaz bir son olduğu belirtilmiştir. Bu unsurlar:

- a) Öğretmen yetiştirme,
- b) Donanım,
- c) Yazılım (Özgül ve Alkan, 1989).

a) Öğretmen Yetiştirme: BDÖ'de görev alacak öğretmenler gerek eğitimleri gerekse edinecekleri yetenekler bakımından yurt içi ve yurt dışı düzeyinde gerçekleştirilen farklı uygulama ve araştırmalar incelendiğinde konuyla ilgili farklılıklar gösteren uygulama ve görüşlerle karşılaşmaktadır. BDÖ'ye dönük hizmet içi öğretmen eğitimlerinde ülke şartlarına bağlı olarak değişiklik gösteren stratejiler uygulanmaktadır (Köksal, 1990).

Milletler arası seviyede BDÖ kullanımında öğretmenlerin yetiştirilme şartları ve teknikleri incelenirse konuyla ilgili İngiltere, ABD, Danimarka, Kanada, Japonya, Rusya gibi ülkelerde ciddi gelişmelerin yaşandığı gözlemlenmektedir. 1980'lerin başlarında başlatılan, farklı projelerden anlaşılmaktadır ki bu ülkelerin BDÖ açısından öğretmen yetiştirmeyi son derece önemsedikleri anlaşılmaktadır. Söz konusu projelerle eğitimcileri öğrenci yetiştirme eğitimi, bilgisayar yazılımları, eğitimde teknoloji kullanımı ve buna benzer konular kapsamında yeterince bilgi tutum ve beceri kazanımları hedeflenmiş bu uygulama türlerine TV, radyo programlarıyla destek sağlanmıştır (MEB, 1991b).

BDÖ yönteminde görevlendirilecek öğretmenlere ait eğitim ve kazanımların yeterliliği hususunda gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde gerçekleştirilen araştırmalarda ve uygulama alanlarında farklı görüş ve yeterlik düzeylerinde sınıflamaların yapıldığı görülmüştür. Bu eğitimi:

- Bilgisayarı öğrenme ve kullanımı,
- Öğrenme ve öğretme süreçlerinde bilgisayardan yararlanma,
- Eğitsel bilgisayar programlarının (courseware) hazırlanması, olarak üç grupta ele almıştır (Hızal, 1989).

Öğretmenlerin BDÖ konusunda yeterlilik düzeyleri ve eğitime ihtiyaçlarının tespiti hususunda yapılan çalışmada, BDÖ'ye ilişkin öğretmen yeterliklerini herhangi bir gruplamaya tabi tutmaksızın, 18 madde halinde tespit etmiştir.

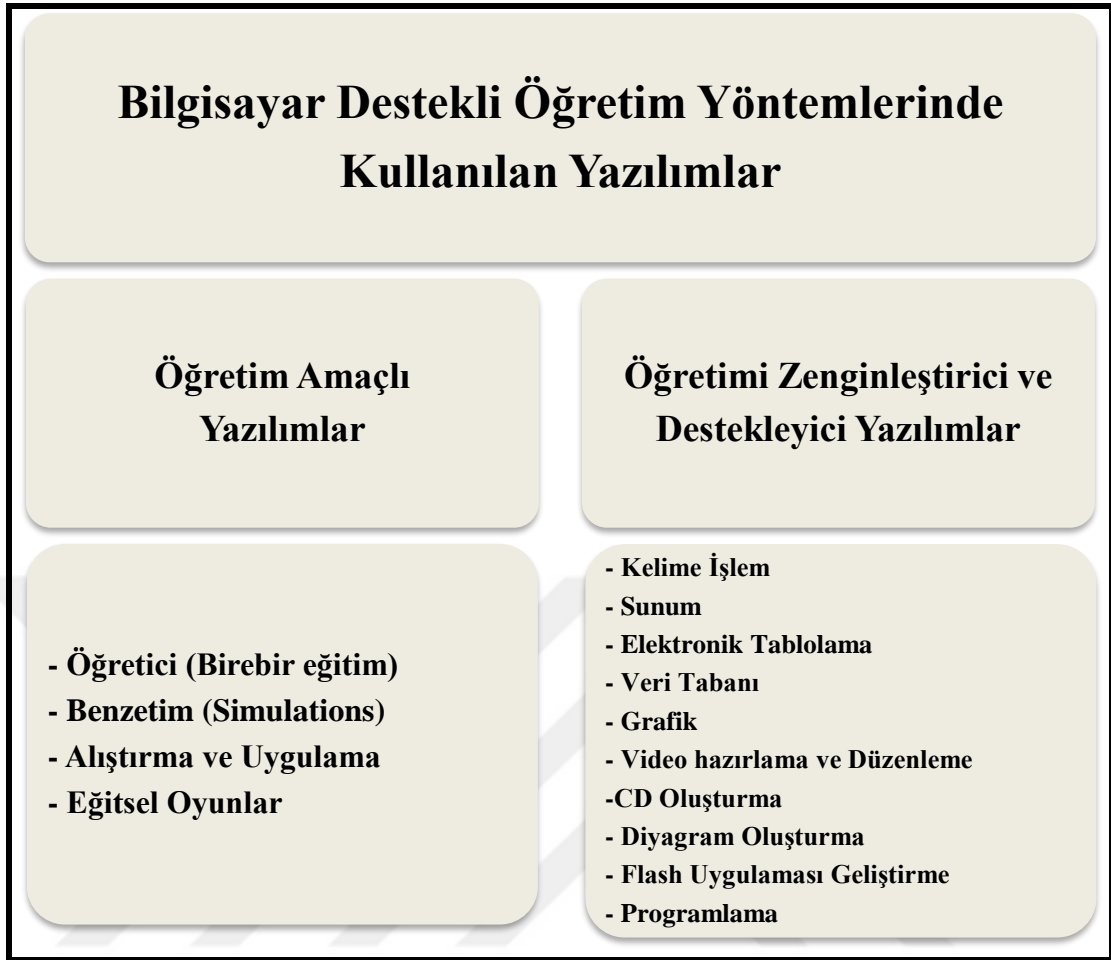
- 1) Bilgisayar destekli öğretim ile ilgili temel kavramları açıklayabilme,
- 2) Bilgisayar destekli öğretimin amacı ve ilkelerini açıklayabilme,
- 3) Bilgisayarın öğretim ve öğrenme sürecindeki yeri ve rolünü açıklayabilme,
- 4) Öğretmenin, bilgisayar destekli öğretimdeki yeri ve rolünü açıklayabilme,
- 5) Bilgisayar destekli öğretimin etkililiği ile ilgili araştırma sonuçlarından yararlanabilme,
- 6) Bir konunun öğretimine başlamadan önce o konunun hangi hedeflerinin bilgisayar destekli öğretim ile öğretileceğine karar verebilme,
- 7) Alanıyla ilgili ders yazılımlarını bilgisayar ortamına yükleyebilme,
- 8) Ders yazılımında bulunması gereken özellikleri tanıma ve açıklayabilme,

- 9) Taşımaları gereken nitelikler açısından eldeki ders yazılımlarını değerlendirebilme,
- 10) Çeşitli türlerde hazırlanmış ders yazılımları arasından kendi öğretim programlarının amaçlarına, öğreteceği konuya, öğretmenlerin özelliklerine uygun olanları seçebilme,
- 11) Ders yazılımlarını öğretim sürecinde etkin olarak kullanabilme,
- 12) Bilgisayar destekli öğretim ders yazılımlarını kullanırken farklı öğretim yöntem ve tekniklerini birlikte uygulayabilme,
- 13) Alanı ile ilgili ders yazılımlarını geliştirme çalışmalarında ilgili uzmanlarla iş birliği yapabilme,
- 14) Bilgisayar destekli öğretimde öğrencilere rehberlik edebilme,
- 15) Ders yazılımlarıyla ilgili gelişmeleri izleyebilme,
- 16) Bilgisayar teknolojisinde meydana gelen gelişmeleri sürekli olarak izleyebilme,
- 17) Türkiye'deki bilgisayar destekli öğretim uygulamaları ile ilgili gelişmeleri sürekli olarak izleyebilme,
- 18) Bilgisayar destekli öğretimin dünyadaki uygulamaları ile ilgili gelişmeleri sürekli izleyebilme (Dursun, 1998).

b) Donanım: Bilgisayar sistemlerini genel olarak, sayısal verileri belirli yönergelere göre işleyen makineler olarak tanımlayabiliriz. Sistemin büyüklüğü ve karışıklığı ne olursa olsun standart birimleri vardır. Bilgisayar sisteminde veri işleme sırasında kullanılan fiziksel birim ve ünitelere donanım (hardware) denmektedir.

- **Girdi araçları:** Bilgisayara, veri girmek için kullanılır. Klavye, fare, oyun çubuğu ve tarayıcı girdi araçlarından sayılabilir.
- **Merkezi veri işleme ünitesi:** girilen veriler üzerinde işlem yapan, bütün hesaplamaları ve sistemin bütünü kontrol eden birimdir. Kısaca bu kısım bilgisayarın beynidir.
- **Ana bellek (RAM):** Merkezi veri işleme ünitesi tarafından işlenecek bilgiler ana bellekte depolanır. İki türlü ana bellek vardır. Sadece okunur bellek denilen ilk bellek, sabit bir bellektir. Bu bellekte bilgisayarın çalışması için gerekli bilgiler bulunur. Rast gele erişimli bellek denilen ikinci tür bellek ise bilgisayarın çalışan belleğidir. Bir program çalışırken, geçici olarak bu belleğe kaydedilip, işlem sonuçlandığında buradan silinir.
- **Dış bellek:** Veri yada programları sürekli şekilde depolamak için kullanılır. Dış belleğin birimleri, sabit diskler, disketler, compact diskler, taşınabilir harddisklerdir.
- **Çıktı araçları:** Program sonuçlarını veya verileri görmek için kullanılan araçlardır. Ekran, yazıcı, projeksiyon cihazları çıktı araçlarından sayılabilir (Yalın, 2017, 162-163-164).

Yazılımlar: Bilgisayar destekli öğretim genellikle belirli bir konu yada derse yönelik hazırlanmış bilgisayar yazılımlarıyla uygulanır. Bu yazılımları, yapıları ve görevlerine göre farklı türler altında tanımlamak mümkündür (Alleis ve Trollip, 2001). Bunlar, Öğretim Amaçlı Yazılımlar ve Öğretimi Zenginleştirici ve Destekleyici Yazılımlar olmak üzere iki bölümde incelenebilir (Şekil 2.5.).

Şekil 2.5. Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinde Yazılım Türleri (Alleis ve Trollip, 2001).

Öğretim amaçlı yazılımlardan olan öğretici (birebir eğitim) yazılımlar, bir öğretmenin bir konuyu öğrenciye öğretmesi fikrinden hareketle oluşturulurlar. Geleneksel eğitim ortamında herhangi bir konuda öğreticinin öğrenciye ilgili kavramları sunması ve beceriyi göstermesi, geri bildirim ve pekiştireç vermesi, karşılığında da öğrenciden aynı beceriyi sergilemesi beklenir. Bazı noktalarda öğrenciye sorular sorulur veya tekrar yapması beklenir. Bu tür yazılımlar açıklanan süreçleri belli bir oranda takip eder. Öğrenciler belli bir kavramı veya konuyu bu yazılımlar yoluyla öğrenebilir. İyi hazırlanmış birebir eğitim yazılımlarının bireysel çalışma, tekrar yapmak veya alıştırma yapmak isteyen öğrencilere bu imkanı vermesi beklenmektedir (Yiğit, Alev, Altun, Özmen ve Akyıldız, 2005). Öğretici yazılımlarda içerik sunumu, farklı materyalleri kullanarak yapılabilir. Düz yazı, sesli anlatım, video çekimleri veya özel animasyonlar içerik sunumu için kullanılacak materyal çeşitleridir. Amaç yeni bilginin öğretilmesi olduğu için bu yazılımların

içinde içerik sunumuna ek olarak diğer yazılım türlerinden benzer kısımlar olabilir (Ersoy, 2013).

BDÖ'de kullanılan Benzetim (simulations) yazılımları, gerçek ortamların bilgisayar ortamında sanal olarak oluşturulması diyebileceğimiz benzetim yazılımları normal şartlarda göremediğimiz bir olayı, kontrol edemeyeceğimiz süreçleri, gerçek hayatta tehlikeli olan aktiviteleri ya da maliyeti yüksek faaliyetleri gerçekleştirme ve sanal olarak yaşama imkânı sunar (Yeşiltaş ve Sönmez, 2009). Konumuz olan Sosyal Bilgiler dersi açısından baktığımızda günümüzde oldukça popüler olan sanal gerçeklik oyunlarının, Sosyal Bilgiler dersleri için etkili materyaller olarak kullanılabilmesini söyleyebiliriz. Örnek olarak, ülkemizin tarihi ve coğrafi açıdan önem arzeden yerlerinin aynen benzeri şeklinde yapılan sanal gerçeklik uygulamalarıyla, diğer şehirlerde bulunan öğrenci gruplarına bilgisayar ortamında gezi faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Bu şekilde öğrenciler önemli yerleri tanıma ve gezme imkanı bulmuş olurlar (Yeşiltaş ve Sönmez, 2009).

Alıştırma ve uygulama yazılımları, BDÖ yaygın olarak kullanılan ders yazılımlarından bir tanesidir. Bu yazılımlar genel olarak tanımlarda, tarihsel olaylarda, sayısal problem çözümlerinde, bilim ilkeleri ve kavramları ile yabancı dil eğitimi alanlarında kullanılabilir. Belirgin konulardaki kavram sınıflandırılması ile ve kural öğretiminde, hem hatırlamanın hem de transfer etmenin artırımı amacı ile kullanılır. Yeniden bilgi edinilmesinden ziyade daha önce öğrenilen beceri ve bilgilerin, alıştırmalar ve tekrarlar aracılığı ile kavratılması, kalıcı öğrenimin gerçekleştirilmesi ve gelecekte öğrenilmesi muhtemel beceri ve bilgiler için alt yapı oluşturulması son derece önemlidir. Söz konusu ders yazılımlarında bilgisayarlar alıştırmaların yapılabilirdiği ortamları oluşturmaktadırlar. Alıştırma yazılımlarında öğrencilere farklı zorluk derecelerine göre hazırlanan çeşitli şekillerde (Kısa cevaplı, çoktan seçmeli, boşluk doldurma ve doğru yanlış şeklinde) sorular yöneltilir. Belirli sorular önceden belirlene sırayla verilmekte, yine belirlenen sırayla her öğrenciye eşit şekilde yöneltilmektedir. Programda soruların yöneltilmesinin ardından, öğrencinin soruları yanıtlaması gerekmektedir. Şayet öğrencilerin cevapları doğruysa sistemde kendisine sunulan pekiştirici ile ödüllendirme yapılarak bir üst

düzeydeki soruklara geçmesi sağlanır (Riordan, 1983; Maffei, 1986; Heinich, Molenda ve Russell, 1993).

Başka bir öğretim amaçlı yazılımlardan olan eğitsel oyun programları formatları gereği öğrencinin derslerini öğrenmesinde yardımcı olan veya sorun çözebilme yeteneğini artıran yazılım türleridir (Seferoğlu, 2010). Öğrenciyi güdüleyerek öğrenme öğretme sürecini zevkli hale getiren yazılım türleri, alıştırma ve benzetim yazılımları şeklinde kullanılabilirler. Söz konusu yazılım ve programlar farklı birer tür şeklinde değerlendirilmektedir. Zira oyun yazılımları öğrenciler açısından farklı anlama gelmektedir. Öğrenciler oyun oynayacaklarını bilirlerse, oyun etkinliklerini bekleyerek yarışabilecekleri bir ortamda bulunmayı tercih edeceklerdir. Oyun yazılım ve programları daha ziyade öğrenciyi ödüllendirerek onları derslere daha motive etmek amacıyla kullanılır. Bu nedenle oyun programları diğer öğrenim faaliyetlerinin aralarına yerleştirilir. Ayrıca bu yazılımlar alıştırma, tekrarlama ve öğrencinin işbirliği yaparak çalışmasını sağlama yönleriyle de kullanılabilir (Akkoyunlu, 2012). Oyun yazılımları, öğrencilere problem çözme, strateji geliştirme, kurallara uyma, alternatif çözüm üretme, hızlı ve yaratıcı düşünme, veri toplama ve kaydetme gibi birçok sosyal ve akademik beceri geliştirmede yardımcı olan yazılımlardandır (Kutlu vd., 2005).

2.7.7. Bilgisayar Destekli Öğretimin Yararları

Bilgisayar destekli öğretimin farklı çalışmalarda tespit edilen birçok yararı bulunmaktadır. Bunlar farklı araştırmacılar tarafından şu şekilde ifade edilmiştir (Doğan, 1979; Gleason, 1981, Bernadatt, 1983; Keser, 1988a; Demirel, 1996).

1- BDÖ öğrencileri daima hareketli kılar. Öğrenciler bilgisayarlar tarafından üretilen soruları yanıtlaması gerektiğini fakat konuları düşünüp diğer adımlara geçebilmesi için daima aktif olması gerektiğini bilir.

2- Bütün öğrenciler öğrenim hızlarına göre konuları öğrenirler.

3- Bu yöntemle öğrenciler öğrendikleri konularla ilgisi olan sorulara cevap bulabilirler. Sınıf mevcutlarının fazla ve zamanlarının kısıtlı oluşu, ve kişisel

farklılıklarından nedeniyle sorular yetiştirilemeyebilir. BDÖ’de öğrenciler bilgisayarlarla iletişim kurup istediği zamanda ve konuda soru sorup yanıt alabilir ve tekrar yapabilirler.

4- Laboratuarlarda yapımı maliyetli ve tehlike arz eden deneylerin, benzetim yöntemi ile basitçe yapılabilmesi mümkündür.

5- BDÖ ile dersler öğrenciye en az süre kullanılarak en sistematik biçimde öğretilir.

6- Öğrenciler, kendilerine ait olan öğrenme ortamlarında çok rahat bir şekilde rahatlıkla çalışabilirler.

7- Öğretim yazılımları öğrencilerin öğrenimle alakalı ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanır.

8- Öğrenme faaliyeti küçültülen gruplara indirildiğinden başarı da bu gruplarda sıralanarak gerçekleşir.

9- Öğrenciler öğretmenlerince düzenli olarak denetlenir ve anında müdahalede bulunulur.

10- Fiziksel veya zihinsel özürü olan öğrencilere uygun şekilde hazırlanan BDÖ bilgisayar yönteminde kişisel öğrenim hızına uygun ilerleme sağlayabilirler (Eggen ve Kauchak, 1994).

11- Öğretmenin dersler tekrarlama, ödevleri kontrol etme gibi görevlerini kolaylaştırarak öğrencileriyle daha fazla ilgilenmesini ve kaliteli çalışmalar yapma imkânı sağlar.

12- Görsel ve işitsel öğelerin etkin kullanılabilirdiği bir ortam sağlar (Demirel vd., 2007).

13-Öğrenci etkinlikleri ve performansın izlenebilmesine, öğrenci hakkında detaylı kayıt tutulmasına katkıda bulunur (Öztürk ve Dilek, 2005).

14-Öğrenciler bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile bireysel ve grup halinde çalışmalar yapabildiklerinden, bu şekilde kalıcı öğrenme ve sürekliliği olan davranış değişikliği gerçekleşebilir.

15-Bilgisayarların kullanım kolaylığı olduğu için öğretmenler sınıf ortamında kolayca eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştirebilirler.

16-Bilgisayarlar, öğrenciyi öğrenmeye karşı güdüler.

17-Bilgisayar destekli öğretimde hemen hemen her konu rahatlıkla öğretilir. Bu yönüyle bilgisayarlar, geniş bir alana hitap edebilirler.

18-Bilgisayar destekli öğretim okul öncesinden, üniversiteye kadar rahatlıkla kullanılabilir. Bu yönde bilgisayarlar her düzeyde öğrenci seviyesine uygun bir şekilde programlanarak, geniş kitlelere ve farklı seviyelere hitap edebilirler (İşman, 2005).

Görüldüğü üzere bilgisayar destekli öğretim; öğrencileri aktif tutmaktan öğrenme hızının artmasına, öğretimdeki zenginliği artırmasından öğrenme faaliyetinin kolay takibine kadar faydaları bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, BDÖ yönteminin ders işleniş aşamasında birçok yararı olmakla birlikte asıl tespit edilen olumlu yönünün uygulama sonundaki öğrenci başarısında ve öğretilen konunun kalıcılığında olduğu bir çok araştırma neticesinde saptanmıştır. Öncelikle Bilgisayar Destekli Öğretim, öğrencinin zihnini sürekli suretle aktif tutar. Derse olan motivasyonunu yükseltir. Dersler, öğrencilerin katılımıyla ve müşterek fikir ve görüşlerle öğretmenin sadece idaresi ve yönlendirmesi ile işlendiğinden, öğrenci bir sonraki derse mutlaka zihinsel olarak hazır bir şekilde ve çalışarak gelir. Her öğrenci dersi eşit zamanda ve öğretmenden eşit sürede ilgi görerek işleme imkanına sahiptir.

Bilgisayarlar öğretim ortamına hem görsel hem işitsel bir eğitim yapma imkanı sunulduğundan ötürü, öğrenci bilmediği bir konuyu duyarak ve görerek öğrenme

olanağına sahip olur. Öğrencinin seviyesine ve ihtiyacına göre belirlenen programlar ile her öğrenciye kişisel öğretim, istendiğinde gerekli denetimin ve kontrolün yapılabilmesi, ders tekrarının ve kayıt yapabilme olanağı sunar. Kısaca bilgisayarlar diğer alanlarda olduğu gibi eğitim öğretim alanlarında da oldukça etkili olup, yardımcı araç olarak kullanılan ve öğretimi kolaylaştırarak başarıyı artıran en önemli unsurlardandır.

2.7.8. Bilgisayar Destekli Öğretimin Sınırlılıkları

Bilgisayar destekli öğretim yönteminin eğitime sağladığı birçok yararın yanısıra, bir dizi olumsuz ve sınırlı tarafı da bulunmaktadır. Yapılan akademik çalışmalardan çıkarılan sonuçlara dayanarak bu sınırlılıklar şu şekilde ifade edilebilir. Örneğin (Yelken, 2012, 228-230)'a göre, bilgisayar destekli öğretimin sınırlılıkları, dört madde halinde tanımlanmıştır:

- **Öğrencilerin Sosyo-Psikolojik Gelişimlerini Engellemesi:** Yapılan araştırmalardan çıkarım sağlayan bilim adamlarına göre, bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğretim sürecini bireyselleştirmesi, öğrencilerin gerek arkadaşlarıyla, gerekse öğretmenleriyle olan sosyal bağlarını ve iletişimlerini en aza indirmektedir. Yani bilgisayar yazılımlarının eğitsel oyun şeklinde olması çocuğun, görsel ve işitsel yönlerine hitap etmesi uzun süre bilgisayar başında kalmalarına sebep olmakta ve çevre ile iletişimlerini azaltmakta, çocuğun sosyal ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bilgisayarların eğitim ortamında kullanımında, bu tip sorunlar yaşamamak için planlı olunmalı, öğretmenler sınıf içinde etkin rol oynamalıdır. Gerek öğretmenlerin eğitim alanında, gerekse ailelerin çocukların bilgisayar kullanımı üzerinde sürenin ve eğitim kalitesinin denetlenmesi, kaliteli yazılımların seçilmesi, öğrencilerin birbiriyle iletişiminin sağlanması, sınıf içindeki sosyo-psikolojik gelişimi destekler.

- **Özel Donanım ve Beceri Gerektirmesi:** Bilgisayar destekli öğretimin gerçekleştirilebilmesi için bir öğretim yazılımının kullanılması, bunu sağlamak için de özel donanımın bulunması gerekir. Diğer materyallerde yazılım ya da donanım gibi sürekli yatırım gerektiren bir şeye ihtiyaç yoktur. Ama bu yöntemde yazılımların

güncelleştirilmesi, yenilenmesi, hem zaman alıcı hem de pahalıdır. Bunun dışında yazılımı kullanacak öğretmenlerin de bilgi ve beceriye gereksinimleri olur. Bu nedenle gerek beceri yönünden, gerekse donanım ve yazılımların ulaşılmasındaki güçlükler ve maliyetlerinin yüksekliği yönünden bilgisayar destekli öğretim yönteminde zorluklarla karşılaşmaktadır.

- **Eğitim Programını Desteklememesi:** Öğretimde kullanılan her materyalin, programı destekleyici amaç ve hedefleri kazandırmaya yönelik olması gerekir. Ama birçok yazılım programı bu özelliği taşıyamamaktadır. Programlarla ortak özellik gösteremeyen bu yazılımlar, öğretimi tam olarak gerçekleştirememekte ve öğretmenleri zor durumda bırakmaktadır.

- **Öğretimsel Niteliğin Zayıf Olması:** Programa uygunluğu kadar önemli olan bir diğer unsur da yazılımların öğretim kalitesini artırıcı yönde olmasıdır. Günümüzde piyasada bulunan pek çok yazılım, bu konuda ne yazık ki yeterli değildir ve yazılı materyalleri elektronik ortama aktarmaktan ileri gidememektedir. Bazı yazılımların ise öğrencinin farklı gelişim özelliklerine uygun olmayan yönleri bulunmaktadır. Bu da bilgisayar destekli öğretimin sınırlılıklarından birisidir.

Bir başka açıdan ele alacak olursak, teknoloji alanındaki gelişime dayalı yazılımlar ve donanımlar, devamlı gelişim göstermektedir. Öğreticiler bu gelişimi takip ederek maddi ve zaman yönünden zorluk çekebilmektedirler. Ayrıca, bilgisayarlara kaydedilen bilgilerin, silinmesi veya kaybedilmesi az bir ihtimal de olsa öngörülebilmektedir. (Öztürk ve Dilek, 2005).

Bilgisayar programlarının, birçok seçenek içermelerinden ötürü kullanımları zordur. Teknik özelliklerinden dolayı, eğitsel seçenekleri kısıtlar. Öğretim yazılımları belli bir bilgi alanıyla sınırlıdır ve ancak sınırlı olduğu alanla ilgili, açıklama yapabilir. Bu sistem öğrencinin sadece önceden belirlenmiş yolları izlemesini mümkün kılmaktadır. Değişik durumlara uyarlanabilmesi oldukça sınırlıdır. Bilgisayara soru sorma, tartışma süreci, farklı düşüncelere tepki verme ve sosyal bir öğrenme gerçekleştirmek olanaksızdır. Yazılımlar yöntemsel ve eğitsel eksiklikler içermektedir.

Bilgisayarlar, sadece görsel ve işitsel olanakları açısından televizyon, kitap ve benzeri klasik araçlardan daha üstündür. Günümüz bilgisayarlarının kapasitesi yeterli miktarda film, ses, renkli resim veya metin söz konusu olduğunda yetersiz kalmaktadır. Bu yöntem davranışçı öğretim teorisine dayanmakta olup, dil laboratuvarlarının devamıdır. Sürekli değişen bir yapıya sahip olan teknolojik gelişmeleri finansal ve teknik açıdan takip etmek, maliyetlerin yüksek olması sebebiyle çok mümkün değildir. Bilgisayar dünyasındaki sanal gerçeklik, öğrencileri gerçek dünyadan koparmaktadır. Gerçek dünyadan uzaklaşan öğrenciler ise zamanla kitap okumayı bırakmaktadır. Yazma eserler, el yazısı sanatı ve buna benzer kültürel teknikler, zamanla teknolojiye yenik düşmekte ve özünü kaybetmektedir (Alyaz, 2003).

Bilgisayarlar, elektromanyetik alan oluşturduğundan dolayı insan sağlığına zarar verir. Ayrıca internet ortamı kontrol altında tutulması zor bir alan olduğundan şiddet ve zararlı bilgilere daima açıktır. İletişim siteleri ve sanal oyunlar bir müddet sonra insan bünyesi üzerinde bağımlılık etkisi göstermektedir. Teknoloji dili genellikle İngilizce olduğu için, bilgisayar kullanımı İngiliz dilinin dünya üzerindeki etkisini artırmaktadır. Sosyal sohbet sitelerindeki kontrolsüz yazışmalar, Türkçe'nin yapısını ve üslubunu bozmaktadır. İnternet ve bilgisayarlar, karmaşık yapılarından ve çok kapsamlı oluşlarından dolayı gereksiz zaman kaybına ve strese neden olmaktadır. Teknolojinin insanın hizmetinde kullanılması insanları teknolojiye bağımlı kılmakta ve zamanla teknoloji insanları kontrol etmeye başlamaktadır. Teknoloji kullanımı sürecinin sonunda insanların tamamen makinaların kontrolüne girmesi riski bulunmaktadır (Alyaz, 2003).

2.8. Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretim Programları ve Yazılımları

Sosyal Bilgiler öğretim programında yer verilen hemen hemen tüm bilgi, beceri ve değerlerin öğretiminde eğitim teknolojisinden yararlanmak mümkündür. Konuların yaşamla ilgili olması, oluşturma yaklaşımının benimsenmesi, değerlerin evrenselliği, becerilerin öğrenciyi bilgiyi yapılandırmaya ve öğrendiklerini hayata taşımaya yönelik olması gibi daha birçok açıdan Sosyal Bilgiler öğretim programı, teknoloji

kullanımına uygun bir programdır. Programın bu özellikleri ve içeriğinde, Felsefe, Sosyoloji, Psikoloji, Tarih, Coğrafya, Antropoloji ve benzeri gibi birçok sosyal farklı disiplin konularının yer alması eğitim uygulamalarında kullanılacak teknolojik araç gereci de çeşitlendirecektir (Ersoy, 2013).

Sosyal Bilgiler öğretimi programının becerilerinden “bilgi teknolojilerini kullanma becerisi”, sosyal bilgiler dersinde teknoloji kullanımının doğrudan bir ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu beceri kapsamında öğrencilerin bilgisayar kullanma, bilgiyi kaydetme, biçimlendirme, yeniden kullanma, sunma, metin, grafik, renk ve ses efektleri kullanarak çoklu ortamda rapor hazırlama, telefon ve televizyon ağlarını kullanarak bilgiye ulaşma, günlük hayatta ulaşabildiği teknolojik ürünleri amacına uygun olarak kullanma gibi beceriler kazanması beklenmektedir (MEB, 2005d).

Günümüzde Sosyal Bilgiler Dersinde kullanılan pek çok BDÖ programları ve yazılımları bulunmaktadır. Bunlar farklı konulara göre geliştirilmiştir. Ülkemizde kolay ulaşılmasından dolayı en fazla kullanılan yazılımlar internet tabanlıdır. Bununla birlikte MEB tarafından geliştirilmiş ve yurt geneline yayılmış uygulamalarda bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında çalışmamızda başta internet kullanımı olmak üzere, Powerpoint sunum programı, Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve TNet Vitamin Eğitim Programı hakkında bilgiler verilmiştir.

İnternet: Sosyal Bilgiler dersinde en yaygın ve kullanışlı teknolojilerden bir tanesi internettir. Bilindiği gibi İnternet, birbiriyle tüm dünya üzerinde yayılmış bilgisayar ağlarının birleşiminden oluşan devasa bir bilgisayar ağıdır. İnternet ile tek bilgisayar ve tek projeksiyon aracılığıyla bir sınıf ortamında, sınıfta bulunan öğrencilere yada uzaktan eğitim yöntemiyle farklı ülkelerden yada şehirlerden öğrencilere ulaşılabilen bir eğitim mümkündür. Gerekli modem, wifi, bilgisayar ve projeksiyon aygıtları okul yönetimi tarafından temin edildiği ve öğretmenin kullanımına yöneldiği takdirde internet Sosyal Bilgiler dersinde oldukça etkili kullanılacak bir sistemdir. Sosyal Bilgiler dersinde dersle ilgili konularda hazırlanmış herhangi bir belge, resim, video internet üzerinden sınıf içinde paylaşılacak, tarihi ve coğrafi mekanlara sanal geziler düzenlenebilecektir. Günlük gazetelerin, arşiv belgelerinin ve dökümanların

incelenmesi, resim ve fotoğraf gösterimi, ses dosyası dinletimi, video izletimi, ödevlerin özel programlar üzerinden takibi, ev ödevi ve araştırmaları, video konferans sistemiyle sınıfa farklı ülkelerden insanların katılımı ve davet edilen uzmanın yine video konferans sistemiyle öğrencilerle buluşması, büyük boyutlu dosyaların bulut teknolojisi ile depolanıp paylaşımı, elektronik posta gruplarıyla hızlı iletişim sağlama gibi birçok konuda internetten yararlanılabilecektir (Ersoy, 2013).

PowerPoint Sunumları: Sosyal Bilgiler dersinde olduğu gibi birçok derste BDÖ sunum programı olarak en yaygın kullanılan programlardan birisi Powerpoint uygulamalarıdır. Soyut ve sözel bilgileri görsel hale getiren Powerpoint programı, Sosyal Bilgiler dersinde özellikle görsel öğelerin ve bölgelerin harita üzerinde gösteriminde, tarih konularının işlenmesinde, felsefe ve sosyoloji gibi maddelere dayalı anlatım yapılması gereken konuların işlenmesinde son derece başarılı bir programdır. Powerpoint programında hazırlanan sunumlarda dikkat edilmesi gereken başlıca önemli kurallar şunlardır (Tokmak, 2011).

- 1- Şekil, yazı ve vurgulanmak istenen unsurlar ile zemin renkleri birbirine zıt renklerden tercih edilmelidir.
- 2- Okunmada zorluk yaratmaması için büyük harf ve italik yazı şekli kullanılmamalıdır.
- 3- Yazının font derecesi, öğrencilerin rahat okuyabileceği boyutta olmalıdır.
- 4- Yazı fontu, renkleri, başlık büyüklükleri, varsa buton ve resim yerleri, tüm powerpoint sunumlarında eşit bir şekilde verilmelidir.
- 5- Dikkat çekilmesi gereken söz yapıları için, alt çizgisi, canlı renkler yada harflerin kalınlaştırılması gibi özellikler kullanılmalıdır.
- 6- Her slaytta standart olarak en çok altı satır bulunmasına dikkat edilmelidir. Sunulmak istenen bilgilerin önemli bölümleri kısa ve sade bir şekilde hazırlanmalıdır.

- 7- Slaytlarda karmaşık, hareketli, yanıp sönen yada kayan şekillere ve gereğinden fazla unsura, dikkat dağıtmaması için yer verilmez.
- 8- Sunumda yer alan öğeler powerpoint sunumuna eşit şekilde dağıtılarak belli bir bölgeye yığılmamalıdır.
- 9- Bilgisayar donanımı, sunumdan önce kontrol edilmeli, projeksiyon yada monitörlerin parlaklık ayarlarına bakılmalıdır.
- 10- Sunum anında mekanik ya da başka bir sorun yaşanmasına karşın, sunumların kağıt üzerinde çıktısı alınarak, hazırda bulundurulmalıdır.

Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi:

Ülkemizde 2010 yılında öğrencilere ait akademik başarıyı arttırmak, gelişen teknolojik koşulları sınıfta verimli kullanımlarını uygulayabilmek amacıyla MEB ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından iş birliği ile yürütülen Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) olarak adlandırılan proje uygulamaya konulmuştur. FATİH projesi ile “Her Okula Bilgisayar Döneminden, Her Sınıfa Bilgisayar” dönemine geçiş amaçlanmıştır. Üç yıl içinde tamamlanması planlanan proje kapsamında sınıflarda internete bağlı bilgisayar, akıllı tahta ve projeksiyon cihazlarının konulacağı ifade edilmiştir (Adıgüzel, 1979; Adıgüzel, Gürbulak ve Sarıçayır, 2017).

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından hazırlanan Bilgi Toplumu Stratejisi’nde; Bilişim Teknolojilerinin Eğitim Sistemimizde kullanımıyla ilgili olarak “Bilgi ve iletişim teknolojileri eğitim sürecinin temel araçlarından biri olacak ve öğrencilerin, öğretmenlerin bu teknolojileri etkin kullanımı sağlanacaktır.” Temel hedefi bulunmaktadır. Bu stratejik hedef doğrultusunda belirlenen alt hedefler ise şu şekilde sıralanmaktadır.

- Kişilerin “yaşam boyu öğrenim” yaklaşımı ve “e-öğrenme” yoluyla kendilerini geliştirebilmelerine uygun yapıların oluşturulması ve e-içeriğin geliştirilmesi.

- Ortaokuldan mezun tüm öğrencilerin temel bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım yetkinliklerine sahip olması,
- Etkili internet kullanımıyla her üç kişiden birinin e-hizmetlerinden yararlanması,
- Her bireye bilgi ve iletişim teknolojilerini öğrenerek, kullanım imkanı eşit şekilde verilmelidir.
- Her iki bireyden bir tanesinin mutlaka interneti kullanması,
- İnternetin, toplumundaki bütün kesimlerde güvenli bir kullanım ortamı haline dönüştürülmesi.

Eğitim sistemimizde kullanılan FATİH Projesi'nin beş temel bileşenden oluştuğu görülmektedir. Bunlar; Donanım ve Yazılım alt yapısının sağlanması, Eğitsel e- içeriğin sağlanarak bunun etkili yönetimi, öğretim programlarının genelinde etkin bilgisayar teknolojilerinden faydalanılması, öğretmenlere verilecek hizmet içi eğitim, bilinçli, ölçülebilir ve güvenli şekilde yönetilebilir bilgi teknolojisi (BT) kullanımının teşvik edilmesi şeklinde belirlenmiştir (Uşun, 2013).

Ülkemizde eğitim sistemimizde son dönemde uygulanan en güncel proje, MEB tarafından uygulamaya geçirilen ve eğitimde tablet bilgisayar kullanımını destekleyen, FATİH Projesi'dir. Bu projenin pilot uygulaması, 2011/2012 eğitim ve öğretim yılının ikinci yarısında başlatılarak, belirlenen 17 şehirdeki 52 adet okuldaki beşinci ve dokuzuncu sınıfta okuyan öğrencilere ve öğretmenlere, 8500 adet tablet bilgisayar dağıtılmıştır. Yine bu kapsamda pilot uygulamaya dahil edilen sınıflara etkileşimli (Akıllı) tahtalar kurulmuştur. 2012 yılı sonu itibariyle dağıtılan tablet bilgisayar sayısı 13.800'ü bulmuş olup, tablet bilgisayar dağıtımı 2014 yılında 737.800 adeti bulmuştur. 2015 yılında, dağıtılan tablet bilgisayar sayısı katlanarak artmış ve sayı 1.437.800 adet olarak kayıtlara geçmiştir. "FATİH PROJESİ" Milli Eğitim Bakanlığınca, önümüzdeki yıllarda okulöncesi dönemden, lise çağına kadar olan eğitim kurumları kapsamında geliştirilip genişletilerek, bütün öğretmen ve

öğrencilere tablet bilgisayar dağıtılması ve her sınıfa etkileşimli tahta kurulması planlanmaktadır (MEB, 2015).

Eğitim sistemindeki kaliteyi arttırmak için planlanan ve uygulamaya konulan bu şekildeki uygulama ve projelerin başarıya ulaşması açısından, projeye olan öğretmen görüşleri ve değerlendirmeleri son derece etkilidir. FATİH Projesi ile yapılan ders uygulamaları hakkında öğretmenler, bilgisayar kullanım tekniklerine yönelik tutum ve ilgileri, değişik kaynak ve ders materyallerine ulaşmaları ile teknolojiyi kullanabilme düzeylerinin, etkileşimli tahtaların kullanımında farklılık yarattığını belirtmiştir. Eğitimciler, FATİH Projesiyle zamanlarını daha verimli kullandıklarını, ders sunumlarının daha hızlı olduğundan dolayı daha başka çalışmalara zamanlarını ayırabildiklerini, enerjilerini harcamada daha az efor sarf ederek az yorulduklarını, kullandıkları kaynakların artarak zenginleştiğini belirtmişlerdir. Buna karşılık öğretmenler öğrencilerle olan göz temaslarının azalması ve öğrencilerin tablet bilgisayara karşı olan ilgisinden ötürü sınıf hakimiyetlerinin daha zor olduğunu bildirmişlerdir (Kurt, Kuzu, Dursun, Güllepinar ve Gültekin, 2013).

Ülkemizde FATİH Projesi'nin uygulanmasında bazı sorunlarla karşılaşmıştır. Bunlar; yöneticilerden, öğretmenlerden, Öğrencilerden ve Donanım ve yazılım kaynaklı sorunlardır. Yöneticiler, hizmet içi eğitimin yetersiz olması, öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığının yetersizliği, öğretmenlerin derste tablet kullanırken zorlandıkları, öğrencilerin tabletlerini evlerinde unuttukları, tabletlerin bozulduğunu ön plana çıkarmıştır. Öğretmenler; tabletlerin arızalı olması, altyapı eksikliği, akıllı tahta kullanım zorluğu, tabletlerde teknik sorunların olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin ise; Tabletlerde ofis uygulamalarının olmaması, tablette arama motorunun filtrelenmesi, tablette teknik sorunların olması, derslerde motivasyonu düşürmesi, dikkat dağınıklığına yol açması, göz sağlığı ve iskelet sisteminin bozulması gibi sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmiştir (Keser ve Çetinkaya, 2013; Ayvacı, Bakırcı ve Başak, 2014; Keleş ve Turan, 2015).

Eğitim Bilişim Ağı (EBA): Ülkemizde 2012 yılında MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından Eğitim Bilişim Ağı (EBA) adında sosyal eğitim platformu başta öğretmen ve öğrenci olmak üzere ücretsiz bir şekilde

uygulamaya konulmuştur. EBA özellikle ders kapsamındaki konuları içeren eğitim amaçlı uygulamaların toplu halde bulunduğu eğitim paylaşım ağıdır. MEB bünyesinde yapılan programlara ve düzenlemelere bağlı olarak ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli olarak yenilenen ve geliştirilen Dünyanın en büyük eğitim platformlarından birisidir.

Eğitim Bilişim Ağı (EBA), çevrimiçi olarak çalışan, sosyal eğitim alanıdır. EBA sistemi, MEB'e bağlı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nce koordine edilmekte olup, sınıfta ya da uzaktan öğrenme olanağı sağlayan, bilgi teknoloji araç ve gereçlerini kullanarak, eğitimde etkin materyal kullanımı olgusuna destek vermektedir. Kısa adı EBA olan Eğitsel Amaçlı Öğrenme Ağı, ders içeriklerini sunarken öğretmenin öğretim faaliyetlerini daha iyi yapabilmesini desteklemekte, öğrencinin gerekli ders kaynaklarına ulaşmasına bireysel öğrenme yeterliliklerini geliştirmesine ve boş zaman kullanımını verimli hale getirmesine yardımcı olmaktadır (MEB, 2012).

EBA sistemi, hem eğitimcilerin hem de öğrencilerin kullanımına uygun eğitsel uygulamaların beraberinde, eğitim amaçlı araçları da içinde barındıran bir program sistemidir. EBA bünyesinde, yazılı, sesli ve görsel özelliğe sahip kaynaklarla birlikte multimedya tabanlı anlatım biçimleri de bulunmaktadır. Veri yükleme ve dijital ortamda alan temini, farklı yarışma teknikleri, farklı düzeylere uygun dersler, duyurular yapılması ve kullanıcıların paylaşım yapılabilmeleri, EBA sistemini zenginleştiren özelliklerden bazılarıdır. İlgili literatür araştırıldığında, özellikle EBA hakkında öğretmenlerin yeterince bilgiye sahip olmadıkları, ve ilgili programı kullanabilme yönünden bazı sıkıntılar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle, eğitimcilerin EBA'yı gerek derslerde gerekse eğitim alanlarında yeterince kullanamadıkları görülmüştür (Aktay ve Keskin, 2016).

Vitamin Eğitim Programı: Ülkemizde internet üzerinden ulaşılabilen eğitim amaçlı kullanılan diğer bir öğrenme ağı platformu da Vitamin Eğitim Programı'dır. Türk Telekom İnternet (TTNet) tarafından öğretmen ve öğrencilerin kullanımına yönelik hazırlanan bu program okul eğitimine destek amaçlı hazırlanan bir eğitim hizmetidir. Ülkemizde uygulanan MEB öğretim programıyla uyumlu olan bu program;

öğrencilere interaktif öğrenme ortamı sunmaktadır. Vitamin Eğitim Programı'nda öğrencilerin bireysel farklılıkları ve değişik öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak hazırlanan hareketli ve görsel uygulamalar sunumları yer almaktadır.

TÜBİTAK bünyesinde kurulan bir eğitim şirketi olan ve Sebit tarafında geliştirilen Vitamin Eğitim Programı, internet aracılığı ile ulaşılabilen eğitime destek programıdır. Çok üst seviyede görselliğe sahip kalite düzeyinde tasarımı yapılan Vitamin, ders konularının anlatımı, interaktif faaliyetler, deney ve haritalar, ileri düzeyde ölçme/değerlendirme yöntemiyle oluşturulan sınavları kapsamaktadır. MEB öğretim programı ile de uyum sağlayan bu eğitim programı ilkököl, ortaokul ve lise düzeyi öğrencilerine, öğretmenlere ve velilere hitap eden bir program olmasının ötesinde idarecilere yönelik çözümleri de bünyesinde bulundurmaktadır. Vitamin programına üye olanlar, her türlü eğitim kaynağı ve uygulamalarına aboneli oldukları ülkemizin ilk eğitim uygulama mağazasından ulaşabilmektedirler. Vitamin Vitrin'den ihtiyaç duyulan 60'dan fazla eğitsel uygulama paketini satın almak mümkündür (Türk Telekom, 2012).

TTNet Vitamin İlköğretim modülünün taşıdığı özellikler ürünün web sitesinde şu ana başlıklar halinde özetlenmektedir (Yılmaz ve Tüfekçi, 2013).

- TTNet Vitamin İlköğretim, ilköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Fen ve Teknoloji, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerini kapsar.
- Hem ev ortamında hem de okulda kullanılabilme imkanına sahiptir. İstenilen an istenilen yerde kullanım kolaylığı sağlar. Ayrıca içerik bölümü, Millî Eğitim Bakanlığı'nın yeni öğretim programına uygundur.
- Görsel ve sesli konu anlatımlarından oluşan TTNet Vitamin programında, İlköğretim'de 3600'den fazla interaktif etkinlik, canlandırma ve deneyler yer alır. Üç boyutlu eğitsel nesnelere sayesinde, öğrencilerin öğrenme dünyasına daha etkin bir şekilde erişilmiş olur.

- Sunduğu çözümlü örnekler, tarama testleri, değerlendirme soruları, Seviye Belirleme Sınavları gibi ölçme ve değerlendirme araçları ile, öğrencinin seviyesi tespit edilerek eksik yönlerinin gidermesi sağlanmış olur.
- Oyun, yardımcı kaynak ve haritalar gibi çok değişik eğitim araçları barındırır.
- Öğrencilerin kişisel değişiklikleri ve farklı öğrenme seviyelerini dikkate alarak değerlendirir.
- Çoklu zekâ kuramı sayesinde, öğrencilerin baskın zekâlarının yanı sıra, fazla baskın bulunmayan zekâlarının da gelişimine katkıda bulunulur.
- Öğrenci odaklıdır, öğrencinin artılarını güçlendirirken zayıf yönlerinin giderilmesi için olanaklar sunar.
- TTNet Vitamin İlköğretim' programında, tüm sınıf düzeyleri için bütün dersleri kapsayan içerik mevcuttur.
- Online özelliğe olması sebebiyle içerikler sürekli güncel tutularak içerik zengin bir halde bulundurulmaktadır.
- TTNet Vitamin İlköğretim programında konular, öğretim programının öngördüğü şekilde sarmal yapıdadır.
- Türk Telekom'un iştiraki olan Sebit tarafından Türkiye'de üretilen ve geliştirilen TTNet Vitamin İlköğretim, güçlü bir kurumsal yapının ürünüdür.
- TTNet Vitamin İlköğretim'i hazırlayan ekip uzman öğretmenlerden, editörler, grafik tasarımcılarından, eğitim uzmanlarından, yazılımcı ve uygulama programcılarından oluşmaktadır.

Görüldüğü üzere, Vitamin Eğitim Programı eğitim ve teknoloji birlikteliğidir. Günümüze kadar sürekli yenilenerek ve geliştirilerek ulaşan bu birliktelik öğrencilerin üç boyutlu gösterimlerle konuları daha rahat ve kalıcı olarak

öğretmenlerine yardımcı olmakta, konuların sıkılmadan kolay ve eğlenceli şekilde işlenmesini sağlamakta, konuları çok sayıda sorularla pekiştirmekte ve kalıcılığın artırarak akademik başarılarının gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

2.9. Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi İle İlgili Yapılan Araştırmalar

2.9.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Bilgisayarların hayatımıza girmesiyle birlikte Ülkemizde BDÖ yöntemini konu alan çalışmalar 1984 yılında MEB tarafından oluşturulan “Ortaöğretimde Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu” ile planlanarak eğitimde kullanılmaya başlamıştır. Günümüze kadar geçen zaman içerisinde bilgi teknolojilerinde görülen gelişmelere bağlı olarak bilgisayar destekli öğretim çalışmaları 2000’li yıllardan itibaren yurt sathına yayılmış, okullarda kurulan bilgisayar laboratuvarları, dağıtılan tabletler ve yeni yazılımlar sayesinde öğretimin her aşamasına girmiştir.

Ülkemizde bilgisayar destekli öğretimin son yıllarda hızlı bir şekilde yaygınlaşmasıyla birlikte bu konu üzerine akademik çalışmalar da yoğunlaşmıştır. Bu araştırmaların büyük çoğunluğunda bilgisayar destekli öğretimin derslere karşı öğrencilerin akademik başarı ve tutumları değerlendirilmiştir. Bununla birlikte bilgisayarlı yöntemin etkilerini ve verimliliğini artırılması, bilgisayar kullanırken dikkat edilmesi gereken noktalar; öğrencilerin, öğretmenlerin, idarecilerin bilgisayar destekli eğitime yönelik görüşleri ve yazılımların öğretime uygun hale getirilmesi gibi konular da da araştırmalar yapılmıştır.

Demircioğlu ve Geban (1996), “Fen Bilgisi öğretiminde BDÖ ve Geleneksel Problem Çözme Etkinliklerinin Ders Başarısı Bakımından Karşılaştırılması” adlı araştırmalarında BDÖ yönteminin, 6. Sınıftaki öğrencilerinin Fen bilgisi dersinde başarılarını artırıp artırmadığını araştırmışlardır. İki grubun katıldığı araştırmada ön test-sontest kontrol gruplu araştırma deseni kullanılmıştır. Deney grubu öğrencileri, sınıfta yapılan öğretime ek olarak, BDÖ yönteminden de yararlanmışlardır. Kontrol grubundaki öğrenciler sınıfta uygulanan öğretime ek olarak “problem çözme” yönteminden yararlanmışlardır. Araştırmada tespit edilen bulgular “t” testi ile analiz

edilmiş ve BDÖ'den yararlanan grubun diğerlerine oranla başarılarının arttığı sonucu gözlemlenmiştir.

Öztürk ve İnan (1996), "İlköğretim Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılabilir bazı bilgisayar yazılımlarının değerlendirilmesi" başlıklı çalışmalarında Türkiye'de bulunan ve Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılabilir bilgisayar yazılımlarının değerlendirilmesi yapmışlardır. Değerlendirilen yazılımların, Türkiye'de bilgisayar destekli öğretim yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilirliği ve mevcut müfredat programın uygulanması ve desteklenmesi bakımından önemli bir katkısının olabileceği ifade edilmiştir. Bu duruma karşılık, araştırmada yazılımların genellikle bilgiyi aktaran birer araç olduğu ve öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine önemli bir katkıların olmadığı problem çözme ve doğru karar verebilme becerilerinin geliştirilmesi açısından önemli bir katkı sağlayamadıkları belirtilmiştir.

Çalışkan ve Şimşek (1998), "Bilgisayar destekli öğretimin tasarlanmasında öğrenme bağlamı" adlı araştırmada, bilgisayar destekli öğretimin hem önceden, hem de öğrencilerin kendi tercihleri ışığında oluşturduğu bilgileri en etkili şekilde sunabileceğini ileri sürmüştür. Öğrenme bağlamında bu olguyu yapabilmek için BDÖ yazılımlarının önemi vurgulanmıştır. Araştırmada BDÖ'yü etkin hale getirebilmek amacıyla yapılması gerekenler tartışmaya açılmıştır. Gerekli literatür taraması yapılarak, kuramların öğrenme içeriklerini ne şekilde gerçekleştirdiği sorgulanmış, daha sonra araştırma sonuçlarına bağlı olarak BDÖ ile öğrenme kavramına ilişkin yol gösterici prensipler açıklanmaya çalışılmıştır.

Aydın (2003), "Bilgisayar Destekli Öğretimin Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Başarı ve Hatırlatma Düzeyi Üzerindeki Etkisinin incelenmesi" adındaki araştırmasında, ilköğretim okullarında Sosyal Bilgiler derslerinde BDÖ'nün kullanılmasının öğrencilerin ders başarılarına ve hatırlama seviyeleri üzerinde olan etkisini incelemiştir. Öğretmenlerin BDÖ hakkındaki görüşleri tespit edilerek, BDÖ'nün öğrencilerin akademik başarılarına etkisi ve öğretimin kalıcılığı açısından geleneksel öğretim yöntemi ile arasındaki farklar uygulamayla belirlenmiştir. BDÖ yönteminin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı ve öğrenmenin sonrasında

kalıcılık sağladığı ifade edilerek, öğretmenlerinin BDÖ yöntemi hakkında olumlu bir tutum gösterdikleri belirtilmiştir.

Sönmez (2006), “İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. sınıf Karadeniz Bölgesi konusunun görsel araç-gereçlerle öğretiminin öğrencilerin akademik başarısına etkisinin değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde görsel araç-gereç kullanımı ile GÖY karşılaştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre “Karadeniz Bölgesi” ünitesinin öğretiminde görsel araç-gereçlerle öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı tespit edilmiştir.

Kuş (2006), “İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi konularının bilgisayar destekli öğretiminin öğrencilerinin akademik başarısına etkisinin değerlendirilmesi.” adlı yüksek lisans çalışmasında, ders konularını bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel yöntemle işlemiş ve Sosyal Bilgiler dersine karşı öğrencilere tutum ölçeği ve başarı testi uygulamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, BDÖ yöntemi kullanılarak öğretim gören deney grubu öğrencileri “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi “ ünitesini öğrenmede GÖY ile eğitim gören kontrol grubundan daha başarılı olduğu görülmüştür. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum ölçeği üzerinde yapılan analizler, BDÖ yapıldığı deney grubunda sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarında olumlu bir artışın olduğu saptanmıştır.

Tosun (2006), BDÖ ve BTÖ yöntemlerinin, öğrencilerin bilgisayar dersi başarısı ve bilgisayar kullanım tutumlarına etkisi: “Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği” isimli doktora çalışmasında, bilgisayar destekli ve BTÖ yöntemlerinin, öğrencilerin bilgisayar dersindeki başarılarına ve bilgisayar kullanımına yönelik tutumlarına etkilerini saptamayı hedeflemiştir. Söz konusu amaçlar doğrultusunda, öğrencilerin bilgisayar dersindeki başarıları ve bilgisayar kullanma tutumları, cinsiyet, ailenin eğitim durumu ve gelir düzeyi, ikamet edilen yer vb. değişkenler açısından incelenmiştir. Bununla birlikte, iki öğretim yönteminin öğrencilerde bilginin kalıcılığına etkisi de saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre BDÖ yöntemiyle işlenen bilgisayar dersi gören öğrenciler, uygulama sınavı sonunda BTÖ yöntemiyle dersi alan öğrencilere nazaran, daha yüksek başarı sağladıkları

tespit edilmiştir. Ancak, her iki yöntem açısından, öğrencilerin bilgisayar kullanma tutumlarında anlamlı bir fark bulunmadığı ve öğrencilerdeki öğrenim kalıcılık seviyesi bakımından da önemli bir fark oluşturmadığı saptanmıştır.

Hüçüptan (2006), “Bilgisayar Destekli Öğretimin 6 sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında, bilgisayarın eğitim alanında kullanılmasıyla birlikte, Sosyal Bilgiler dersi konularının bilgisayar destekli öğretimle daha etkin bir şekilde öğretileceğini belirtmiştir. Deneysel yöntemle yaptığı çalışmada, Coğrafya ve Tarih konularıyla ilgili “Coğrafya ve Dünyamız, Türkiye Tarihi” ünitelerinin, BDÖ yöntemi ile işlenmesi durumunun öğrencilerin akademik başarıları üzerine etkileri olduğu belirlenmiştir.

Akşin (2006), "Bilgisayar destekli öğretimin sosyal bilgiler eğitimi üzerindeki etkisi adlı çalışmada 7. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki başarıları üzerinde Geleneksel sınıf ile bilgisayar destekli öğretim sınıfları arasında başarıya yönelik anlamlı bir farklılık var mıdır?" Sorusu araştırılmıştır. Deney grubuna bilgisayar destekli öğretim uygulanmış, öğretmen merkezli geleneksel öğretim ve kontrol grubuna ders verme yöntemi verilmiştir. Bulgular ve sonuçlara göre deney grubu bilgi, anlama ve uygulama düzeylerine göre daha başarılı olduğu anlaşılmıştır (Akşin, 2006, 11-22).

Oğuz (2008), “İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde BDÖ yöntemi ile turizm konularının öğretimi” adlı yüksek lisans çalışmasında, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin örnek konu olarak seçilen “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesindeki turizm konularının öğretimini BDÖ yöntemi ile GÖY olan anlatım yöntemine göre karşılaştırmıştır. Böylece, Sosyal Bilgiler dersindeki başarılarına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre BDÖ yöntemi kullanılarak öğrenim gören deney grubu öğrencileri, Bölgemizi Tanıyalım ünitesindeki turizm konusu öğreniminde GÖY ile öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı bulunmuştur.

Tankut (2008), “İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde bilgisayar destekli öğretimin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi” adındaki yüksek lisans çalışmasında İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Osmanlı Kültür ve Uygarlığı”

ile “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitelerinde BDÖ’in, öğrenci başarısına ve bilgilerin kalıcılığına etkisini incelemiştir. Bu çalışmada, öğrencinin akademik başarısı ve öğrenmedeki kalıcılık yönünden, BDÖ’de işlenen bir ders ile GÖY ile işlenen ders arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Konuyla alakalı yapılmış olan araştırmalar gözden geçirilmiş ve BDÖ’nün öğrencinin akademik başarısını arttırdığı ve öğrenmede kalıcılık sağladığı ifade edilmiştir.

Sözer (2011), “Coğrafya öğretmeni adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının incelenmesi” adlı araştırmasında coğrafya öğretmeni adaylarının BDE ile ilgili tutum ve düşünceleri, farklı değişkenler yönünden incelemeye alınmıştır. Araştırmaya göre öğretmen adaylarının, BDE’ye ilişkin tutum ve düşüncelerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğretmen BDE’ye ilişkin tutumların, cinsiyet ve kişisel bilgisayara sahip olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık seyretmediği bulunmuştur.

Keser (2012), Sosyal Bilgiler dersinde bilgisayar destekli eğitimin 6.sınıf öğrencilerinin akademik başarısına olan etkisini belirlemek amacıyla yaptığı yüksek lisans tezinde BDE’in uygulandığı sınıflarla klasik eğitimin yapıldığı sınıflar arasında ön-test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık görülmezken son-test sonuçlarında BDE uygulanan sınıflar lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Çakmak ve Taşkiran (2014), “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı çalışmada, sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının BDE’ye ilişkin tutumlarının cinsiyet, bilgisayarı kullanma sıklıkları, şahsi olarak bilgisayara sahip olup olmama ve sınıf seviyeleri gibi bağımsız değişkenler bağlamında incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının BDE’ye ilişkin tutumlarıyla cinsiyete göre herhangi bir farklılığa rastlanmazken, bilgisayar kullanma sıklığı, şahsi olarak bilgisayara sahip olma ve sınıf düzeyleri arasında, anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Yeşiltaş ve Öztürk (2015), “Sosyal Bilgiler dersi vatandaşlık konularının öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin akademik başarıya etkisi” adlı deneysel yöntemle yürütülen çalışmasında, BDÖ’nün, öğrencilerin, akademik başarısına olumlu etki sağladığı bildirilerek, Sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçlerinde BDÖ yazılımlarının tanıtımı ve kullanımını hakkında bilgilerin verilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Berkant ve Atmaca (2016), araştırmalarında BDE’in T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrencilerin bilgisayar ve derse karşı güdülenme ve tutumları üzerindeki etkisini deneysel yöntem ve tutum ölçeği ile ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda deney grubunun derse yönelik tutumlarının olumlu şekilde geliştiği tespit edilmiştir. Ancak BDE’in derse karşı öğrenci güdüsü üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir.

BDE’in Ortaokul Öğrencilerinin Bilimsel Düşünme Becerilerine Etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada 8. Sınıf Fen Bilgisi Kuvvet ve Hareket ünitesi kapsamında 5E öğretim modeline uygun olarak hazırlanan bilgisayar destekli uygulamalar kullanılmıştır. Çalışma sonucunda deney grubunun bilimsel düşünme becerilerinin kontrol grubundan daha yüksek olduğu tespit edilmiş ancak bu uygulamaların istenilen düzeyde bir farklılık yaratmadığı tespit edilmemiştir (Öztürk, Akdeniz ve Bakırcı, 2017).

Dikmen ve Tuncer, 2018 yılında BDE’in öğrencilerin başarıları üzerine 2007-2017 yılları arasında yapılan 43 nicel çalışmanın bir meta-analizini yaptıkları çalışmalarında BDE’nin akademik başarı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Analiz sonucunda BDE’in akademik başarı üzerinde güçlü düzeyde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Akkoyunlu (1996) “Bilgisayar okur yazarlığı yeterlilikleri ile mevcut ders programlarının kaynaştırılmasının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi” adlı araştırmasında İlkokul 4 ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik, deneysel bir çalışma hazırlamıştır. İlkokul 4 ve 5. sınıf öğrencilerine, bilgisayar dersinde, bilgisayar okuryazarlığı yeterliliğinin kazandırılmasında, kelime işlem öğretimi yoluyla, Fen

Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde bilgisayar kullanmanın öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi saptanmak için kontrol ve deney grubu şeklinde iki grup meydana getirilmiştir. Yapılan çalışma, öğrencilerin eğitimde bilgisayar kullanımına karşı olan tutumlarının bilgisayarın bir eğitim teknolojisi aracı olarak kullanılmasında oldukça önemli olduğunu ortaya koymuştur. Öğrenciler genellikle yeni teknolojilere karşı olumlu tutum geliştirmekte, öğrenciler yeni teknolojilerin eğitimde kullanılmasını, geleneksel yöntemlere göre daha ilginç bulmaktadırlar. Tutumlar eğitim sürecinin başarı ya da başarısızlığını etkilemektedir. Bilgisayara karşı olan tutum öğrencilerin öğretim ortamına aktif olarak katılmasını sağlayıcı ya da pasifize edici, öğrenci başarısını artırıcı veya azaltıcı etkisini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin bilgisayara yönelik olumlu tutumlara sahip olduğu ve bilgisayarlara karşı olumlu tutumları arttıkça, öğrenme ve öğretme sürecinin başarısının da artacağı ortaya konulmuştur. Ayrıca, bilgisayar kullanımı deneyimi fazlalaştıkça da, bilgisayar kullanımına karşı olumlu tutumlar geliştirilmesi sağlanmıştır.

Karaman (2002) yapmış olduğu “Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinde, İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilişsel Gelişimleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmada ilköğretim okulları 5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile bilişsel amaçlara ulaşma düzeyinin etkililiği saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, bilgisayar destekli öğretim yöntemi uygulanan deney grubunun, geleneksel öğretim yöntemi uygulanan kontrol grubuna oranla daha başarılı olduğu anlaşılmıştır.

Kahraman (2007) “İlköğretim 7. Sınıf Fen Bilgisi dersi Fizik konularının öğretilmesinde bilgisayar destekli öğretimin öğrenci tutum ve başarısına etkisi” adlı tez çalışmasında, İlköğretim okulları 7. Sınıf Fen Bilgisi dersindeki Fizik konularının Bilgisayar Destekli Geleneksel Öğretim (BDGÖ) yöntemiyle işlenmesinin öğrencilerin Fen Bilgisi dersi başarısı ve Fen Bilgisi dersine karşı olumlu tutum geliştirmesi üzerine olumlu bir etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Bu araştırma için Fen Bilgisi dersinde “Kuvvet” ve “Basınç” konularını kapsayan bir konu testi ve öğrencilerin Fen Bilgisi dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla bir tutum anketi geliştirilmiş ve bu anketler kontrollü ön test ve son test modeli olarak deney

ve kontrol grubuna ayrılan öğrencilere uygulanmıştır. Bu çalışmada, deney ve kontrol grubu olan iki grup, gruplar arası ve grup içi başarı durumu, tutumunu ve gelişim düzeylerini karşılaştırmak ve amacıyla öğrenme düzeylerini bulmak amacıyla kendi içinde ve aralarında ön test ve son test sonuçlarına göre karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Fen Bilgisi ders başarısında deney grubunun kontrol grubuna göre daha başarılı olduğunu bulunmuştur.

Gül ve Yeşilyurt (2011) yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına dayalı bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin tutumları ve başarıları üzerine etkisi” adlı çalışmada öğrenme yaklaşımına dayalı BDÖ’nün öğrencilerin bilgisayara ve fen ve teknoloji derslerine yönelik tutumları ile fen ve teknoloji dersindeki başarıları üzerine etkisini araştırmıştır. İlköğretim 4. sınıfında öğrenim gören toplam 56 öğrencinin çalışma grubunu oluşturduğu araştırmada deney grubunda yapılandırmacı yaklaşıma dayalı BDÖ yöntemi, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemi uygulanmıştır. İlgili araştırmada verilerin değerlendirilmesi sonucunda, deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların bulunduğu, deney grubuna ait tutumlarda olumlu yönde artışın olduğu görülmüştür.

Güven ve Sülün (2012), tarafından “maddenin yapısı ve özellikleri ünitesini içeren bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin fen ve teknoloji dersine yönelik tutum ve akademik başarı düzeylerine etkisi” araştırılmıştır. Araştırmada İlköğretim 8.sınıflardan iki farklı şube seçilerek, bir şubedeki öğrenciler deney grubu, diğer şubedeki öğrenciler ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Fen ve Teknoloji Dersi Başarı Testi” ve “Fen ve Teknoloji Dersine Karşı Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Başarı testi ve tutum ölçeği her iki gruba ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, bilgisayar destekli öğretim yönteminin geleneksel öğretim metotlarına göre fen ve teknoloji dersindeki akademik başarıyı artırdığı gözlenmiştir. Öğrencilerin derse yönelik tutumlarında ise her iki yöntem arasında herhangi bir değişiklik olmadığı saptanmıştır.

Yeşiltaş ve Turan (2015) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Geliştirilen Bilgisayar Yazılımının Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi” adlı araştırmada Sosyal Bilgiler öğretiminde, öğretim amaçlı yazılımların öğrencilerin

problem çözüme, bilgiye erişim, bilgiyi işleme, iletişim ve karar verme becerilerini geliştirmeye yardımcı olduğu ifade edilmiş, ilköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak geliştirilecek bir bilgisayar yazılımının geliştirme sürecini ve geliştirilen yazılımla yapılacak öğretim faaliyetinin öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisini ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmada deneysel yöntemden yararlanılmıştır. Çalışma sürecinde deney grubuna, araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Öğretim Yazılımı kullanılarak BDÖ yöntemi ile kontrol grubuna ise Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Seti kullanılarak ders yapılmıştır. Araştırmanın bulgularından ortaya çıkan sonuçlara göre Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bir bilgisayar yazılımı kullanımının öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı ve kullanılan bilgisayar yazılımının öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Dinçer (2015), “Türkiye’de Yapılan Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi ve Diğer Ülkelerle Karşılaştırılması: Bir Meta-Analiz Çalışması” adlı araştırmasında meta-analiz yöntemiyle, son 10 yılda yapılan ilgili çalışmaların sonuçlarını değerlendirerek, bilgisayar destekli öğretimin (BDÖ) öğrenci akademik başarısına nasıl bir etkisi olduğunu incelemiştir. Bu amaç doğrultusunda üç soruya yanıt aranmaktadır: Türkiye’de yapılan çalışmalarda BDÖ süregelen öğretime (SÖ) göre öğrenci akademik başarısını nasıl etkilemiştir? Akademik başarıyı artırmak için hangi BDÖ yöntemleri kullanılmıştır? Türkiye ve diğer ülkelerdeki BDÖ etkilerini inceleyen çalışmalar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir? Sorularına cevap aranmıştır. Gerekli analizler sonucunda Türkiye’de yapılan çalışmalarda BDÖ’nün SÖ’ye göre oldukça başarılı olduğu; ayrıca hesaplanan etki katsayılarının, diğer ülkelere göre oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sever ve Koçoğlu (2017), Gelişen bu teknolojilerden eğitim mecrasında olması gerektiği gibi faydalanabilmenin yolu ise bunları doğru ve etkin kullanabilecek donanıma sahip öğretmenler yetiştirmekten geçmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adayları ve öğretmenlerine bu konu da katkı sağlamak düşüncesi ile bu bölümde bilgisayar, internet, web gibi temel kavramlar, bu kavramların eğitimdeki yansımaları olan bilgisayara dayalı, bilgisayar denetimli ve bilgisayar destekli

öğretim kavramları ile sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilir bilgisayar yazılımları ve türleri örneklenerek ele alınmaya çalışılmıştır.

2.9.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Konu ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar tarandığında ilk çalışmaların 1980'lerin sonlarından itibaren yapılmaya başlandığı görülmektedir. 1990'larda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bilgisayarı derslerinde kullanmaya başlaması ve ders planlarına bilgisayarı dâhil etmesinin başlangıç seviyesinde olduğu kabul edilmektedir. Ancak o zamanlarda bile Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin %52'sinin bilgisayar tabanlı verileri öğrencileriyle birlikte kullandığı tespit edilmiştir (Sheingold ve Hadley, 1990). Bu yıllar BDÖ teknolojilerinin ABD ve Avrupa'daki sınıflarda kullanılması konusunda bir reform yapılmaya çalışıldığı yıllar olduğu anlaşılmaktadır. Yabancı literatür tarandığında BDÖ'in akademik başarıya etkisi ile ilgili yapılan çalışmaların 1990-2000 yılları arasında yoğunlaştığı ve bu süreçten sonraki çalışmaların teknolojinin çeşitlenmesi ile birlikte bilgisayarın kullanımından ziyade teknolojinin diğer kolları üzerine çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Kulik C. ve Kulik J. (1991) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasının sonucunda BDÖ etkinliklerinin öğrencilerin başarısı üzerinde orta seviyede ancak olumlu bir etki gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun o zamanlarda BDÖ etkinliklerinin yeni yeni kullanılmaya başlanmış olmasından ve bu sebeple öğretmenlerin tam ve etkili bir şekilde kullanamıyor oluşundan kaynaklandığı düşünülebilir.

Problem çözme becerisi kazandırmak amacıyla yapılan etkinliklerde BDÖ'in etkililiğini tespit etmek amacıyla yapılan bir çalışmada öğretmenler bilgisayar veritabanlarını kullanmışlardır. Çalışma sonucunda bilgisayara öğrenciler alışık olmadıkları ve ön öğrenmeleri yeterli olmaması nedeniyle onlara karmaşık geldiği ve bu sebeple öğrenci öğrenimini sınırladığı tespit edilmiştir. Ayrıca hazır olarak satılan eğitsel programların daha kullanışlı olduğu ve hazır oldukları için Sosyal Bilgiler derslikleri için daha kullanışlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ehman ve Glenn, 1991).

BDÖ'nün Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılması ise Sosyal Bilgiler programlarının kalitesinin 1983'lerden itibaren tartışılmaya başlanması ve bunun üzerine NCSS tarafından mikrobilgisayar ders yazılımlarının Sosyal Bilgiler dersinde uygulanmasına ilişkin rehber niteliğindeki uygulamaların hayata geçirilmesine karar verilmesi ile olmuştur (Komoski, 1984). Bu gelişme üzerine Sosyal Bilgilerde bilgisayar yazılımlarının değerlendirilmesi, teknik kalite, öğretim tasarımı ve konu sunumunu içeren çeşitli boyutlara odaklanılmıştır (Ehman ve Glenn, 1991). Amerika ve Avrupa ülkelerinde bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ile Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılmaya başlanılmasının paralel şekilde gelişme gösterdiği söylenebilir.

Bilgisayarların eğitimde kullanılmaya başlandığı 1970'li yıllardan günümüze bilgisayar ve BDÖ hakkında, BDÖ'nün öğrenci başarısı, tutumu ve başka değişkenler üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla pek çok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmaların büyük bir kısmında BDÖ geleneksel öğretim yöntemine göre üstün bulunurken bazı çalışmalarda BDÖ'nün eksik ya da yetersiz yönleri de ortaya konmuştur (Cotton, 1996; Carter, 2004).

Berson (1996) Sosyal Bilgiler dersinde bilgisayar teknolojisi kullanımının etkililiği ile ilgili literatür incelemesi yapmıştır. Bu çalışmada bilgisayar aracılığı ile yapılabilecek eğitsel etkinlikleri şu şekilde sıralamıştır; simülasyon (benzeşim), alıştırmalar, eğitsel oyunlar, öğretici olarak yararlanma (özel ders), veri tabanı yönetimi, kelime işlemci, yazma ve grafikleme. Yazar o dönem için bilgisayar destekli öğretimin sınıf içi kullanımının ve programa uyarlanmasının emekleme aşamasında olduğu yorumunu yapmaktadır (Berson, 1996).

Amerika'da 12 yıllık süreç içerisinde bir okulda alıştırmalar, pratikler, benzeşim, oyun, grafik ve yazma gibi bilgisayar destekli etkinliklerin uygulandığı araştırma sonucunda bilgisayar destekli eğitimi alanların alamayanların % 57,2'sinden daha yüksek bir akademik başarı elde ettiklerini gözlemlenmiştir (Christmann, Badgett ve Lucking, 1997).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknolojinin sınıf içinde kullanımının öğrencilerin başarısı üzerinde etkili olacağına inanmalarına rağmen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknolojiyi sınıf ortamlarında yeterince ve etkili kullanmadığı görülmektedir (Eastmond ve Gibbons, 1998; Stites, 1999).

Renshaw ve Taylor (2000), bilgisayar destekli etkinliklerin bazı öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini olumlu yönde etkileyebileceğini tespit etmişlerdir. Ancak, belirli bir etkinliğin tüm öğrencileri eşit şekilde etkilemeyeceğini ve bu sebeple öğrencinin durumunun BDÖ etkinliklerinin seçiminde önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda Pedersen ve Liu (2003) bilgisayar programlarının öğrenci merkezli öğrenmeyi desteklemede ve öğrenciler için gerçek bilgi edinimini desteklemek, kapasiteyi geliştirmek ve öğrenciler için yeni öğrenme deneyimleri yaratmada etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Whitworth ve Berson (2002), Sosyal Bilgiler dersinde bir öğretim aracı olarak bilgisayar kullanımının iki şekilde olduğunu belirtmiştir; hem bir öğretim yöntemi hem de bir eğitim konusu. Bu çalışmada Sosyal Bilgilerde teknoloji tabanlı öğrenmenin, öğrencilerin karar verme ve problem çözme becerilerini, bilgi işlem becerilerini ve iletişim yeteneklerini geliştirmeyi kolaylaştırma potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir. 1996- 2001 arasında bu konuda yayımlanmış olan 325 akademik yayının incelendiği araştırma sonucunda 325 çalışmadan 102'sinin bilgisayar verilerin kaynak olarak sınıflarda kullanımı ile ilgili olduğu, 61 tanesinin de teknolojiye bakış açısı ile ilgili olduğu ve ayrıca son 5 yılda Sosyal Bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımının arttığı tespit edilmiştir.

Traynor (2003), BDÖ'nün öğrencilerin başarılarına etkilerini incelediği çalışma sonucunda ön-test ve son-test sonuçları arasında manidar bir farklılık olmadığı ve BDÖ'in uygulandığı gruplarda başarı seviyelerinin arttığı tespit edilmiştir. Boon, Burke, Fore ve Spencer (2006), çalışmalarında bilgisayar yazılımlarının Sosyal Bilgiler derslerinde içerik öğrenimine etkisinin geleneksel bir ders kitabı öğretim formatı ile karşılaştırmışlardır. Ön-test ve son-test sonuçlarına göre BDÖ yapılan gruplar ders kitabına göre öğrenim yapılan gruplara göre daha başarılıdır. Chauhan (2017), eğer teknoloji etkili kullanılırsa eğitimde çok güçlü araçlar olduğunu

belirtmiştir. Eğitimde teknoloji kullanımının etkililiği ile ilgili yapılan 122 çalışmanın incelendiği çalışmada teknolojinin etkili öğrenme üzerinde orta düzeyde etkili olduğu tespit edilmiştir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmamızın modeli, araştırma grubu, ölçüm araçları ve hazırlanışı, bu araçların genel özellikleri ve uygulanması, elde edilen veriler ile verilerin analizi aşamasında kullanılan yöntemler, araştırmanın varsayımları, kapsamı ve sınırlılıkları yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın genelinde, deneysel araştırma deneysel yöntem modeli uygulanmıştır. Yine araştırmamızda, iki veya daha çok sayıdan oluşan araştırma grubunda, belli bir değişkenin etkisi gözlenir. Bu araştırmayla bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel öğretimin, akademik başarı ve öğrenmede kalıcılık yönlerinden karşılaştırmaları yapılmış, bu iki teknik uygulanarak işlenen Sosyal Bilgiler dersinde “Ülkemizin Kaynakları” ünitesi üzerinden, Ortaokul 6.sınıf öğrencilerinin, akademik başarılarına ve öğretimdeki kalıcılığa olan etkisi araştırılmıştır. Başka bir ifadeyle; Ortaokul 6. Sınıf müfredatında bulunan, Sosyal Bilgiler Dersi “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinin Bilgisayar Destekli Öğretim yöntemi kullanılarak işlendiğinde, bu dersi gören öğrencilerin akademik başarı seviyelerinde ve konuyu hatırlama düzeylerinde belirgin bir fark olup olmadığı araştırıldığından, araştırma modeli olarak, deneme modeli tercih edilerek, bilgisayar destekli öğretim yönteminin (bağımsız değişken), öğrenci başarısı ve hatırlama düzeyi (bağımlı değişken) üzerinde, etkisinin olup olmadığı sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmamızda kullanılan deneme modeli, neden - sonuç ilişkisi olan konularda bu durumu tespit etmek amacıyla, araştırmacının doğrudan kontrolü ve müdahalesi ile, takip edilmek istenilen verilerin oluşturulduğu bir araştırma modelleridir. Özetle, bağımsız değişkende meydana gelen sistematik değişimlerin, bağımlı değişkeni ne derece etkilediği ortaya çıkarılmaya çalışılır (Karasar, 1999, 79-88).

BDÖ yönteminin Geleneksel Öğretim Yöntemine nazaran, öğrencilerin gerek akademik başarıları üzerindeki gerekse hatırlama düzeyleri açısından etkinliğini sınamak açısından bir deney, bir de kontrol grubu meydana getirilmiştir. Deney grubunda bulunan öğrencilere, bilgisayar destekli öğretim yöntemi kullanılarak, kontrol grubunda bulunan öğrencilere ise geleneksel öğretim yöntemi ile aynı derste yer alan aynı üitedeki aynı konular eşit sürede anlatılmıştır. Deney ve kontrol gruplarında bulunan ve başarı seviyelerinin hemen hemen eşit düzeyde olduğu önceden tespit edilmiş öğrencilere, ders işlenmesi öncesinde ve sonrasında ön test - son test ile ders işlenmesinden uzun bir süre sonrasında kalıcılık testi şeklinde, başarı testi uygulaması yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın, Çalışma Grubu

Araştırmamızın çalışma grubunu; 2012 - 2013 eğitim öğretim yılında, Kastamonu İlinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ortaokul 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmamızın çalışma grubu, 2012 - 2013 eğitim öğretim yılında, Kastamonu Merkezde bulunan bir Ortaokulda okuyan eşit sosyo-ekonomik seviyedeki, 6-A ve 6-B sınıfı öğrencilerinden oluşmuştur. Çalışma grubunun seçiminde uygun örneklem türü kullanılmıştır. Çalışmadaki deney ve kontrol grupları, toplamda 60 öğrenciden meydana gelmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı başarı ve kalıcılık testleri, 2012 - 2013 eğitim-öğretim yılının ikinci yarı sonu itibariyle tamamlanmıştır. Söz konusu araştırmanın yapıldığı okulda, uygulamadan dolayı yıllık planda bir değişiklik söz konusu olmamıştır. “Ülkemizin Kaynakları” ünitesine göre hazırlanan başarı testi ön test, son test ve kalıcılık testi olarak deney ve kontrol grubuna uygulama öncesi ve dönem sonuna yakın sürelerde olmak üzere toplamda üç kez uygulanmıştır.

Ön test uygulanırken, öğrencilere uygulamanın sonunda son test yapılacağı söylenmemiştir. Bu sayede çocukların sınav sorularını önceden öğrenmelerine engel olunmuştur. Son test; bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisinin araştırılması amacıyla “Ülkemizin Kaynakları”

ünitesinin iki farklı yöntem kullanılarak işlenmesinden hemen sonra uygulanmıştır. Son testin uygulanmasından takribi altı hafta sonra, iki gruba aynı sorulardan oluşan, ancak soruların ve cevap şıklarının sıralanışında değişikliklere gidilerek hazırlanan kalıcılık testi uygulanarak, kalıcılık düzeyleri araştırılmıştır.

Araştırmada 2012-2013 eğitim-öğretim yılı itibari ile MEB tarafından geliştirilen ve yürürlüğe koyulan 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi müfredat programına bağlı kalınmıştır.

Geliştirilen başarı testi uygulanmadan önce araştırmaya temel teşkil eden “Ülkemizin Kaynakları” ünitesi hakkında kazanımlar göz önünde bulundurularak, anlatım yöntemi kullanılmak suretiyle her iki sınıf öğrencilerine de özet bilgiler verilmiştir. Verilen kısa bilginin ardından, branş öğretmenleri gözetiminde, öğrencilerin ön bilgilerini ve başlangıçtaki sınıf düzeylerini tespit etmek için deney ve kontrol gruplarına, ön test olarak uygulanmıştır. Ünite işlenişinin ardından, ünite süresince öğrenilen bilgileri ölçmek için son test şeklinde uygulanan başarı testi araştırmacı tarafından değerlendirilerek sisteme girişi yapılmıştır. Tahmini 6 hafta sonra her iki gruba da hatırlama testi olarak tekrar uygulanan başarı testinin sisteme girilmesinin ardından veri toplama işlemi tamamlanmıştır.

Ortaokul 6. Sınıf Ülkemizin Kaynakları ünitesi kapsamında yer alan;

- a) Ülkemizin Ekonomik Faaliyetleri
- b) Yatırım ve Pazarlama
- c) Vergi Vererek Kazanıyoruz.
- d) Doğal Kaynakların Tükenmesi.
- e) Hangi Meslek?
- f) Nitelikli İnsan Gücü ve Girişimcilik, kazanımlarına bağlı kalınarak hazırlanan ve üniteye yer alan kavramların tamamını içine alan, powerpoint sunumları ve vitamin

eğitim programı kullanılarak, Sosyal Bilgiler dersinde yer alan bilgisayar destekli öğretim yöntemi yardımıyla deney grubuna konu anlatılmıştır. Aynı ünite de yer alan konular, kontrol grubuna ise geleneksel yöntem (klasik öğretim yöntemleri) kullanılarak anlatılmıştır. Her iki grupta da aynı konular, eşit şartlarda, denk sürelerde araştırmacı tarafından öğrencilere aktarılmıştır.

Araştırma öncesi başarı testinin uygulanmasında, öğrencilerin başarı düzeylerini ölçmekten ziyade sınıflar arasın da akademik başarı düzeyleri açısından bir farklılık olup olmadığı, sınıf seviyelerinin birbirine yakın olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonunda yapılan son başarı testinin amacı ise, ön test ve son test sonuçlarına bakılarak, deney grubu öğrencilerinin de kontrol grubu öğrencilerinin de akademik başarı düzeylerinin artıp artmadığı, artmış ise, uygulanan yöntem farklılıklarına göre başarı seviyelerindeki artış düzeylerinin tespit edilebilmesidir.

3.3.1. Başarı Testi Hazırlanması:

Başarı testi formlarının hazırlanması, aşağıdaki işlem aşamalarında gerçekleştirilmiştir;

1. Öncelikle araştırma sırasında, üzerinde çalışılan “Ülkemizin Kaynakları” ünitesi analiz edilerek öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranış ve kazanımlar saptanmıştır. Her bir kazanım ile ilgili eşit sayıda çoktan seçmeli madde taslakları oluşturulmuştur.

2. Ön test, son test ve kalıcılık testi şeklinde kullanılması amaçlanan, başarı testi ölçeğinde kullanılmak üzere “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinde her kazanımı ve hedefi yoklayacak şekilde toplam 90 maddeden oluşan bir ölçme aracı hazırlanmıştır. Bu maddeler oluşturulurken, ders kitaplarından yararlanılmıştır. Çoktan seçmeli 4 cevap seçenekli ve güvenilirliği yüksek soru türleri tercih edilmiştir. Testin soru dağılımı ünitenin kazanımlarının ünite deki işleniş süresi ve kavram yoğunluğu göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Ölçek araştırmacı tarafından hazırlandıktan sonra maddelerin kapsam geçerliliğini sağlamak için maddelerin tutarlılığı, maddelerin biçimsel kurallara uygunluğu, anlatım, anlam ve kapsama uygunluğu, çeldiricilerin

ve doğru yanıtların maddeye uygunluğu ile bilimsel açıdan herhangi bir yanlışlığın bulunup bulunmadığı, test ve maddelerin teknik özellikleri bakımından kusurlu olup olmadığına yönelik, uzman görüşüne başvurulmuştur. Eğitimde ölçme ve değerlendirme ile ilköğretim sosyal bilgiler eğitimi alanındaki uzmanların görüşleri çerçevesinde maddelerde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Soru maddeleri, ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak dörder seçenekli olarak hazırlanmıştır. Cevap anahtarında arka arkaya 3 aynı harfin gelmemesine özen gösterilmiştir. (Örn. AAA, BBB,.) Başarı testinin ilk kısmına “yönerge” koyularak gerekli açıklama yapılmış, olumsuz ifadelerin altı çizilmiş, sorular koyu siyah tonla, şıkları ise açık siyah tonla yazılmıştır.

İlk başta 90 soru olarak hazırlanan Başarı Testi, 6.Sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Ülkemizin Kaynakları” ünitesini, bir önceki eğitim-öğretim yılında işlemiş olan, Orhan Şaik Gökyay, Kaşçılar Mescit ve 23 Ağustos Ortaokullarında 7.Sınıfa devam eden 200 öğrenciye 2012-2013 eğitim-öğretim yılının birinci dönemi aralık - ocak ayı arasında araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır. Uygulama neticesinde alınan sonuçlar göz önüne alınarak ölçek güvenilirlik ve geçerlilik kontrolleri yapılmıştır.

Elde edilen sonuçlar, uzman görüşlerine dayalı olarak testin güvenilirlik analizleri ITEMAN Programı ile değerlendirilerek, testin güvenilirlik katsayıları (KR-20), testte yer alan her maddenin madde ayırıcılık indisleri hesaplanmıştır. Bu hesaplamalar sonucu; maddelerin güçlük ve madde ayırıcılık indisleri 0,20 altındaki sorular, öğrencilere uygulanacak olan başarı testinden çıkartılmıştır (Tekin, 2006).

Uzman görüşleri ve madde analizi sonuçlarına göre soru sayısı 50’ye düşürülmüştür. Her bir sorunun değeri 2 puan olarak belirlenmiş ve düzeltme formu uygulanmamıştır. 50 soruluk başarı testinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Kastamonu Üniversitesi Öğretim üyelerinden oluşan uzmanların görüşleri alınıp uygulanmaya uygun görüldüğünde, başarı testi 50 soruluk son halini alarak öğrencilere ön test-son test ve kalıcılık testi olarak uygulanmıştır.

3.3.2. Kullanılan Öğretim Yazılımı

BDÖ yöntemi ile ders işlenen deney grubunda kullanılan yazılım, daha önceden MEB ve uzmanlarca belirlenmiş yazılım değerlendirme kurallarına uygun olarak hazırlanmış ve eğitsel yazılımların ortak özelliklerine sahip olan eğitimcilerin de genelde tercih ettiği, öğretim yazılımları arasından seçilen; Vitamin Eğitim Programı ve Milli Eğitim Müfredatına bağlı kalınarak, konuların görsel ve işitsel unsurları kullanılmak suretiyle, slayt hazırlama kuralına uygun olarak, Powerpoint programı ile hazırlanmış slaytlar kullanılmıştır. Kullanılan eğitim programı, slaytlar ekler kısmında mevcuttur.

3.4. Araştırmanın Uygulama Planı

Öncelikle, araştırmanın problemini tam olarak tanımlayabilmek amacıyla, BDÖ ve Sosyal Bilgiler Öğretimi hakkında hazırlanmış olan literatür hakkında tarama yapılmıştır. Ön hazırlık olarak uygulamanın veri toplama araçları, uygulamada kullanılacak olan yazılım ve araç-gereçler hazırlandıktan sonra, çalışmanın uygulanacağı okul, sınıf ve öğrenciler tespit edilmiştir. Uygun okulun tespitinde, okulun uygulama için gerekli donanıma sahip oluşuna, çalışma ortamının uygulamanın yapılmasına uygun standartlara sahip olmasına, okulda bulunan öğrencilerin aynı sosyo-ekonomik düzeylerde olmalarına dikkat edilmiştir. Araştırma için tespit edilen iki ayrı sınıfta bulunan 30 öğrenci deney grubu, 30 öğrenci de kontrol grubu olarak rastgele seçilmiştir.

Ölçek hazırlama kurallarına bağlı kalınarak hazırlanan başarı testinin soruları, bir önceki sene üniteyi öğrenmiş olan 7. sınıf öğrencilerine uygulanarak geçerlik ve güvenilirliği ölçülüp, uygulanarak başarı testine son hali verilmiştir.

Deneye başlamadan önce ünitenin kazanımları, içeriği, öğretim yöntemi için hazırlık yapılmıştır. Ünite planlarında belirtilen amaçlar doğrultusunda ders planları hazırlanmıştır.

Sınıf mevcudu, grupların hazır bulunuşluk düzeyi dikkate alınarak seçilen deney ve kontrol gruplarına, ön test uygulanmıştır. Ön test uygulamasından önce öğrencilere

genel olarak yapılan çalışma hakkında temel teşkil edecek ön bilgiler verilmiştir. Sosyal Bilgiler dersi 6. sınıf “Ülkemizin Kaynakları” ünitesi, uygulamayı yapan araştırmacı tarafından yüzeysel olarak her iki sınıfa da eşit sürelerde ve aynı ifadelerle anlatılmıştır. Bilgi testleri, kontrol ve deney grubuna esas ders anlatımı yapılmadan, ön bilgilerinin ölçülmesi ve eşit seviyede olup olmadıklarının tespit edilebilmesi amacıyla uygulanmıştır.

Ünitenin işleniş aşamasına, MEB mevzuat ve ders planlarında belirtilen tarihlerde usulüne uygun olarak başlanmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilerle, ilgili üniteye ait konular, geleneksel anlatım, soru-cevap, tartışma vb geleneksel öğrenme ve öğretme teknikleri ile işlenirken, deney grubundaki öğrencilerle, ilgili üniteye yer alan konular BDÖ yöntemlerinde kullanılan yazılım ve programlar yardımıyla işlenmiştir.

Uygulama toplamda ünitenin plandaki işleniş süresi olan dört hafta boyunca sürmüştür. Uygulama sürecinde tüm çalışmalar, sosyal bilgiler öğretmenlerinden destek alınarak bizzat araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

Uygulamadaki konu anlatımlarının tamamlanmasını müteakip, BDÖ’ün geleneksel öğretim yöntemine nazaran, öğrenci başarısı üzerindeki etkisini tespit etmek ve değerini ölçmek amacıyla, her iki çalışma grubuna da son test uygulanmıştır.

Son testin uygulanmasından takribi 6 hafta sonra, ikinci dönem sonuna yakın bir tarihte, BDÖ yönteminin bilginin kalıcılığı üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla, hatırlama ve kalıcılık testi uygulanmıştır. Araştırma sonunda ön test-son test ve hatırlama ve kalıcılık testinin sonuçları karşılaştırılarak, araştırmanın son bölümünde, gerekli değerlendirmelere yer verilmiştir.

3.5. Öğretim Yönteminin Uygulanması

Araştırmada, BDÖ yönteminin uygulandığı deney grubu ile, Geleneksel Öğretim Yönteminin uygulandığı kontrol grubunda, “Ülkemizin Kaynakları” ünitesi programda belirtilen tarihlerde aynı anda işlenmeye başlanmış ve bitirilmiştir. Deney grubunda 30, kontrol grubunda 30 olmak üzere, araştırmanın çalışma grubu toplam 60 öğrenciden oluşmuştur.

“Ülkemizin Kaynakları” ünitesi işlenmeden önce her iki gruba da, ilgili ünite ile ilgili başarı testi, ön test olarak uygulanmış, elde edilen veriler deney sonunda değerlendirilmek üzere sisteme girilerek sonuçlar kaydedilmiştir.

Deney grubunda “Ülkemizin Kaynakları” ünitesi BDÖ yöntemi kullanılarak işlenmiştir. Bu konunun anlatımında BDÖ yönteminin kullanımının, öğrencinin konuyu daha kolay anlamasında ve öğrendikleri bilgilerin daha kalıcı olmasında etkin bir yol olduğu düşüncesi, BDÖ yönteminin seçilmesinde etkili olmuştur. Bu doğrultuda dersin her iki grupta işlenişi sırasında, BDÖ yönteminin kullanıldığı deney grubunda derslerin daha zevkli ve etkin bir şekilde işlendiği, geleneksel öğretim yöntemi kullanılarak ders işlenen kontrol grubunda ise derse olan genel motivasyonun daha düşük olduğu ve öğrencilerin derse ilgilerinin daha zor sağlandığı tespitine varılmıştır.

3.6. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması:

Büyük gruplarda alınan puanların değerlendirilmesinde, toplanan verilerin normal dağılıma yakın dağılım gösterdiği kabul edilerek, bu açıdan parametrik testlerin seçilmesine özen gösterilir. Araştırma sonucundaki dağılımın, normal dağılımdan, aşırı bir sapma göstermediği şeklindeki bir varsayımı göz önünde bulunduracak olursak, bunun için grubun 30 ve daha üstü sayıda kişiden oluşması gereklidir (Büyüköztürk, 2007, 8).

Bu doğrultuda, araştırmamızda temel aldığımız hem deney hemde kontrol gruplarımız otuzar kişilik eşit seviyedeki gruplardan oluşmaktadır. Yani araştırmamız yukarıda verilen tanımlı destekler nitelikte birer çalışma grubuna sahiptir.

Bu çalışmada, uygulanan başarı testlerden elde edilen verilerin analizinde, SPSS paket programı kullanılmıştır. Başarı testi verileri alınarak değerlendirildikten sonra, SPSS 16.0 paket programına girilen sonuçlara, veri türüne göre ikili karşılaştırmalarda “t” testi uygulanmıştır. Deney ve Kontrol gruplarının, gerek kendi içlerinde, gerekse gruplar arasında farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edebilmek için, belirginlik düzeyleri hesaplanmıştır.

Bu hesaplamada gruplar arasındaki puan farkının değişik öğretim yöntemlerinden ve araç-gereçlerden ileri gelip gelmediğinin belirlenmesinde “t” testinden yararlanılmıştır. “t” testi ölçme aracından elde edilen verilerin yorumlanmasında anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır. Ortaya çıkan bulgular uzman görüşleri de dikkate alınarak değerlendirilip, tablo halinde belirtilmiştir.

Aynı zamanda deney ve kontrol gruplarının “Akademik Başarı Testi” puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için Kolmogorow-Smirnov testi ile analizle yapılmış ve her iki grubun ön test, son test ve kalıcılık testine ilişkin akademik başarı testi puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Kontrol grubunun akademik başarı testi ön test-son test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak manidar farklılığın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analizin bütün varsayımları kontrol edilmiştir. Farklılığın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek için Post-Hoc testi uygulanmıştır. Hangi Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için uygulanan Levene testi sonucu ($p:0.09 < 0.05$) varyansların homojen olmadığı görülmüş ve Dunnet C’si uygulanmıştır.

Çalışmada tüm analizler için güven aralığı %95, anlamlılık $p=0.05$ düzeyi dikkate alınarak yapılmış ve bulgular değerlendirilmiştir. Çalışmanın, alt problemlerinin test edilmesinde parametrik testler kullanılmıştır. Ortaya çıkan bulgularda, uzman görüşleri de dikkate alınarak değerlendirmeler yapıp, araştırmanın tüm alt problemlerine yanıt aranmış ve bulgular tablolarla ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, sırasıyla araştırmanın problemine ilişkin akademik başarı durumunu test etmek için, verilerin istatistiksel çözümlenmeleri ile elde edilen bulgular, tablolar şeklinde sunulmuş ve bulunan bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Araştırma bulguları, araştırma sürecinde çalışılan iki gruptan (6-A kontrol grubu ve 6-B deney grubu) elde edilen bilgiler doğrultusunda yorumlanmıştır.

4.1. Öğrencilerin Kişisel bilgileri ile ilgili Bulgular

Araştırma çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kişisel bilgileri, cinsiyet ve sınıf değişkeninden oluşmaktadır. Bu bölümde araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin; cinsiyet ve sınıf değişkenlerine ilişkin dağılımı Tablo 4.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cinsiyete göre Dağılımı.

GRUPLAR	SINIF	KIZ	ERKEK	TOPLAM
Kontrol Grubu	6-A	14	16	30
Deney Grubu	6-B	15	15	30
TOPLAM	6-A/B Sınıfları	29	31	60

Araştırmada Deney ve kontrol gruplarının Akademik Başarı Testi puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için Kolmogorow-Smirnov testi ile analiz yapılmış ve sonuçları Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Deney ve Kontrol Gruplarının Akademik Başarı Testi Puanlarına İlişkin Kolmogorow-Smirnov Testi Sonuçları.

Gruplar	Ölçümler	Kişi Sayısı (n)	Ortalama	Standart Sapma	K-S (z)	Anlamlılık Düzeyi (p)
Kontrol	Öntest	30	43,933	22,660	0,855	0,203
	Sontest	30	73,866	19,340	0,840	0,144
	Kalıcılık	30	68,800	15,444	0,956	0,104
Deney	Öntest	30	48,600	17,174	0,951	0,128
	Sontest	30	78,800	19,444	0,860	0,169
	Kalıcılık	30	80,933	13,793	0,891	0,127

Tablo 4.2. incelendiğinde, deney grubunun ve kontrol grubunun Akademik Başarı Testi puanlarından elde edilen K-S(z) analizi sonucunda deney grubu öğrencilerinin “Akademik Başarı Testi” ön test ile son test puanlarının, ve kalıcılık testi puanlarının (K-S(z)=0.49; $p>.05$, K-S(z)=0.80; $p>.05$; K-S(z)=0.49; $p>.05$) normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Aynı şekilde kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi ön test ile son test puanlarının, ve kalıcılık testi puanlarının (K-S(z)=0.57; $p>.05$, K-S(z)=0.60; $p>.05$; K-S(z)=0.49; $p>.05$) normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre deney ve kontrol gruplarının “Akademik Başarı Testi” ön test, son test ve kalıcılık testi ölçümlerinin normal dağılım sağladığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre deney ve kontrol gruplarının akademik başarı testi puanlarına ilişkin sonuçlar parametrik testlerle analiz edilmesini gerektirmektedir

4.2. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

4.2.1 Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi: Bilgisayar destekli öğretim yönteminin yapıldığı deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubunun ön test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı uygulama öncesinde “t-Testi” ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, Tablo 4.3.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön testi Puanına İlişkin Bağımsız Gruplarda “t-Testi” Sonuçları.

Grup	N	\bar{x}	Standart Sapma	sd	t	p
Kontrol	30	43,933	22,660	58	0.840	0,373
Deney	30	48,600	17,174			

p>.05

Tablo 4.3.’de de görüldüğü üzere deney grubundaki öğrenciler ile kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı testinin öntest sonuçları arasında manidar bir fark bulunmamaktadır (t= 0.840, p>.05). Bu duruma göre deneysel işlem sürecine başlamadan önce akademik başarı açısından deney ve kontrol grupları arasında başarı yönünden anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir.

4.2.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi olan kontrol grubunun (Geleneksel öğretim yöntemi ile uygulama yapılan grup) ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında manidar bir fark olup olmadığına yönelik uygulamadan önce yapılan ön test değerleri ile uygulama yapıldıktan sonra alınan son test değerlerinin veri sonuçları “t-Testi” ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.4.’de verilmiştir.

Tablo 4.4. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön test ve Son-test Puanına İlişkin (Bağımlı Gruplarda) t-Testi Sonuçları.

Test	N	\bar{x}	Standart Sapma	sd	t	p
Öntest	30	43,933	22,660	58	5.503	0,001
Sontest	30	73,866	19,340			

p<.05

Tablo 4.4.’de görüleceği gibi kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı testinin ön test ve son test puanlarına arasında manidar bir fark olduğu gözlenmiştir (t= 5.503, p<.05). Kontrol grubunun ön test puanı $\bar{x} = 43,933$ iken son test puanı $\bar{x} = 73,866$ olmuştur. Bu duruma göre kontrol grubuna uygulanan BDÖ yöntemi ile öğretim programı kapsamında yapılan geleneksel(klasik) öğretimin öğrencilerin

ülkemin kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine anlamlı etkisinin olması öğretimin etkili olduğunu ortaya koymuştur.

4.2.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan deney grubunun (Bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile uygulama yapılan grup) ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik olarak, uygulamadan önce yapılan öntest değerleri ile uygulama yapıldıktan sonra alınan son test değerlerinin veri sonuçları “t-Testi” ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Deney Grubu Öğrencilerinin Ön testi ve Son-test Puanına İlişkin (Bağımlı Gruplarda) t-Testi sonuçları.

Test	N	\bar{x}	Standart Sapma	sd	t	p
Öntest	30	48,600	17,174	58	6.329	0,001
Sontest	30	78,800	19,444			

$p < .05$

Tablo 4.5.’den görüleceği gibi deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı testinin öntest ve sontest puanlarına arasında manidar bir fark olduğu gözlenmiştir ($t = 6.329, p < .05$). Deney grubunun ön test puanı $\bar{x} = 48,600$ iken son test puanı $\bar{x} = 78,800$ olmuştur. Buna göre deney grubuna uygulanan BDÖ yönteminin öğrencilerin ülkemizin kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine anlamlı etkisinin olması öğretimin etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Ancak t-Testi puanları dikkate alındığında deney grubunun t-testi puanının ($t = 6.329, p < .05$) kontrol grubundakinden ($t = 5.503, p < .05$) daha büyük olması öğretimin öğrencilerin başarısını daha destekleyici olduğunu göstermektedir. Ayrıca deney grubundaki öğrencilerin son test puanları ($\bar{x} = 78,800$) kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarından büyüktür ($\bar{x} = 73,866$).

4.2.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan BDÖ yönteminin uygulandığı deney grubu ile, geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubuna ait son test

sonuçları arasında anlamlı farkın olup olmadığına yönelik olarak uygulamalar yapıldıktan sonra alınan son test değerlerinin veri sonuçları “t-Testi” ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.6.’da verilmiştir.

Tablo 4.6. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son-test Puanına İlişkin (Bağımsız Gruplarda) t-Testi Sonuçları.

Grup	N	\bar{x}	Standart Sapma	sd	t	p
Kontrol	30	73,866	19,340	58	0,985	0,329
Deney	30	78,800	19,444			

$p > .05$

Tablo 4.6. incelendiğinde; akademik başarı testi son test puanlarına göre deney grubunun ortalamasının, kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Deney grubu öğrencilerinin akademik başarı puanının ortalaması ($\bar{x}=78,800$), kontrol grubu öğrencilerine ($\bar{x}=73,866$) kıyasla daha yüksektir. Ancak bu fark istatistiksel açıdan anlamlılık arz edecek düzeyde değildir ($p > .05$).

4.2.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi olan BDÖ yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubuna ait kalıcılık testi sonuçları arasında anlamlı farkın olup olmadığına yönelik olarak, uygulama yapıldıktan 6 hafta sonra alınan kalıcılık testi değerlerinin veri sonuçları “t-Testi” ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, Tablo 4.7.’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Kalıcılık-Test Puanına İlişkin (Bağımsız Gruplarda) t-Testi Sonuçları.

Grup	N	\bar{x}	Standart Sapma	sd	t	p
Kontrol	30	68,800	15,444	58	3,209	0,002
Deney	30	80,933	13,793			

$p > .05$

Tablo 4.7.’de görüldüğü gibi deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı testinin kalıcılık testi puanlarına arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir

($t= 3,209$, $p<.05$). Kontrol grubunun kalıcılık test puanı $\bar{x} = 68,600$ iken son test puanı $\bar{x} = 80,933$ olmuştur. Buna göre Ülkemizin Kaynakları ünitesine ilişkin deney grubuna uygulanan BDÖ yönteminin geleneksel öğretim yöntemine göre anlamlı olarak kalıcılık testi performansı açısından istatistiksel olarak anlamlı ve etkili bir öğretim yöntemi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgularla ortaya konulduğu üzere, BDÖ yöntemi öğrencilerde geleneksel öğretim yöntemlerine göre daha kalıcı ve etkili olmaktadır

4.2.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi olan kontrol grubunun (Geleneksel öğretim yöntemi ile uygulama yapılan grup) ön test, son test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına yöneliktir. Uygulamadan önce yapılan öntest değerleri ve uygulama yapıldıktan sonra alınan son test değerleri ve uygulama yapıldıktan 6 hafta sonra alınan kalıcılık testi değerlerinin veri sonuçları, kontrol grubunun akademik başarı testi ön-test, son-test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak manidar farklılığın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analizin bütün varsayımları kontrol edilmiştir. Farklılığın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek için Post-Hoc Testi uygulanmıştır. Hangi Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için uygulanan Levene Testi sonucunda ($p= .009<.05$) varyansların homojen olmadığı görülmüş ve Dunnet C'si uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları Tablo 4. 8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Kontrol Grubu Öğrencilerinin Öntest, Sontest Kalıcılık-test Puanına İlişkin ANOVA Sonuçları.

Kontrol grubu	N	\bar{x}	Standart Sapma		K.T.	sd	K.O.	F	p	Fark
Öntest	30	43,933	22,660	G.A.	15400,267	2	7700,133	20,514	0.001	Öntest/sontest
Sontest	30	73,866	19,340	G.İ.	32656,133	87	375,358			Öntest/kalıcılık
Kalıcılık testi	30	68,800	15,444	Toplam	48056,400	89				k

$p<0,05$

Tablo 4.8. incelendiğinde; kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin öntest, sontest ve kalıcılık testi puan ortalamalarına oranla akademik başarı puanları ortalamasının belirgin bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($F = 20,514$, $p < .05$). Uygulanan Post-Hoc analizi sonuçlarına göre; Geleneksel öğretim tekniğine göre öğretim yapılan kontrol grubunun akademik başarı son test puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 73.866$), ön test puanı aritmetik ortalamasından ($\bar{x} = 43.933$) anlamlı olup daha büyüktür. Benzer şekilde geleneksel öğretim tekniğine göre öğretim yapılan kontrol grubunun akademik başarı kalıcılık test puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 68,800$), ön test puanı aritmetik ortalamasından ($\bar{x} = 43.933$) anlamlı olup daha büyüktür. Bu bulgular geleneksel öğretimin öğrencilerin son test ve kalıcılık testi puan ortalamalarının öntest puanlarından anlamlı şekilde büyük olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle geleneksel öğretim yaklaşımı kapsamında öğrencilerin akademik performansları istatistiki yönden belirgin olarak artış göstermiştir. Diğer taraftan, bağımsız değişkeninin etki büyüklüğünü belirlemek için eta-kare (η^2) değerine bakılmıştır. Yani geleneksel öğretimin kontrol grubundaki öğrencilerin Ülkemizin Kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine etkisi analiz edilmiş ve eta-kare değeri $\eta^2 = 0.32$ bulunmuştur. Cohen kriterlerine göre, .10'dan küçük etki büyüklüğü değeri küçük etki olarak kabul edilirken .30 civarındaki etki büyüklüğü değeri orta etki olarak ve .50'den büyük etki büyüklüğü değeri de büyük etki olarak kabul edilmektedir (Kline, 2005). Bu nedenle Cohen kriterlerine göre geleneksel öğretimin öğrencilerin ülkemizin kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine orta düzeyde etkisi bulunmuştur.

4.2.7. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt problemi, deney grubunun (Bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile uygulama yapılan grup) ön test, son test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığıdır. Uygulamadan önce yapılan öntest değerleri ve uygulama yapıldıktan sonra alınan son test değerleri ile uygulama yapıldıktan 6 hafta sonra alınan kalıcılık testi değerlerinin veri sonuçları ve deney grubunun akademik başarı testi ön-test, son-test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak manidar bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analizin bütün

varsayımları kontrol edilmiştir. Farklılığın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek için Post-Hoc testi uygulanmıştır. Hangi Post-Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için uygulanan Levene Testi sonucu ($p = .179 > .05$) varyansların homojen olduğu görülmüş ve Bonferroni testi uygulanmıştır. Varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9. Uygulama Yapılan Ortaokuldaki Deney Grubu Öğrencilerinin Öntest, Sontest Kalıcılık-test Puanına İlişkin ANOVA Sonuçları.

Deney grubu	N	\bar{x}	Standart Sapma		K.T.	sd	K.O.	F	p	Fark
Öntest	30	48,600	17,174	G.A.	19620,356	2	9810,178	34,091	0.001	Öntest/ sontest
Sontest	30	78,800	19,444	G.İ.	25035,867	87	287,769			Öntest/ kalıcılık
Kalıcılık testi	30	80,933	13,793	Toplam	44656,222	89				

$p < 0,05$

Tablo 4.9. incelendiğinde; deney gruplarında yer alan öğrencilerin öntest, sontest ve kalıcılık testi puan ortalamalarına göre akademik başarı puanları ortalamasının manidar bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($F = 34,091$, $p < .05$). Uygulanan Post-Hoc analizi sonuçlarına göre; BDÖ yöntemi öğretim tekniğine göre öğretim yapılan deney grubunun akademik başarı son test puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 78.800$), ön test puanı aritmetik ortalamasından ($\bar{x} = 48.600$) anlamlı olup daha büyüktür. Benzer şekilde geleneksel öğretim tekniğine göre öğretim yapılan kontrol grubunun akademik başarı kalıcılık test puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 80,933$), ön test puanı aritmetik ortalamasından ($\bar{x} = 48.600$) anlamlı olup daha büyüktür. Bu bulgular BDÖ yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin son test ve kalıcılık testi puan ortalamalarının öntest puanlarından anlamlı şekilde büyük olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle BDÖ yöntemi öğretim yaklaşımı kapsamında öğrencilerin akademik performansları istatistiki yönden anlamlı olarak artış göstermiştir. Diğer taraftan, bağımsız değişkeninin etki büyüklüğünü belirlemek için eta-kare (η^2) değerine bakılmıştır. Yani BDÖ yöntemi deney grubundaki öğrencilerin Ülkemizin Kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine etkisi analiz edilmiş ve eta-kare değeri $\eta^2 = 0.44$ bulunmuştur. Cohen kriterlerine göre BDÖ yöntemi ile öğretimin öğrencilerin Ülkemizin Kaynakları ünitesine ilişkin

öğrenmelerine orta düzeyde etkisi bulunduğu ortaya çıkmasına rağmen BDÖ yöntemi yaklaşımı geleneksel öğretime göre öğrencilerin öğrenmesine etkisinin anlamlı ve daha büyük olduğu ortaya çıkmıştır.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde, ortaokul 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi ülkemizin kaynakları ünitesinde, bilgisayar destekli öğretim yöntemi kullanılarak yapılan öğretim şeklinin, öğrencilerdeki akademik başarı ve öğrenmedeki kalıcılığa olan etkisi, araştırmadan elde edilen bulgu ve neticeler ışığında değerlendirilerek, daha önceden yapılmış olan çalışmalarla karşılaştırılıp, çıkan sonuç tartışılarak, konuyla ilgili öneriler getirilecektir.

Tüm çevreler tarafından kabul edildiği gibi, gelişen teknolojik koşullar, dünya üzerindeki değişen insan iletişim yöntemleri, gerçek bilgiye en doğru ve en hızlı şekilde erişimde meydana gelen yeni teknik ve araç gereçler, günümüz dünyasını üretim çağından bilgi çağına doğru hızla yöneltmektedir. Bu hızlı değişim, bilgi depolanması ve aktarılması için kullanılan bilgi teknolojilerinin de gelişimini hızlandırmış olup bu iki kavram birbirini sürekli olarak yenilenmeye zorlamaktadır. Bu konuda ana unsur olma rolünü kimseye kaptırmayan bilgisayarlar, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da vazgeçilmez eğitim araçlarındandır. Bu konu üzerinde yapılmış olan çalışmamızda, bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile geleneksel öğretim yöntemleri karşılaştırılarak, sonuca varılmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen sayısal verilere dayalı sonuçlar şöyledir;

Tablo 4.5.'den anlaşılacağı üzere, BDÖ yöntemi uygulanan deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı testinin ön test ve son test puanları arasında manidar bir fark olduğu gözlenmiştir ($t= 6.329, p<.05$). Deney grubunun ön test puanı $\bar{x} =48,600$ iken son test puanı $\bar{x} = 78,800$ olmuştur. Buna göre deney grubuna uygulanan BDÖ yöntemi uygulanan öğrencilerin ülkemizin kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine anlamlı etkisinin olması öğretimin etkili olduğunu ortaya koymuştur. Ancak t-testi puanları dikkate alındığında BDÖ yöntemi uygulanan deney grubunun t-testi puanının ($t= 6.329, p<.05$) geleneksel öğretim yöntemi uygulanan kontrol grubundakinden ($t= 5.503, p<.05$) daha büyük olması öğretimin öğrencilerin

başarısını daha destekleyici olduğunu göstermektedir. Ayrıca deney grubundaki öğrencilerin son test puanları ($\bar{x} = 78,800$) kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarından büyüktür ($\bar{x} = 73,866$). Bu durumda, BDÖ yöntemi uygulanarak ders işlendikten sonra öğrencilerdeki akademik başarı düzeylerinin, olumlu yönde arttığı görülmüştür. Nitekim; BDÖ yöntemi ile ilgili yapılan literatür çalışmasında karımıza çıkan hemen hemen tüm araştırmalarda, BDÖ yönteminin geleneksel öğretim yöntemine göre akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin; 1970'li yıllardan günümüze bilgisayar ve BDÖ hakkında, BDÖ'in öğrencinin akademik başarısı, tutumu ve başka değişkenler üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla yapılan araştırmaların hemen hemen hepsinde BDÖ'in, geleneksel öğretim yöntemine göre daha etkili ve başarılı sonuçlar alınan bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Cotton 1991, Carter 2004). Yine Akkoyunlu (1996), İlkokul 4. ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik deneysel bir çalışma yapmış, yapılan çalışmada, öğrencilerin eğitimde bilgisayar kullanımına karşı olan tutumlarının bilgisayarın bir eğitim teknolojisi aracı olarak kullanılmasında, son derece etkili bir araç olduğunu ortaya koymuştur.

Çalışmada Tablo 4.7.'den görüleceği üzere deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı testinin kalıcılık testi puanlarına arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir ($t = 3,209$, $p < .05$). Kontrol grubunun kalıcılık test puanı $\bar{x} = 68,600$ iken son test puanı $\bar{x} = 80,933$ olmuştur. Buna göre Ülkemizin Kaynakları ünitesine ilişkin deney grubuna uygulanan BDÖ yönteminin geleneksel öğretim yöntemine göre anlamlı olarak kalıcılık testi performansı açısından istatistiksel olarak anlamlı ve etkili bir öğretim olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgulardan BDÖ yönteminin öğrencilerde geleneksel öğretim yöntemlerine göre daha kalıcı ve etkili oluşturduğunu ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, Demircioğlu ve Geban (1996), tarafından yapılan bir araştırmada da BDÖ yönteminin, geleneksel öğretim yapan gruba oranla 6. Sınıftaki öğrencilerinin Fen bilgisi dersinde akademik başarıları artırdığı anlaşılmıştır.

Çalışmada kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin ön test, son test ve kalıcılık testi puan ortalamalarına göre akademik başarı puanları ortalamasının belirgin bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır (Tablo 4.8.). Geleneksel öğretim tekniğine göre öğretim

yapılan kontrol grubunun akademik başarı son test puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 73.866$), ön test puanı aritmetik ortalamasından ($\bar{x} = 43.933$) anlamlı olup daha büyüktür. Benzer şekilde geleneksel öğretim tekniğine göre öğretim yapılan kontrol grubunun akademik başarı kalıcılık test puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 68,800$), ön test puanı aritmetik ortalamasından ($\bar{x} = 43.933$) anlamlı olup daha büyüktür. Bu nedenle geleneksel öğretim yaklaşımı kapsamında öğrencilerin akademik performansları istatistiki yönden belirgin olarak artış göstermiştir. Kısaca geleneksel öğretim yönteminin, öğrencilerin ülkemizin kaynakları ünitesine ilişkin akademik başarılarına orta düzeyde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonucu destekler yönde olan bir çalışma Karaman (2002) tarafından yapılmış olup, elde edilen sonuçlara göre, BDÖ yöntemi uygulanan deney grubunun, geleneksel öğretim yöntemi uygulanan kontrol grubuna oranla daha başarılı olduğu anlaşılmıştır. Başka çalışmada da 2006 BDÖ yöntemi ile işlenen Coğrafya ve Tarih konularının, geleneksel yöntemle işlenen aynı konulara göre, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde daha etkili olduğu belirlenmiştir (Hücüptan, 2006). BDÖ'in öğrencilerin akademik başarı üzerindeki etkisini inceleyen diğer bir çalışmada da BDÖ'in akademik başarı üzerinde güçlü düzeyde etkili olduğu tespit edilmiştir (Dikmen ve Tuncer, 2018).

Araştırmanın yedinci alt problemi: deney grubunun (Bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile uygulama yapılan grup) ön test, son test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı, uygulamadan önce yapılan ön test değerleri ve uygulama yapıldıktan sonra alınan son test değerleri ile uygulama yapıldıktan 6 hafta sonra alınan kalıcılık testi değerlerinin veri sonuçları, deney grubunun akademik başarı testi ön-test, son-test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak manidar bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve analizin bütün varsayımları kontrol edilmiştir.

Araştırmadan ortaya çıkan sonuçlardan anlaşıldığına göre BDÖ yöntemi deney gruplarında yer alan öğrencilerin ön test, son test ve kalıcılık testi puan ortalamalarına göre akademik başarı puanları ortalaması manidar bir farklılık göstermektedir (Tablo 4.9.). İlgili tablodan anlaşıldığı üzere, BDÖ yöntemi ile

öğrenim gören öğrencilerin son test ve kalıcılık testi puan ortalamalarının ön test puanlarından anlamlı şekilde büyüktür.

Sönmez (2006), Kuş (2006), Tankut (2008) ve Oğuz (2008) tarafından yapılan benzer araştırmalarda da Sosyal Bilgiler dersi ünitelerinde yer alan konuların öğretiminde BDÖ yönteminin geleneksel öğrenim yöntemine oranla akademik başarı ve kalıcılıkta daha başarılı bulunmuştur. Kahraman (2007)'da Fen Bilgisi dersindeki Fizik konularının BDÖ yöntemiyle işlenmesinin öğrencilerin Fen Bilgisi dersi başarıları ve Fen Bilgisi dersine karşı olumlu tutum geliştirmesi üzerine olumlu bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada bağımsız değişkeninin etki büyüklüğünü belirlemek için eta-kare (η^2) değerine bakılmıştır. Yani BDÖ yönteminin, deney grubundaki öğrencilerin ülkemizin kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine etkisi analiz edilmiş ve eta-kare değeri $\eta^2 = 0.44$ bulunmuştur. Cohen kriterlerine göre BDÖ yöntemi ile yapılan öğretimin öğrencilerin Ülkemizin Kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine orta düzeyde etkisinin olduğu ortaya çıkmasına rağmen BDÖ yönteminin geleneksel öğretime göre öğrencilerin öğrenmesine etkisinin anlamlı ve daha büyük olduğu anlaşılmıştır. Yaptığı çalışmada buna benzer bir sonuçla karşılaşan Traynor (2003), bilgisayar destekli öğretim yönteminin değişik öğretim programlarında öğrenimine devam eden öğrencilerin başarı seviyelerini yükselttiğini ifade etmekle birlikte, elde edilen verilere göre belirgin olan farkın, yalnızca genel eğitim öğretim gören öğrenciler ile, özel eğitim gören öğrenciler arasında gerçekleştiğini, diğer gruplar arasında ön test-son test neticesinde anlamlı bir fark görülmediğini açıklamaktadır.

Gül ve Yeşilyurt (2011) BDÖ'in öğrencilerin bilgisayarlara ve fen ve teknoloji dersine yönelik tutumlarını üzerinde olumlu yönde etkilediğini ve derse karşı olan akademik başarılarını artırdığını ifade etmektedir. Güven ve Sülün (2012) de yaptıkları araştırmalarında BDÖ yönteminin geleneksel öğretim metotlarına göre fen ve teknoloji dersindeki akademik başarıyı artırdığını ancak öğrencilerin derse yönelik tutumlarında ise her iki yöntem arasında herhangi bir değişiklik olmadığını saptanmıştır.

Yeşiltaş ve Öztürk (2015), BDÖ'in öğrencilerin akademik başarılarına olumlu yönde katkı sağladığı belirterek, Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçlerinde BDÖ yazılımlarının kullanımına ilişkin tanıtıcı bilgilerin verilmesinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak Öztürk ve İnan (1996), Türkiye'de bulunan ve Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılabilen bilgisayar yazılımlarının öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine önemli bir katkıların olmadığı, problem çözme ve doğru karar verebilme becerilerinin geliştirilmesi açısından önemli bir katkı sağlayamadıkları hususunu ileri sürmüştür.

Tosun (2006), Bilgisayar destekli ve bilgisayar temelli öğretim yöntemlerinin, öğrencilerin bilgisayar dersi başarısı ve bilgisayar kullanım tutumlarına etkisi üzerine yaptığı doktora çalışmasında bilgisayar destekli ve bilgisayar temelli öğretim yöntemlerinin öğrencilerin bilgisayar dersindeki başarılarına ve bilgisayar kullanmaya yönelik tutumlarına olan etkisinin her iki yöntem açısından, bilgisayar kullanma tutumlarında anlamlı bir farka neden olmadığını ve öğrencilerde bilgi kalıcılığı açısından da bir farkın bulunmadığını belirtmiştir.

Çalışmanın genel itibarıyla sonucuna bakacak olursak; BDÖ yöntemi ile gerçekleştirilen öğretimin, öğrencilerin Ülkemizin Kaynakları ünitesine ilişkin öğrenmelerine orta düzeyde etkisinin bulunduğu ve BDÖ yöntemi yaklaşımının geleneksel öğretime göre öğrencilerin konuları öğrenmesindeki etkisinin daha anlamlı ve daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç; (Cotton 1991), Akkoyunlu (1996), Demircioğlu ve Geban (1996), Renshaw ve Taylor (2000), Karaman (2002), Traynor (2003), (Carter,2004), Sönmez (2006), Kuş (2006), Hücüptan (2006), Oğuz (2008), Kahraman (2007), Tankut (2008), Gül ve Yeşilyurt (2011), Güven ve Sülün (2012), Yeşiltaş ve Öztürk (2015) tarafından yapılan araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Yapılan bu araştırmalarda genel anlamda bilgisayarlarla yapılan öğretim tekniklerinin, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu, akademik başarılarını ve öğrenmedeki kalıcılığı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma karşılık, Öztürk ve İnan (1996) ve Tosun (2006), yaptıkları çalışmalarda, BDÖ yönteminin geleneksel öğretim yöntemine kıyasla, öğretimdeki başarıda ve kalıcılıkta manidar bir farklılığa sebep olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmanın kapsamlı olarak ele aldığı konuların sonuçları doğrultusunda sosyal bilgiler dersi öğretiminde, bilgisayar destekli öğretim yönteminin, geleneksel öğretim yöntemleriyle yapılan ders işlenişine göre daha verimli ve bilginin ezberden uzak bir şekilde kalıcı olmasında daha etkili bir yol olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgiler göz önünde bulundurularak aşağıdaki tespit ve tavsiyelerde bulunulmuştur.

Günümüz mevzuat sisteminde geçerli olan idareci, öğretmen, öğrenci, veli, eğitim alanlarının fiziki yapısı ve içeriği, yasal kurallar gibi unsurların hak ve yükümlülükleri ile bunların karşılıklı işleyişleri yeniden bir yasal düzenleme ile yapılandırılarak, bilgisayar destekli öğretim yöntemi esasına uygun şekilde teknik zemin hazırlanmalıdır. Okullarda, sadece tek bir branşa yönelik değil, her bir dersin ortak kullanımına uygun yeteri kadar öğrenci kapasiteli ve ideal yerleşim düzenine uygun bilgisayar destekli teknoloji sınıfları oluşturulmalı, buralara güncel yeterliliği bulunan teknik donanımlar sağlanmalıdır.

MEB bünyesinde bulunan Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'ne bağlı birimlerce her ders için Fatih projesine entegre edilebilecek alt yapıya sahip ders yazımları hazırlanmalı ve konu ile ilgili İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulacak şubeler tarafından okul idareleri ve öğretmenler bilgilendirilerek aktif olarak verimli bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır.

MEB bünyesindeki birimler tarafından, okul idarecileri ve her bir öğretmen için bilgisayar destekli eğitim kullanımı için zorunlu hizmet içi eğitimler düzenlenmesi sağlanmalıdır. İl Milli Eğitim Müdürlüklerince bu eğitimlerin koordinesi ve denetimi yapılarak, her eğitim öğretim yılı başında bu eğitimler yenilenmelidir.

MEB tarafından düzenlenen ve güncellenen resmi internet sitesinde her ders için ayrı ayrı düzenlenen konu anlatımları, sunumlar, farklı interaktif yazılım ve programlar ile öğretmenlerin ve öğrencilerin istediklerinde kolayca ulaşabileceği linklerin hizmete sunulması gereklidir. Bilgi çağını yaşadığımız ve 2023 hedeflerine hızla ve emin adımlarla yürüdüğümüz bir dönemde, tüm gelişmelerden ve teknik imkanlardan çocuklarımızın ve öğretmenlerimizin faydalanmaları sağlanmalıdır.

Okullarda internet sağlayıcıları yaygınlaştırılarak, öğrenciler bu imkanlardan denetimli bir şekilde yararlandırılmalıdır. İnternet erişimi öğrenci ve öğretmenlere ücretsiz sağlanmalıdır. Okulların bilişim altyapıları gözden geçirilerek, yeni yapılan okullara yada depreme karşı güçlendirilen binalara muhakkak bilgisayar sistemlerine ve Fatih projesine uygun teknik altyapılar sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin derslerde kullandıkları program, yazılım ve sunumlar dikkatle seçilmeli, müfredata aykırı yada çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerine uygun olmayan yazılımların kesinlikle kullanılması yasaklanacaktır. İllerde konu ile ilgili olarak Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı teftiş elemanları konuyu titizlikle incelemelidirler. Öğrencilere, öğretmenlere ve velilere, Bakanlık ilgili birimlerinde oluşturulan kurullarca sistemli bir şekilde ve yaygın eğitim kurumlarınca etkin bilgisayar kullanımı, bilgisayarın faydaları ve zararları ile eğitimde bilgisayar kullanımı hakkında düzenli eğitim ve kurslar verilmelidir.

Sosyal Bilgiler dersinde öğretilen konuların verimli bir şekilde öğrencilere aktarılması ve ülkesinin tarihini ve içinde yaşadığı Coğrafyayı iyi bilen, bilinçli nesiller yetiştirilmesi görevini üstlenen öğretmenlerimizin, alanlarında gereken yeterliğe ve donanıma ulaşması en önemli unsurdur. Gerek ortaokullardaki branş öğretmenleri gerekse ilkokullarda temel teşkil eden ilkokul öğretmenlerinin alanlarında eğitimleri yapılırken en üst düzeyde akademik bilgiler beceriler ile donatılarak, teknolojik açıdan gerekli eğitimleri almaları son derece önemlidir. Bunun için Eğitim Fakültelerinin gerekli tedbirleri alarak, kendilerini bu doğrultuda geliştirmeleri, gerek bünyelerinde araştırmalar yaparak, gerekse yapılan araştırmalara bilimsel destek sağlayarak, araştırma sonuçlarının ulaşılabilir ve kullanılabilir hale getirilmesini sağlamaları son derece önemlidir.

Okul İdarecilerin, okullarının maddi imkanları nispetinde fiziki yapıları el verdiği ölçüde BDÖ yönteminin uygulanabileceği ortamlar oluşturarak, gerekli donanımları sağlaması yararlı olacaktır. Aynı zamanda okulda teknolojik imkanların en üst düzeyde kullanılmasının takibini yapmaları uygun olacaktır.

Öğretmenlerin BDÖ yöntemlerini kullanabilmeleri için çok iyi düzeyde bilgisayar kullanabilmeleri gerekmektedir. Öğretmenler derslere uygun içerikli programların olmadığı konularda kendilerinin etkinlik örnekleri ve sunular hazırlayabilecek donanıma sahip olabilmeleri için gereken eğitimi almalıdır. MEB tarafından eğitim programları yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalarda BDÖ yöntemlerine ağırlık veren etkinliklerin olması doğru olacaktır. Derslerde BDÖ yöntemi kullanılırken sınıf içi öğretmen öğrenci iletişimi de koparılmamalıdır. Bilgisayarın bir araç olduğu unutulmamalıdır.

Yazılım firmalarının BDÖ için hazırladıkları yazılımların ders programlarına bire bir uymadığı görülmektedir. Yazılım firmalarının çalışmalarının yaparken eğitim uzmanları ile işbirliği yapmadığı açıktır. Eğitimin hedeflerine uygun yazılımların hazırlanabilmesi için eğitim uzmanları ile gereken işbirliğini yapmaları sağlanmalıdır.

Velilerin BDÖ yöntemi ile başarının nasıl artırılacağı konusunda bilgilendirilmesi gereklidir. Bilgisayarın yararları kadar sakıncalarının da olduğu, çocukların bu konuda sıkı takibinin yapılması, öğrencilerin derslerle ilgili eğitim sitelerinden haberdar edilip bunlardan güvenli bir şekilde yararlanmaları konusunda velilerin bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

Bu araştırmanın deneysel bir araştırma olması ve istatistiksel sonuçlar vermesi itibarıyla, görsel araç-gereç kullanılarak uygulamalar yapacak olan öğretmenlere ve araştırmacılara bir kaynak olacağı inancındayız.

ÖNERİLER

Araştırmanın kapsamlı olarak ele aldığı konuların sonuçları doğrultusunda sosyal bilgiler dersi öğretiminde, bilgisayar destekli öğretim yönteminin, geleneksel öğretim yöntemleriyle yapılan ders işlenişine göre daha verimli ve bilginin ezberden uzak bir şekilde kalıcı olmasında daha etkili bir yol olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgiler göz önünde bulundurularak aşağıdaki tespit ve tavsiyelerde bulunulmuştur.

Günümüz mevzuat sisteminde geçerli olan idareci, öğretmen, öğrenci, veli, eğitim alanlarının fiziki yapısı ve içeriği, yasal kurallar gibi unsurların hak ve yükümlülükleri ile bunların karşılıklı işleyişleri yeniden bir yasal düzenleme ile yapılandırılarak, bilgisayar destekli öğretim yöntemi esasına uygun şekilde teknik zemin hazırlanmalıdır. Okullarda, sadece tek bir branşa yönelik değil, her bir dersin ortak kullanımına uygun yeteri kadar öğrenci kapasiteli ve ideal yerleşim düzenine uygun bilgisayar destekli teknoloji sınıfları oluşturulmalı, buralara güncel yeterliliği bulunan teknik donanımlar sağlanmalıdır.

MEB bünyesinde bulunan Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'ne bağlı birimlerce her ders için Fatih projesine entegre edilebilecek alt yapıya sahip ders yazımları hazırlanmalı ve konu ile ilgili İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulacak şubeler tarafından okul idareleri ve öğretmenler bilgilendirilerek aktif olarak verimli bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır.

MEB bünyesindeki birimler tarafından, okul idarecileri ve her bir öğretmen için bilgisayar destekli eğitim kullanımı için zorunlu hizmet içi eğitimler düzenlenmesi sağlanmalıdır. İl Milli Eğitim Müdürlüklerince bu eğitimlerin koordinesi ve denetimi yapılarak, her eğitim öğretim yılı başında bu eğitimler yenilenmelidir.

MEB tarafından düzenlenen ve güncellenen resmi internet sitesinde her ders için ayrı ayrı düzenlenen konu anlatımları, sunumlar, farklı interaktif yazılım ve programlar ile öğretmenlerin ve öğrencilerin istediklerinde kolayca ulaşabileceği linklerin hizmete sunulması gereklidir. Bilgi çağını yaşadığımız ve 2023 hedeflerine hızla ve

emin adımlarla yürüdüğümüz bir dönemde, tüm gelişmelerden ve teknik imkanlardan çocuklarımızın ve öğretmenlerimizin faydalanmaları sağlanmalıdır.

Okullarda internet sağlayıcıları yaygınlaştırılarak, öğrenciler bu imkanlardan denetimli bir şekilde yararlandırılmalıdır. İnternet erişimi öğrenci ve öğretmenlere ücretsiz sağlanmalıdır. Okulların bilişim altyapıları gözden geçirilerek, yeni yapılan okullara yada depreme karşı güçlendirilen binalara muhakkak bilgisayar sistemlerine ve Fatih projesine uygun teknik altyapılar sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin derslerde kullandıkları program, yazılım ve sunumlar dikkatle seçilmeli, müfredata aykırı yada çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerine uygun olmayan yazılımların kesinlikle kullanılması yasaklanacaktır. İllerde konu ile ilgili olarak Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı teftiş elemanları konuyu titizlikle incelemelidirler. Öğrencilere, öğretmenlere ve velilere, Bakanlık ilgili birimlerinde oluşturulan kurullarca sistemli bir şekilde ve yaygın eğitim kurumlarınca etkin bilgisayar kullanımı, bilgisayarın faydaları ve zararları ile eğitimde bilgisayar kullanımı hakkında düzenli eğitim ve kurslar verilmelidir.

Sosyal Bilgiler dersinde öğretilen konuların verimli bir şekilde öğrencilere aktarılması ve ülkesinin tarihini ve içinde yaşadığı Coğrafyayı iyi bilen, bilinçli nesiller yetiştirilmesi görevini üstlenen öğretmenlerimizin, alanlarında gereken yeterliğe ve donanıma ulaşması en önemli unsurdur. Gerek ortaokullardaki branş öğretmenleri gerekse ilkokullarda temel teşkil eden ilkokul öğretmenlerinin alanlarında eğitimleri yapılırken en üst düzeyde akademik bilgiler beceriler ile donatılarak, teknolojik açıdan gerekli eğitimleri almaları son derece önemlidir. Bunun için Eğitim Fakültelerinin gerekli tedbirleri alarak, kendilerini bu doğrultuda geliştirmeleri, gerek bünyelerinde araştırmalar yaparak, gerekse yapılan araştırmalara bilimsel destek sağlayarak, araştırma sonuçlarının ulaşılabilir ve kullanılabilir hale getirilmesini sağlamaları son derece önemlidir.

Okul İdarecilerin, okullarının maddi imkanları nispetinde fiziki yapıları el verdiği ölçüde BDÖ yönteminin uygulanabileceği ortamlar oluşturarak, gerekli donanımları

sağlaması yararlı olacaktır. Aynı zamanda okulda teknolojik imkanların en üst düzeyde kullanılmasının takibini yapmaları uygun olacaktır.

Öğretmenlerin BDÖ yöntemlerini kullanabilmeleri için çok iyi düzeyde bilgisayar kullanabilmeleri gerekmektedir. Öğretmenler derslere uygun içerikli programların olmadığı konularda kendilerinin etkinlik örnekleri ve sunular hazırlayabilecek donanıma sahip olabilmeleri için gereken eğitimi almalıdır. MEB tarafından eğitim programları yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalarda BDÖ yöntemlerine ağırlık veren etkinliklerin olması doğru olacaktır. Derslerde BDÖ yöntemi kullanılırken sınıf içi öğretmen öğrenci iletişimi de koparılmamalıdır. Bilgisayarın bir araç olduğu unutulmamalıdır.

Yazılım firmalarının BDÖ için hazırladıkları yazılımların ders programlarına bire bir uymadığı görülmektedir. Yazılım firmalarının çalışmalarının yaparken eğitim uzmanları ile işbirliği yapmadığı açıktır. Eğitimin hedeflerine uygun yazılımların hazırlanabilmesi için eğitim uzmanları ile gereken işbirliğini yapmaları sağlanmalıdır.

Velilerin BDÖ yöntemi ile başarının nasıl artırılacağı konusunda bilgilendirilmesi gereklidir. Bilgisayarın yararları kadar sakıncalarının da olduğu, çocukların bu konuda sıkı takibinin yapılması, öğrencilerin derslerle ilgili eğitim sitelerinden haberdar edilip bunlardan güvenli bir şekilde yararlanmaları konusunda velilerin bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

Bu araştırmanın deneysel bir araştırma olması ve istatistiksel sonuçlar vermesi itibarıyla, görsel araç-gereç kullanılarak uygulamalar yapacak olan öğretmenlere ve araştırmacılara bir kaynak olacağı inancındayız.

KAYNAKLAR

- Açıköz, Ü. K. (1996). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Açıköz, Ü. K. (2003). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Tay, B. Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Adıgüzel, G. (1979). *İlk ve Orta Dereceli Okullarda Öğretim*. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları.
- Adıgüzel, T., Gürbulak, M., & Sarıçayır, H. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. (Ed: Sever, R., & Koçoğlu, E.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları. DOI: 10.14527/9786053646051
- Akar, C., & Demirhan, G. (2017). *Coğrafya Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. (Ed: Sezer, A.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Akkoyunlu, B. (1996). Bilgisayar Okur Yazarlığı Yeterlilikle ile Mevcut Ders Programları'nın Kaynaştırılmasının Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 12, s.127-134.
- Akkoyunlu, B. (2012). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri*. (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Akşin, A. (2006). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin Erişime Etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*. Sayı 25, sayfa 23-22. 12p.
- Aktay, S., & Keskin, T. (2016). *Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İncelemesi, Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, Cilt 02, Sayı 03, s.27-44.
- Aküzüm, C. (2013). *Eğitim ve Teknoloji ile ilgili Temel Kavramlar, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyel Tasarımı*. (Ed: Sever, R., & Koçoğlu, E.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alıcıgüzel, İ. (1979). *Sosyal Bilgiler Öğretim.*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alıcıgüzel, İ. (1999). *Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim*. Sistem İstanbul
- Alkan, C. (1995). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Alkan, C. (1998). *Öğrenme, Öğretme Teknikleri ve Materyal Geliştirme*. (Ed: Baytekin, Ç.) Ankara: Anı Yayınları.
- Alkan, C. (2011). *Eğitim Teknolojisi*. (Alkan, C.), Ankara: Anı Yayınları.

- Alleis, S. M., & Trollip, S. R. (2001). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. (Ed: Cabı, E.) Ankara: Pegem Yayınları(2003).
- Alyaz, Y. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (Koşar, E., Tüksel, S., Özkılıç, R., Avcı, U., Alyaz, Y., & Çiğdem, H.) Ankara: Pegem Yayınları.
- Armstrong, D. G. (1980). *Social Studies in Secondary Education*. New York: Collier Macmillan Co., Inc.
- Aşkar, P. (1991). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri*. (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Ayas, A., Karataş, F. Ö., Ünal, S., & Çalık, M. (2001). Gazlar konusu ile ilgili bilgisayar destekli öğretim yazılımlarının yeterliliklerinin araştırılması Maltepe Üniversitesi, *Yeni Binyılın Başında Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, Bildiriler Kitabı, Sayı 221-228 Cilt 13.
- Ayas, A., Çepni, S., & Ayvacı, H. K. (2006). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, F. S. (2003). Bilgisayar destekli öğretimin sosyal bilgiler dersinde akademik başarı ve hatırlama düzeyi üzerindeki etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.
- Aykaç, N. & Aydın, H. (2006). *Öğrenme – Öğretme Sürecinde Planlama ve Uygulama*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aykaç, N. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Dönmez, C., & Yazıcı, K.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ayvacı, H. Ş., Bakırcı, H., & Başak, M. H. (2014). Fatih Projesinin Uygulama Sürecinde Ortaya Çıkan Sorunların İdareciler, Öğretmenler Ve Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:XI, Sayı:I, s.20-46.
- Baran, G., & Çimen, S. (1999). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Barker & Yeates, (1985). *Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim*. (Uşun, S.) Ankara: Pegem Yayınları(2003).
- Barr, R., Barth, J. L., & Shermis, S. S. (1978). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Barth, J. L., & Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.

- Barutçugil, İ. (2002). *Eğiticinin Eğitimi* (İ.Barutçugil) İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Baykal, A. (1986a). *Bilgisayar Destekli Öğretim*. Ankara: Yaşadıkça Eğitim. Sayı;2.
- Baykal, A. (1986b). *Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim*. (Uşun, S.) Ankara: Pegem Yayınları (2000).
- Bayraktar, E., & Keser, H. (1988). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri*. (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları (2013).
- Baytekin, Ç. (2011). *Öğrenme, Öğretme Teknikleri ve Materyal Geliştirme*. (Ed: Baytekin, Ç.) Ankara: Anı Yayınları.
- Becker, G. E. (1978). *Öğrenme, Öğretme Teknikleri ve Materyal Geliştirme*. (Ed: Baytekin, Ç.) Ankara: Anı Yayınları (2011).
- Berkant, H. G., & Atmaca, Y. (2016). Sekizinci Sınıf TC İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrencilerin Derse Yönelik Güdülerine ve Bilgisayara ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (35).
- Berson, M. J. (1996). Effectiveness of computer technology in the social studies: A review of the literature. *Journal of Research on Computing in Education*, 28(4), 486-499.
- Bilen, M. (2002). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Anı Yayınları.
- Bilen, M. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Sever, R.), Ankara:Nobel Akademik Yayınları.
- Bilgili, A. S. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.) Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). *Genel Öğretim Bilgisi*. Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara.
- Binbaşıoğlu, C. (1988). *Özel Öğretim Yöntemleri*. Kadıoğlu Matbaası. Ankara.
- Binbaşıoğlu, C. (1991). *Öğrenme Psikolojisi*. (Beşinci baskı). Kadıoğlu Matbaası. Ankara .
- Bloom, B. (1979). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Tay, B.& Öcal, A.) Pegem Akademi. Ankara.
- Boon, R., Burke, M., Fore, C., & Spencer, V. (2006). The impact of cognitive organizers and technology-based practices to promote student success in secondary social studies classrooms. *The Journal of Special Education Technology*, 21, 5–15.

- Bozeman, W. C. (1999). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. (Ed: Sever R.& Koçoğlu, E.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2013).
- Bryman, A. (1998). *Quantity and Quality in Social Research*. Routledge, London and Newyork.
- Büyükkaragöz, S., & Çivi, C. (1999a). *Genel Öğretim Metotları*. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları, No: 7,
- Büyükkaragöz, S. S., & Çivi, C. (1999b). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, İ. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, G. , Yaşar, İ., & Sözer, E. (1988). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir.
- Carter, C. S. (2004). Effects of formal dance training and education on student performance, perceived wellness and selfconcept in high school students. Unpublished Ph.D. Thesis, *University of Florida*, Gainesville.
- Castellan, N. J. (1987). *Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim* (Uşun, S.) Ankara: Pegem Yayınları(2000).
- Chauhan, S. (2017). A meta-analysis of the impact of technology on learning effectiveness of elementary students. *Computers & Education*, 105, s.14-30.
- Christmann, E., Badgett, J., & Lucking, R. (1997). Progressive comparison of the effects of computer-assisted instruction on the academic achievement of secondary students. *Journal of Research on Computing in Education*, 29(4), 325-337.
- Cooper, R. (1988). *Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim* (Uşun, S.) Ankara: Pegem Yayınları(2000).
- Cooper, H. (1992). *The Teaching of History: Studies in Primary Education*. David Fulton London.
- Cotton, P. (1996). “The prevention and Management of Psychological Dysfunction in Occupational Settings”, in P. Cotton & H. Jackson (eds), *Early Intervation and Prevention Mental Health, Melbourne: The Austraiian Psychological Society*, 247-283.
- Çakmak, Z., & Taşkiran, C. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Turkish Studies*, Volume 9, Issue 5, pp 529-537.

- Çalışkan, H., & Şimşek, A. (1998). "Bilgisayar Destekli Öğretimin Tasarımında Öğrenme Bağlamı" *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* Sayı:8 ,Özel Sayı 1, Denizli.
- Çekbaş, Y., vd., (2003). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed:Turan, R. Sümbül, A. M. & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- De Bono, E. (1980). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Sever R.), Ankara:Nobel Akademik Yayınları (2015).
- De Bono, E. (1997). *Altı Şapkalı Düşünme Tekniği*. (Çeviren: E. Tuzcular). Remzi Kitabevi A.Ş. İstanbul.
- Demircioğlu, H., & Geban Ö. (1996). "Fen Bilgisiöğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Problem Çözme Etkinliklerinin Ders Başarısı Bakımından Karşılaştırılması" *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12: s.183-185.
- Demirel, Ö. (1996). *Genel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2000a). *Planlamadan Uygulamaya Öğrenme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Demirel, Ö., (2000b). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S., & Yağcı, E. (2001). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (Prof. Dr. T. Yanpar Yelken) Anı Yayınları, Ankara, (2012).
- Demirel, Ö., vd., (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R., Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Dikmen, M., & Tuncer, M. (2018). Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisinin Meta-Analizi: Son 10 Yılda Yapılan Çalışmaların İncelenmesi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education* Vol, 9(1), 97-121.
- Dinçer, S. (2015). Türkiye’de Yapılan Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi ve Diğer Ülkelerle Karşılaştırılması: Bir Meta-Analiz Çalışması, *Türk Fen Eğitimi Dergisi* Yıl 12, Sayı 1, s.99-118.
- Doğan, H., (1979); Gleason, G., (1981); Bernadatt, M., (1983) Keser, H., (1988); Demirel, Ö., (1994). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri* (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları(2013).
- Doğanay, A. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Doğanay, A. (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretimi. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Öztürk, C. Ve Dilek, D. (Ed.). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Doğanay, A. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğanay, A., & Karakuş, M., (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.)* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dönmez, C., & Yazıcı, K. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.)* Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2015).
- Dursun, F. (1998). *Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim. (Uşun, S.)* Ankara: Pegem Yayınları(2000).
- Eggen, P., & Kauchak, D. (1994). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri. (Uşun, S.)* Ankara: Nobel Yayınları(2013).
- Ehman, L. H., & Glenn, A. D. (1991). Interactive technology in the social studies. In J.P. Shaver (Ed.), *Handbook of research on social studies teaching and learning* (pp. 513-522). Macmillan Publishing, New York.
- Erciyes, G. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.)* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Erden, M. (1996a). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar. (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M. & Akdağ, H.)*, Pegem Akademi Yayınları. Ankara
- Erden, M. (1996b). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1. (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M. & Akdağ, H.)*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Erden, M. (1996c) *Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.)* Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2015).
- Erden, M. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Alkım Yayınevi.*
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem Yayınları.*
- Erden, M. (Tarihsiz) *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi (Ed: Tay, B. & Öcal, A.)* Ankara: Pegem Akademi.
- Ergin, A. (1995). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri. (Uşun, S.)* Ankara: Nobel Yayınları (2013).
- Erişen, Y., & Çeliköz, N. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı. Ankara: Pegem AYayınları.*

- Ersoy, F. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. (Ed: Sever, R. & Koçoğlu, E.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Eastmond, N. & Gibbons, A. S. (1998). The single-parse method of design for problem based instruction. *Educational Technology*, 46: 110.
- Gözütok, D. F. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları 2015.
- Gül, Ş., & Yeşilyurt, S. (2011). *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*. (EFMED) Cilt 5, Sayı 1, s.94-115, Balıkesir.
- Günden, S. (1995). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Güngördü, E. (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Sever, R.), Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Güven, G., & Sülün, Y. (2012). Bilgisayar Destekli Öğretimin 8.Sınıf Fen ve Teknoloji Dersindeki Akademik Başarıya ve Öğrencilerin Derse Karşı Tutumlarına Etkisi, *Türk Fen Eğitimi Dergisi* Yıl 9, Sayı 1, s. 68-79.
- Heinich, R., (1992), Molenda, M., & Russell, J. D., (1993); Maffei, C., (1986); Riordan, T., (1983); *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri*. (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları(2013).
- Hızal, A. (1989). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri*. (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları2013.
- Hızal, A. (1992). *İlköğretim Uygulamalarında Eğitim Teknolojisinden Yararlanma Olanakları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Hücüptan, M. L. (2006). Bilgisayar Destekli Öğretimin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenci Başarısına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Sakarya.
- İşman, A. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (İşman A.) Ankara: Pegem Yayınları.
- Kahraman, Ö. (2007). Pamukkale Üniversitesi, *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı, Denizli.
- Karagözoğlu, & Galip, A. (1966). *İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi*. MEB Ankara.

- Karaman, E. (2002). Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinde, İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilişsel Gelişimleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar-Ülkeler-Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keleş, A. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A.M. & Akdağ H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Keleş, E., & Turan, E. (2015). Öğretmenlerin Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Hakkındaki Görüşleri, *Turkish Journal of Education (TURJE)*, Volume 4, Issue 2.
- Keser, H. (1988a). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri* (Uşun, S.) Nobel Yayınları (2013), Ankara.
- Keser, H. (1988b). Bilgisayar Destekli Eğitim için Bir Model Önerisi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü*. 95.
- Keser, H., & Çetinkaya, L. (2013). Turkish Studies, International Periodical For The Languages, *Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/6 Spring 2013, p. 377-403, Ankara.
- Keser, M. Ş. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Eğitimin Akademik Başarıya Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Aksaray Üniversitesi*. Aksaray.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling: Methodology in the social sciences*. The Guilford Press. New York.
- Komoski, P. K. (1984). Educational computing: The burden of ensuring quality. *Phi Delta Kappan*, 66, 244-248.
- Koşar, E. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (Edt: E.Koşar, S.Yüksel, R.Özkılıç, U.Avcı, Y.Alyaz, H.Çiğdem) Öğreti Pegem Yayınları, Ankara.
- Köksal, M. , Yavuz, H. (1990). *Bilgisayar Destekli Eğitimin Başarıya Ulaşmasını Etkileyen Faktörler*. Ankara: TBD 8. Ulusal Bilişim Kurultayı.
- Köstüklü, N. (1999). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Kulik C. C., & Kulik, J. A. (1991). Effectiveness of Computer-Based Instruction: An Updated Analysis, *Computers in Human Behavior*, Vol. 7 pp75-94.

- Kurt, A. A., Kuzu, A., Dursun, Ö. Ö., Güllepınar, F., & Gültekin, M. (2013). FATİH Projesinin Pilot Uygulama Sürecinin Değerlendirilmesi: Öğretmen Görüşleri, *Adile Journal of Instructional Technologies & Teacher Education* Vol.1 No2, 1-23.
- Kuş, Z. (2006). İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi konularının Bilgisayar Destekli Öğretiminin öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Ankara.
- Kutlu, O., Aldağ, H. vd., (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Küçükahmet, L. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2005). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.). Ankara: Pegem Akademi.
- Meydan, A., & Akdağ, H. (2008). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (1991a). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri* (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları(2013).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (1991b). *Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim* (Uşun, S.) Ankara: Pegem Yayınları(2000).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005a); MEB,(2005b), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Sever, R.), Ankara:Nobel Akademik Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005c). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4 - 5. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005d) TTKB, *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, (Ed: Öztürk, C.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2010). *Tebliğler Dergisi*, 73.

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2012). Ters Yüz Edilmiş Sınıflar ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) , (Bolat, Y.) *Journal of Human Sciences* Volume:13, Issue:2, (2016).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2015).
- Moffatt, M. P. (1957). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- NCSS, (1994). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, (Ed: Turan, R. & Yıldırım, T.) Ankara: Anı Yayınları
- Oğuz, S. (2008). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi İle Turizm Konularının Öğretimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Ankara.
- Orhan, S. (2010); Bezir, Ç., & Baran, B. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Sever, R.), Ankara:Nobel Akademik Yayınları (2015).
- Öncül, (2000); 865-Akt. Demircioğlu, (2003). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özcan, B. N. (2003). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Özgü, Ö., & Alkan, İ., (2000). *Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim* (1989) (Uşun, S.) Ankara: Pegem Yayınları.
- Öztürk, A. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, (Ed: Öztürk, C.) Pegem Akademi Yayınları Ankara.
- Öztürk, C. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C. & Otluoğlu, R. (2003). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C., & Dilek, D. (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).

- Öztürk, C., & İnan, N. (1996). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılabilecek Bazı Bilgisayar Yazılımlarının Değerlendirilmesi” *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* sayı 6 s.21-32.
- Öztürk, M., Akdeniz, A. R., & Bakırcı, H. (2017). Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamalarının Ortaokul Öğrencilerinin Bilimsel Düşünme Becerilerine Etkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 611-639.
- Parri, L. (2014). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, (Ed: Turan, R. & Yıldırım, T.) Ankara: Anı Yayınları (2016).
- Paykoç, F. (1995). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Pedersen, S., & Liu, M. (2003). Teachers' beliefs about issues in the implementation of a student-centered learning environment, *Educational Technology Research and Development*. 51(2), 57-76.
- Preston, R. C. (1974). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Renshaw, C. E., & Taylor, H. A. (2000). The educational effectiveness of computer-based instruction. *Computers & Geosciences*, 26(6), 677-682.
- Ross, E. W., Mathison, S. & Vinson, K. D. (2014). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, (Ed: Turan, R. & Yıldırım, T.) Ankara: Anı Yayınları.
- Saban, A. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, (Ed: Öztürk, C.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Safran, M. (1993). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, (Ed: Sever, R.-E.Koçoğlu), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Safran, M. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Sever, R.), Ankara: Nobel Akademik Yayınları (2015).
- Safran, M. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Savage, T. V. & Armstrong, D. G. (1996). *Effective Teaching in Elementary Social Studies. Third edition*. USA: Prentice Hall.
- Savaş, B., & Ünüvar, P. (1999). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Seferoğlu, S. S. (2006). *Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (Seferoğlu S. S.), Pegem A Yayınları, Ankara.

- Seferoğlu, S. S. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sümbül, A. M., & Akdağ, H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Senemoğlu, N., (2004). “*Gelişim, Öğrenme ve Öğretme Kuramdan Uygulamaya,*” (Senemoğlu N.) Gazi Kitabevi, 4. Basım, Ankara.
- Sever, R. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Sever, R.). Ankara:Nobel Akademik Yayınları.
- Sever, R., & Koçoğlu, E. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Sheingold, K., & Hadley, M. (1990). *Accomplished Teachers: Integrating Computers into Classroom Practice. Eric. Center for Technology in Education*, New York Pages: 41.
- Schug, Mark C. & Beery, R. (1987). *Teaching Social Studies in the Elementary School, Glenview Illinois, Scott, Foresman and Company.*
- Singer, A. J. (2009). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, (Ed: Turan, R. & Yıldırım, T.) Anı Yayınları, Ankara (2016).
- Somuncuoğlu, Y. & Yıldırım, A. (2000). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Sonat, S., (1986); Keser, H. (1988) *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri* (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları(2013).
- Sönmez, V. (1994). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Personel Geliştirme Merkezi Yayın No: 11.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*, Ankara: Anı Yayınları
- Sönmez, Ö. F. (2006). İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Karadeniz Bölgesi Konusunun Görsel Araç-Gereçlerle Öğretiminin Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Ankara.
- Sönmez, C. (2013). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, (Ed: Turan, R. & Yıldırım, T.) Ankara: Anı Yayınları (2016).
- Sözer, E. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Sözer, E. (2003a). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, (Ed: Öztürk, C.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Sözer, E. (2003b). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, (Ed: Öztürk, C.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2009).
- Sözer, A. (2011). Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi* Sayı.4/1, s.1-19, Uşak.
- Stites, R. (1999). *What does research say about outcomes from project based learning?*
- Şahin, F. (2000). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, A. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2015).
- Şahin, T. Y. & Yıldırım, S. (1999). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Şimşek, N. (2002). *Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 98,
- Şimşek, N., Aydınözü, D. & İbret, B. Ü. (2009). Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Müfettiş Tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*.
- Tan, İ., Kayabaşı, Y. & Erdoğan, A. (2003). *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Tankut, Ü. S. (2008). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretimin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Adana.
- Tanrıöğen, A. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Taşdemir, A. & Sarıkaya, M. (2005). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Tay, B. (2007). Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında İlköğretim Öğrencilerinde Nedensellik Kavramının Gelişimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Tay, B., & Öcal, A. (2008). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- TDK, (2005). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi

- Tekin, V. N. (2006). *SPSS Uygulamalı İstatistik Teknikleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara
- Tok, Ş. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Safran, M.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2015).
- Tokmak, S. H. (2011). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (Prof. Dr. T. Yanpar Yelken) Anı Yayınları, Ankara (2012).
- Tosun, N. (2006). Bilgisayar Destekli Ve Bilgisayar Temelli Öğretim Yöntemlerinin, Öğrencilerin Bilgisayar Dersi Başarısı Ve Bilgisayar Kullanım Tutumlarına Etkisi: “Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. Edirne.
- Tosun, Ö. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Sever, R.), Ankara: Nobel Akademik Yayınları (2015).
- Traynor, L. P. (2003). Effects of Computer -Assisted- Instruction on Different Learners. *Journal of Instructional Psychology*, June.
- Turan, R., & Yıldırım, T. (2016). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, Ankara: Anı Yayınları.
- Turan, R., Sünbül, A. M., & Akdağ, H. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sünbül, A. M., & Akdağ, H.). Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Türk Telekom, (2012). *Faaliyet Raporu* İstanbul.
- URL-1 <http://ttkb.meb.gov.tr/> (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1* (Ed: Turan, R. Sünbül, A.M. & Akdağ H.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Uşun, S. (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, (Ed: Sever, R. & Koçoğlu, E.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2013).
- Uşun, S. (2013). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri* (Uşun, S.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Yalın, H. İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, (Yalın, H. İ.) Ankara: Nobel Yayınları (2017).
- Yaşar, Ş. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, (Ed: Öztürk, C.) Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- Yaşar, Ş., & Gültekin, M. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, (Ed: Öztürk, C.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Yel, S., Taşdemir, A., & Yıldırım, K. (2008). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Pegem Akademi. Ankara.
- Yelken, Y. T. (2012). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (Prof. Dr. T. Yanpar Yelken) Ankara: Anı Yayınları
- Yeşiltaş, E. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (Ed: Sever R. & Koçoğlu, E.). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşiltaş, E., & Öztürk, T. (2015). Sosyal Bilgiler dersi vatandaşlık konularının öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin akademik başarıya etkisi. *e-International Journal of Educational Research* Volume: 6 Issue: 2 Spring 2015 pp.86-101.
- Yeşiltaş, E., & Sönmez, Ö. F. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, (Ed: Sever, R.-E.Koçoğlu), Ankara: Pegem Akademi Yayınları (2013).
- Yeşiltaş, E., & Turan, R. (2015). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:2015, Sayı:5, s.1.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H., (2004). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Tay, B. & Öcal, A.) Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldızlar, M. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: Dönmez, C. & Yazıcı, K.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yılmaz, G., & Tüfekci, A. (2013). “Web Temelli Bir Eğitim Yazılımının Kullanılabilirliği: “TTNet Vitamin İlköğretim 6.Sınıf Matematik Örneği” Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 14, Sayı 1, s. 215-226.
- Yiğit, N., Alev, N., Altun, T., Özmen, H., & Akyıldız, S. (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, (Ed: Öztürk, C.) Pegem Akademi Yayınları Ankara (2009).
- Yörükoğulları, E. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Sever, R.), Nobel Akademik.
- Welty, W. M. (1989). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Sever, R.), Ankara:Nobel Akademik Yayınları (2015).
- Whitworth, S. A., & Berson, M. J. (2002). Computer Technology in the Social Studies: An Examination of the Effectiveness Literature (1996-2001). *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 2(4), 471-508. Norfolk, VA: Society for Information Technology & Teacher Education. 20.05.2018 <https://www.learntechlib.org/primary/p/14554/>.

EKLER

EK 1- 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Başarı Testi

Adı, Soyadı :

Sınıfı :

No :

AÇIKLAMA

*Bu test, Ortaokul 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki“Ülkemizin Kaynakları” ünitesinin öğrenciler üzerindeki öğrenme ve kalıcılık düzeyini belirleme amacıyla hazırlanmıştır.

*Bu testte çoktan seçmeli ve 4 seçenekli 50 soru bulunmaktadır. Bazı soruların cevaplarını boşluk bırakılan yere kurşun kalem ile yazınız. Toplam cevaplama süreniz 60 dakikadır.

* Yanlış cevabınızdan dolayı doğru cevabınız iptal **EDİLMEYECEKTİR.**

Bu nedenle tüm soruları cevaplamaya çalışınız. Cevaplanmamış soru bırakmayınız.

BAŞARILAR DİLERİZ.

SORULAR

1- Aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisi narenciye bitkisine örnektir?

- A) Elma
- B) Portakal
- C) Üzüm
- D) Zeytin

2- Aşağıdaki ürünlerden hangisi ilaç sanayisinde kullanılan endüstri bitkilerindendir?

- A)Tütün
- B)Zeytin
- C) Haşhaş
- D) Pancar

3- Aşağıdaki şıklarda ülkemizde yetişen tarım ürünleri yer almaktadır. Bunlardan hangi ikisinin yetişme koşulları göz önüne alındığında bir arada yetişmesi daha zordur?

- A) Buğday - Çay
- B) İncir - Zeytin
- C) Portakal – Muz
- D) Mısır - Fındık

4- Akdeniz Bölgesinin özellikle Adana Bölümünde dokuma sanayisinin gelişmiş olmasını, aşağıdaki etmenlerden hangisine bağlayabiliriz?

- A) Enerji kaynaklarına yakın oluşu.
- B) İş gücünün bölgede fazla oluşu
- C) Ulaşımın kolay oluşu.
- D) Pamuk üretiminin bölgede fazla oluşu.

5- Nemli ve bol yağışlı iklimi seven bir bitki olan Çay, sadece yurdumuzun belirli bir bölümünde yetiştirilmektedir. Buna göre yandaki Türkiye Haritası üzerinde yer alan numaralandırılmış yerlerden hangisinde çay üretimi yapılmaktadır?

- A) Yalnız 2
- B) Yalnız 3
- C) 1 ve 3
- D) 3 ve 4

6- Ülkemizin birçok bölgesinde arazinin engebeli olması, yaz aylarının kurak geçmesi, otların çabuk kuruması gibi koşullar küçükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu bilgilere göre ülkemizin aşağıda yer alan bölgelerinden hangisinde, küçükbaş hayvancılık faaliyeti yapmanın diğerlerinden daha uygun olduğunu söyleyebiliriz?

- A) Karadeniz Bölgesi
- B) Akdeniz Bölgesi
- C) Doğu Anadolu Bölgesi
- D) Marmara Bölgesi

• Aşağıdaki 7. ve 8. sorular yandaki harita ile ilgilidir. Bu haritada yer alan numaralandırılmış bölgelere yatırım yapmak isteyen bir iş adamı;

- Ayçiçeği ve sıvıyağ fabrikası.
- Un fabrikası
- Beş yıldızlı otel
- Büyükbaş hayvancılık için et kombinası

(et işleme fabrikası) kurmak istemektedir.

Fabrikaları kuracağı bölgelerin ulaşım,

hammadde, su, enerji, iklimsel özellikler, doğal ve kültürel özellikler gibi koşulları göz önünde

bulundurarak, aşağıdaki sorulara uygun seçenekleri işaretleyiniz.

7- Yukarıdaki haritadaki numaralandırılmış bölgelerden hangisine, aşağıdaki şıklarda yer alan işletmelerden hangisi kurulursa iş adamı kâreder?

- A) Büyükbaş hayvancılık için et işleme fabrikası 2. bölgede açılmalıdır
- B) Un fabrikası 4. bölgede açılmalıdır.
- C) Ayçiçeği ve sıvıyağ fabrikası 1. bölgede açılmalıdır.
- D) Beş yıldızlı otel, 2. bölgeye kurulmalıdır.

8- Yukarıdaki haritada verilen bilgilere göre, boş bırakılan yerlere gelebilecek en uygun ifade aşağıdaki şıklardan hangisinde verilmiştir?

Türkiye haritasında yer alan 1. bölge sınırlarında ,açılmak istenmektedir. Bu tercihin yapılma sebebi, 1. bölgeninyönünden uygun olmasıdır.

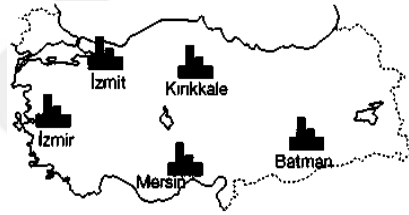
- A) Un Fabrikası / Hammadde zenginliği
- B) Beş yıldızlı otel / Enerji kaynağı
- C) Büyükbaş hayvancılık için et işleme fabrikası / İklim
- D) Ayçiçeği ve sıvıyağ fabrikası / Hammadde zenginliği

9- Ülke genelinde verdiği kredilerle tarım üreticilerini desteklemek amacıyla kurulan ve çeşitli yatırımlarıyla tarımın gelişmesine katkıda bulunan kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çaykur
- B) Gülbirlik
- C) Ziraat Bankası
- D) Fiskobirlik

10- Yandaki harita üzerinde yer alan illerimizde işlenen hammadde aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Linyit
- B) Bakır
- C) Bakır
- D) Petrol

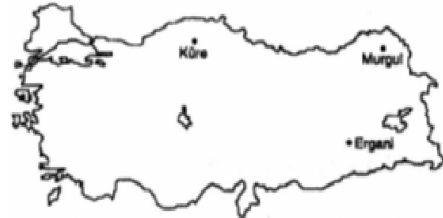
11- Geleceğin enerji kaynağı olarak nitelendirilmektedir. Uzay teknolojileri ve otomotiv sanayisinde kullanılır. Dünyadaki en yüksek rezerve sahip ülke ise Türkiye'dir.

Yukarıda tanımlanan maden aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bakır
- B) Demir
- C) Petrol
- D) Bor

12- İşlenmesi kolay bir madendir. Elektrik ve elektronik sanayisinin hammaddesidir. Yandaki haritada çıkarıldığı yerler gösterilen ve yukarıda iki esas özelliğinden bahsedilen madenimiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Demir
- B) Krom
- C) Bakır
- D) Bor

13-Aşağıdakilerden hangisi tarımda verimliliği olumlu yönde etkileyen faktörlerden biri değildir?

- A) Tohum Islahı
- B) Modern Tarım Araçlarının kullanımı
- C) Pahalı olan ürünlerin ekimi
- D) İlaçlama

14- Aşağıdaki seçeneklerin hangisi, ormanların ekonomik yararlarından birisidir?

- A) Yağmurları ve yağışı artırır
- B) Yer altı sularını dengeler
- C) Canlıların doğal barınağıdır
- D) Ağaçlardan kereste üretilir

15- Yukarıdaki haritaya göre, aşağıda verilen bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Ormanların yaklaşık % 50'si iç bölgelerimizde yer almaktadır.
- B) Denize kıyısı olan bölgelerde ormanlık alanlar daha fazla yer kaplamaktadır.
- C)Yaz sıcaklıkları yüksek olan bölgelerde ormanlık alanlar daha fazladır.
- D)Ülkemizde güneyden kuzeye doğru gidildikçe ormanlık alanların oranı artmaktadır.

16- Yurdumuzda yer alan ormanların %21'lik kısmı İç Bölgelerde, %79'luk kısmı kıyı kesimlerde ve genel olarak da Karadeniz Bölgesi'nde yer almaktadır. Karadeniz Bölgesinde ormanlık alanların daha fazla olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Ağaç dikiminin teşvik edilmesi
- B)Yer şekillerinin genellikle düzlüklerden oluşması
- C)Yağışların düzenli ve bol olması
- D)Akarsularının fazla ve boylarının uzun olması

17- Özel konum, bir yerin kendine has özelliklerini gösteren konumdur. Ülkemizin bu yönüyle;

- I. Üç tarafının denizlerle çevrili oluşu.
- II. Düz ve verimli ovalara sahip oluşu.
- III. Yeraltı kaynaklarının çeşitli ve bol oluşu,

gibi özel konumunun getirdiği özellikler sırasıyla aşağıda verilen faaliyetlerin yapılmasına olumlu yönde etki etmektedir.

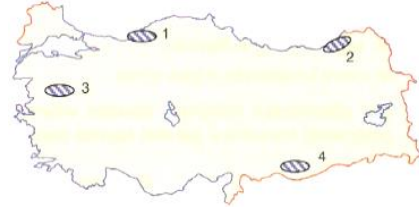
<u>I.</u>	<u>II.</u>	<u>III.</u>
A) Sanayi	Tarım	Hayvancılık
B) Balıkçılık	Hayvancılık	Tarım
C) Turizm	Ticaret	Sanayi
D) Balıkçılık	Tarım	Madencilik

18- Deniz turizminin geliştiği merkezlerde yaz aylarında nüfus yoğunluğu artış gösterir. Aşağıda verilen illerin hangisinde nüfus yoğunluğu bu nedenden dolayı artış göstermemektedir?

- A) Antalya B) Aydın C) Mersin D) Konya

19- Güneş enerjisi, doğal çevre üzerinde zararlı etkisi olmayan, yenilenebilen enerji kaynaklarından biridir. Güneş enerjisinden yararlanmaya en elverişli bölgeler güneşli gün sayısının fazla olduğu bölgelerdir.

Buna göre, haritada taranarak numaralandırılan yörelerden hangisinin güneş enerjisinden yararlanmayadaha elverişli olduğu söylenebilir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

20- Kutsal beldeleri ziyaret etmek, dinsel toplantı ve törenlere katılmak, kutsal ve ünlü ibadethane ve mekanları görmek amacıyla yapılan seyahate ve konaklama faaliyetine Din Turizmi denir.

Bu bilgiye göre ülkemizdinin turizmi açısından önemli olan eseri ve bu eserin bulunduğu şehiraşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

- A) Manavgat şelalesi - Antalya
B) Peri bacaları - Nevşehir
C) Ayasofya camisi - İstanbul
D) Kızılcahamam kaplıcası- Ankara

21- Genel İtibariyle güneş enerjisinden faydalanılabilmesi için, güneşlenme süresinin fazla, bulutlu gün sayısının ise az olması gerekir.

Buna göre, güneş enerjisinden yararlanma imkânı, diğerlerinden daha fazlaolan bölge ve il aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İç Anadolu Bölgesi - Ankara
B) Akdeniz Bölgesi - Antalya
C) Doğu Anadolu Bölgesi-Kars
D) Karadeniz Bölgesi – Trabzon

22- Aşağıdaki üretim sektörlerinden hangisinde ülkemizbaşka ülkelere daha çok bağımlıdır?

- A) Mobilya - Kağıt
B) Tekstil - Gıda
C) Çimento - Cam
D) Doğalgaz – Petrol

23- Herhangi bir ülkenin ihtiyacından fazla olarak ürettiği bir malı ya da ürünü başka ülkeye satmasına ne ad verilir?

- A)İhracat
B)Tüketim
C)İthalat
D)Üretim

24- Ülkemizin ihtiyacı olan maddelerin ülkemizde yeteri kadar bulunmaması yada az üretilmesi sebebiyle başka ülkelerden satın alınmasına ithalat denilir. Yukarıdaki ürünlerden hangisini, başka ülkelerden ithal ederiz?

- A) Üzüm
- B) Doğal Gaz
- C) Fındık
- D) Tekstil

25- Aşağıdakilerden hangisi ülkemizden ihraç edilen ürünlerin arasında yer almaz?

- A) Meyve ve sebze
- B) Turunçgiller
- C) Tekstil ürünleri ve hazır giyim eşyaları
- D) Ham petrol

26- Çevre bilincine sahip, iklim değişikliklerine son vermek için küresel ısınmayı önlemeye çalışanduyarlı bir vatandaş, aşağıdakilerden hangisini yapmaz?

- A) Doğalgaz ile ısınma imkanı varken kömür ile ısınmak.
- B) Toplu taşıma araçları ile ulaşım yapmak.
- C) Evinde güneş enerjisi ile su ısıtma sistemi kullanmak.
- D) Çöpleri, türlerine göre ayrı ayrı kutulara atmak.

27- Aşağıdakilerden hangisi ülkemizdeki ormanların gün geçtikçe azalmasının sebeplerinden biri değildir?

- A) Bilinçsiz Küçükbaş hayvan otlatılması
- B) Yangınlar
- C) Tarım arazisi açmak için orman tahribi
- D) Organik tarımın teşvik edilmesi

- 28- - Sel ve toprak kayması gibi felaketler oluşur**
- Kuraklık artar, yağışlar azalır.
 - Hava kirliliği artar, havadaki oksijen miktarı azalır

Yukarıda belirtilen doğal olaylar, aşağıdakilerden hangisinin sonucunda meydana gelir?

- A) Yeraltı kaynaklarının israfı
- B) Ormanların bilinçsizce tahrip edilmesi
- C) Suların kirletilmesi
- D) Tarım ürünlerinde hormon ilaçlarının kullanımı

29-Ormanlar, sadece ağaç topluluklarından ibaret değildir. Orman; ağaçları, havası, suyu, toprağı, barındırdığı diğer bitki ve hayvanlarıyla kendine özgü bir dünyadır. Ayrıca ormanların bunların dışında sayısız faydaları vardır.

Aşağıdakilerden hangisi ormanların faydaları arasında gösterilemez?

- A) Erozyonu arttırır.
 B) Toprak kaymalarını önler.
 C) Av hayvanlarını barındırır
 D) Gezi ve eğlence olanağı sağlar.

- 30-** I.Rüzgar enerjisi III. Hidroelektrik enerjisi
 II. Güneş enerjisi VI. Jeotermal enerji

Yukarıdaki yenilenebilir enerji kaynaklarından hangisinin İklim şartlarından en az etkilendiği söylenebilir?

- A) II. B) VI. C) I. D) III.

31-Dünyamız hızla kirlenerek doğal kaynaklarımız yok olmaktadır. Fosil yakıtların çevreye verdiği zararlar tüm canlıları olumsuz etkilemektedir. Tüm bunların sonunda çevre kirliliği artmakta, dünyamız ısınmakta ve iklim değişiklikleri ortaya çıkmaktadır. Daha güzel bir dünyada yaşamak için insanlara sorumluluklar düşmektedir.

32-Aşağıdakilerden hangisi insanlara düşen sorumluluklardan biri değildir?

- A) Enerji tasarrufu yapmak
 B)Toplu taşıma araçlarını tercih etmek.
 C)Atıklarımızı çöp kutularına atmak.
 D)Yenilenebilir enerji kaynaklarını tercih etmemek

33-Aşağıdakilerden hangisi yada hangileri çevre kirliliğine yol açan faktörlerdendir?

- I- Arıtma Tesisi bulunmayan fabrikalardan çıkan atıklar.
 II- Araçlardan çıkan egzoz gazları
 III- Geri dönüşüme uygun kağıt ve cam atıklar
 IV- Petrol tankerlerinden sızan sıvı atıklar

- A) I. ve II B) III. ve IV C) II.,III. ve IV. D)I.,II. ve IV.

34-Aşağıdaki sanayi sektörlerinden hangisi,hammadde olarak hayvansal ürünlerden yararlanmamaktadır?

- A)Seramik Üretimi
 B)Dokuma Sanayisi
 C)Hazır giyim Sanayisi
 D)Konserve Hazır Gıda Sanayisi

35-Enerji kaynakları ile ilgili aşağıda verilen genel bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bazı yenilenebilir enerji kaynakları iklim koşullarına bağlıdır.
 B) Jeotermal enerji petrolden elde edilir.
 C) Yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak elektrik enerjisi üretilebilir.
 D) Enerji kaynaklarının bazıları zamanla tükenebilir.

36-Aşağıda verilen enerji kaynaklarından hangisi doğru olarak eşleştirilmiştir?

- A) Taş kömürü : Yenilenebilir enerji
- B) Petrol : Fosil yakıt
- C) Rüzgar Tribünü : Fosil yakıt
- D) Linyit : Yenilenebilir enerji

37-Doğal ortamda canlılarla cansızlar arasındaki sürekli ilişkiye doğal denge denir. Aşağıdaki durumlardan hangisi doğal dengeninkorunmasına katkıda bulunur?

- A) Ağaçlandırma faaliyetlerinin artırılması
- B) Bazı canlı türlerinin neslinin tükenmesi
- C) Tarımda aşırı gübre kullanılması
- D) Meraların tarıma açılması

38-Kısa adı GAP Projesi olan Güneydoğu Anadolu Projesi ülkemizin en büyük tarım projelerinden birisidir. Bu proje neticesinde, Güneydoğu Anadolu bölgesinde aşağıda yer alan sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelerden hangisi yaşanmaz?

- A) İş sektörü artarak işsizlik azalır
- B)Sağlık tesislerinin sayısı ve kalitesi artar
- C)Kişi Başına düşen gelir azalır
- D)Ürünlerin kalitesi ve yetiştirilen ürün miktarı artar

39-Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de ekonomik faaliyetlerin dağılımı etkileyen coğrafi faktörlerden biridir?

- A) İnsan Gücü
- B) Teknolojik gelişmeler
- C) Yerçekilleri
- D) Medeniyet merkezleri

40-Belirli bir meslek için yetiştirilememiş işçilere ne denir?

- A) Uzman işçi
- B) Vasıflı işçi
- C) Vasıfsız işçi
- D) Seçilmiş işçi

41-Bir mesleği seçerken aşağıdaki hangi özellik dikkate alınmamaktadır?

- A) Eğitim durumu
- B) Arkadaş hatırı
- C) Kişisel becerisi
- D) Kişisel özelliklere uygunluğu

42-Ülkelerin kalkınmasında önemli görevler üstlenen, iyi eğitim görmüş kişilerin çalışmak için yurt dışına gitmesine beyin göçü denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin Almanya’ya gitmesi beyin göçüne örnektir?

- A) Manav Fikret Bey’in
- B) Beyin cerrahı Ülkü Hanım’ın
- C) İnşaat işçisi Ramazan Usta’nın
- D) Müteahhit Ercan Bey’in

43-Nitelikli insan: İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda iyi eğitim almış bireylerdir. Nitelikli insan sayısı ekonomik anlamda kalkınmış devletlerde fazladır.

Buna göre nitelikli eleman yetiştirmenin önemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tahsilli insan sayısı artar.
- B) Ülke ekonomisi gelişir.
- C) Birey toplum dengesi sağlanır.
- D) Ülke nüfusu artar.

44-Ülkemizdeki nitelikli işgücünün artırılması için aşağıdakilerden hangisine önem verilmesi gerekmektedir?

- A) Sanayi sektörünün geliştirilmesi
- B) Tarım sektörüne önem verilmesi
- C) Yetiştirilmiş insan gücünün yurt dışına gönderilmesi
- D) Mesleki eğitim öğretim yatırımlarının artırılması

45-Ahmet: Ben istemesem de annem istediği için, maaşı yüksek olan meslekleri seçeceğim.

Selma: Ben, kendi özelliklerime uygun bir meslek seçeceğim.

Burak: Ben, becerilerime göre bir meslek seçeceğim.

Ece: Ben, meraklarım ve ilgilerim doğrultusunda bir meslek seçeceğim.

Yukarıdaki 8. sınıf öğrencilerinden hangisinin meslek seçiminde göz önüne aldığı unsur doğru değildir?

- A) Burak'ın
- B) Ece'nin
- C) Ahmet'in
- D) Selma'nın

45- Aşağıdakilerden hangisi iyi bir vatandaşın görev ve sorumluluklarından biri değildir?

- A) Askerlik Yapmak
- B) Meslek sahibi olmak
- C) Vergi ödemek
- D) Kanunlara uymak

Açıklama: Devletin vatandaşlara karşı görevlerini yerine getirebilmesi; okul, hastane, yol, baraj yapabilmesi için kaynağa (paraya) ihtiyacı vardır.

46- Aşağıdakilerden hangisinin, bu ihtiyacı karşılamak üzere alınan başlıca önlem olduğu söyleyebiliriz?

- A) Bazı hizmetlerin sivil toplum kuruluşlarına bırakılması
- B) Vatandaşlara vergi yükümlülüğü getirilmesi
- C) Devlet giderlerini azaltıcı düzenlemelerin yapılması
- D) Kamuda çalışan personel sayısının azaltılması

47- Vergi gelirleriyle aşağıdaki harcamalardan hangisi yapılmaz?

- A) Güvenlik hizmetleri
- B) Ulaşım hizmetleri
- C) Eğitim hizmetleri
- D) Kişisel harcamalar

- **Atatürk'ün** “Askerlik nasıl bir vatan borcu ise vergi de vatandaşın ödemesi gereken borcudur. Biz ekonomik genişliğin temelini de ancak her milletin refah içinde yaşamaya ve ilerlemeye hak olduğunu kabul eden bir zihniyetle, bütün milletlerin birlikte çalışmaları yolunun bulunmasında görüyoruz.”

48- Atatürk'ün yukarıdaki sözüne göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Devlet sadece dolaylı vergileri almalıdır
- B) Atatürk vatandaşlık görevlerine önem vermiştir
- C) Vergi vermek askerlik yapmaktan daha önemlidir.
- D) Milletin refahı için diğer devletlerden yardım alınmalıdır

49- Aşağıdaki tanımlardan hangisi yanlıştır?

- A) Pamuk, dokuma (tekstil) sanayisinin ham maddesidir.
- B) Nitelikli İnsan; ilgi, istek ve yeteneği doğrultusunda iyi eğitim almış kişidir.
- C) Karayolu ulaşımı, Ülkemizde en çok kullanılan ulaşım şeklidir.
- D) Toprakta ürün elde etmek için yapılan çalışmalara Sanayi denir.

50- Aşağıda yer alan ifadelerden, doğru olanı işaretleyiniz ?

- A) Akdeniz Bölgesi çayın yetiştiği tek bölgedir.
- B) Bir ülkenin başka bir ülkeden ihtiyacı malları almasına ithalat denir.
- C) Zeytin ve turunçgiller Karadeniz iklimine ait tarım ürünleridir
- D) Bir bölgeye yatırım yapabilmek için ulaşım kolaylığı önemli değildir.

TEST BİTMİŞTİR.

CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ

5- Geleceğin enerji kaynağı olarak nitelendirilmektedir. Uzay teknolojileri ve otomotiv sanayisinde kullanılır. Dünyadaki en yüksek rezerve sahip ülke ise Türkiye'dir.

Yukarıda tanımlanan maden aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bor B) Demir C) Petrol D) Bakır

6- Aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisi narenciye bitkisine örnektir?

- A) Elma B) Portakal C) Üzüm D) Zeytin

7- Aşağıda verilen enerji kaynaklarından hangisi doğru olarak eşleştirilmiştir?

- A) Taş kömürü : Yenilenebilir enerji B) Rüzgar Tribünü : Fosil yakıt
C) Petrol : Fosil yakıt D) Linyit : Yenilenebilir enerji

8- Aşağıdaki ürünlerden hangisi ilaç sanayisinde kullanılan endüstri bitkilerindedir?

- A) Tütün B) Zeytin C) Haşhaş D) Pancar

9- Aşağıdaki şıklarda ülkemizde yetişen tarım ürünleri yer almaktadır. Bunlardan hangi ikisinin yetişme koşulları göz önüne alındığında bir arada yetişmesi **daha zordur?**

- A) Portakal – Muz B) İncir - Zeytin C) Mısır - Fındık D) Buğday - Çay

10- Aşağıdaki tanımlardan hangisi **yanlıştır?**

- A) Pamuk, dokuma (tekstil) sanayinin ham maddesidir.
B) Karayolu ulaşımı, Ülkemizde en çok kullanılan ulaşım şeklidir.
C) Toprakta ürün elde etmek için yapılan çalışmalara Sanayi denir.
D) Nitelikli İnsan; ilgi, istek ve yeteneği doğrultusunda iyi eğitim almış kişidir.

11- Aşağıda yer alan ifadelerden, **doğru olanı işaretleyiniz ?**

- E) Bir ülkenin başka bir ülkeden ihtiyacı malları almasına ithalat denir.
F) Akdeniz Bölgesi çayın yetiştiği tek bölgedir.
G) Zeytin ve turunçgiller Karadeniz iklimine ait tarım ürünleridir
H) Bir bölgeye yatırım yapabilmek için ulaşım kolaylığı önemli değildir.

12- Aşağıdaki seçeneklerin hangisi, ormanların **ekonomik** yararlarından birisidir?

- A) Yağmurları ve yağışı artırır B) Ağaçlardan kereste üretilir
C) Canlıların doğal barınağıdır D) Yer altı sularını dengeler

13- Akdeniz Bölgesinin özellikle Adana Bölümünde dokuma sanayisinin gelişmiş olmasını, aşağıdaki etmenlerden hangisine bağlayabiliriz?

- A) Ulaşımın kolay oluşu. B) İş gücünün bölgede fazla oluşu
C) Enerji kaynaklarına yakın oluşu. D) Pamuk üretiminin bölgede fazla oluşu.

14- Nemli ve bol yağışlı iklimi seven bir bitki olan Çay, sadece yurdumuzun belirli bir bölümünde yetiştirilmektedir. Buna göre yandaki Türkiye Haritası üzerinde yer alan numaralandırılmış yerlerden hangisinde çay üretimi yapılmaktadır?

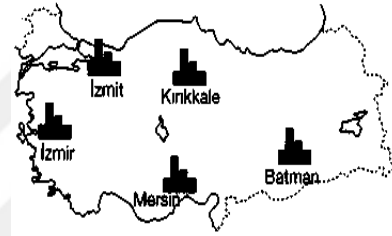
- A) Yalnız 3 B) Yalnız 2 C) 1 ve 3 D) 3 ve 4

15- Aşağıdakilerden hangisi tarımda verimliliği olumlu yönde etkileyen faktörlerden biri değildir?

- A) Tohum Islahı B) İlaçlama
C) Pahalı olan ürünlerin ekimi D) Modern Tarım Araçlarının kullanımı

16- Yandaki harita üzerinde yer alan illerimizde İşlenen hammadde aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Petrol B) Bakır
C) Kömür D) Linyit

17- Ülke genelinde verdiği kredilerle tarım üreticilerini desteklemek amacıyla kurulan ve çeşitli yatırımlarıyla tarımın gelişmesine katkıda bulunan kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çay kur B) Fiskobirlik C) Gül birlik D) Ziraat Bankası

Aşağıdaki 18. ve 19. sorular yandaki harita ile ilgilidir. Bu haritada yer alan numaralandırılmış bölgelere yatırım yapmak isteyen bir iş adamı;

- Ayçiçeği ve sıvıyağ fabrikası.
- Un fabrikası
- Beş yıldızlı otel
- Büyükbaş hayvancılık için et kombinası (et işleme fabrikası) kurmak istemektedir.

Fabrikaları kuracağı bölgelerin ulaşım, hammadde, su, enerji, iklimsel özellikler, doğal ve kültürel özellikler gibi koşulları göz önünde bulundurarak, aşağıdaki sorulara uygun seçenekleri işaretleyiniz.

18- Yukarıdaki haritadaki numaralandırılmış bölgelerden hangisine, aşağıdaki şıklarda yer alan işletmelerden hangisi kurulursa iş adamı kâr eder?

- A) Un fabrikası 4. bölgede açılmalıdır.
B) Büyükbaş hayvancılık için et işleme fabrikası 2. bölgede açılmalıdır
C) Beş yıldızlı otel, 2. bölgeye kurulmalıdır.
D) Ayçiçeği ve sıvıyağ fabrikası 1. bölgede açılmalıdır.

19- Yukarıdaki haritada verilen bilgilere göre, boş bırakılan yerlere gelebilecek en uygun ifade aşağıdaki şıklardan hangisinde verilmiştir?

Türkiye haritasında yer alan 1. bölge sınırlarında ,
..... açılmak istenmektedir. Bu tercihin yapılma sebebi, 1. bölgenin yönünden uygun olmasıdır.

- A) Büyükbaş hayvancılık için et işleme fabrikası / İklim
B) Un Fabrikası / Hammadde zenginliği
C) Beş yıldızlı otel / Enerji kaynağı
D) Ayçiçeği ve sıvıyağ fabrikası / Hammadde zenginliği

20- Ülkemizin birçok bölgesinde arazinin engebeli olması, yaz aylarının kurak geçmesi, otların çabuk kuruması gibi koşullar küçükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapılmasına olanak sağlamaktadır.

Bu bilgilere göre ülkemizin aşağıda yer alan bölgelerinden hangisinde, küçükbaş hayvancılık faaliyeti yapmanın diğerlerinden daha uygun olduğunu söyleyebiliriz?

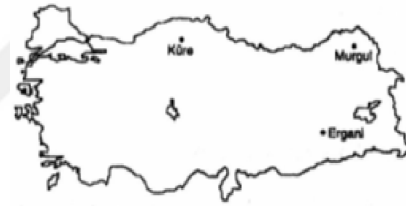
- A) Doğu Anadolu Bölgesi B) Akdeniz Bölgesi
C) Marmara Bölgesi D) Karadeniz Bölgesi

21- İşlenmesi kolay bir madendir.

Elektrik ve elektronik sanayisinin hammaddesidir.

Yandaki haritada çıkarıldığı yerler gösterilen ve yukarıda iki esas özelliğinden bahsedilen madenimiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Krom
B) Bakır
C) Bor
D) Demir

22- Yukarıdaki haritaya göre, aşağıda verilen bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Ormanların yaklaşık % 50'si iç bölgelerimizde yer almaktadır.
B) Ülkemizde güneyden kuzeye doğru gidildikçe ormanlık alanların oranı artmaktadır.
C) Yaz sıcaklıkları yüksek olan bölgelerde ormanlık alanlar daha fazladır.
D) Denize kıyısı olan bölgelerde ormanlık alanlar daha fazla yer kaplamaktadır.

23- Yurdumuzda yer alan ormanların %21'lik kısmı İç Bölgelerde, %79'luk kısmı kıyı kesimlerde ve genel olarak da Karadeniz Bölgesi'nde yer almaktadır. Karadeniz Bölgesinde ormanlık alanların daha fazla olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ağaç dikiminin teşvik edilmesi
 B) Yağışların düzenli ve bol olması
 C) Akarsularının fazla ve boylarının uzun olması
 D) Yer şekillerinin genellikle düzlüklerden oluşması

24- Özel konum, bir yerin kendine has özelliklerini gösteren konumdur. Ülkemizin bu yönüyle;

I. Üç tarafının denizlerle çevrili oluşu.

II. Düz ve verimli ovalara sahip oluşu.

III. Yeraltı kaynaklarının çeşitli ve bol oluşu,

gibi özel konumunun getirdiği özellikler sırasıyla aşağıda verilen faaliyetlerin yapılmasına olumlu

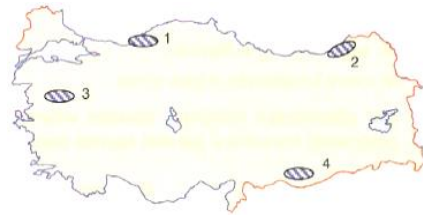
yönde etki etmektedir.

	<u>I.</u>	<u>II.</u>	<u>III.</u>
A)	Balıkçılık	Tarım	Madencilik
B)	Balıkçılık	Hayvancılık	Tarım
C)	Turizm	Ticaret	Sanayi
D)	Sanayi	Tarım	Hayvancılık

25- Deniz turizminin geliştiği merkezlerde yaz aylarında nüfus yoğunluğu artış gösterir. Aşağıda verilen illerin hangisinde nüfus yoğunluğu bu nedenden dolayı artış göstermemektedir?

- A) Antalya
 B) Mersin
 C) Konya
 D) Aydın

26- Güneş enerjisi, doğal çevre üzerinde zararlı etkisi olmayan, yenilenebilir enerji kaynaklarından biridir. Güneş enerjisinden yararlanmaya en elverişli bölgeler güneşli gün sayısının fazla olduğu bölgelerdir. Buna göre, haritada taranarak numaralandırılan yörelerden hangisinin güneş enerjisinden yararlanmaya daha elverişli olduğu söylenebilir?

- A) 4
 B) 3
 C) 2
 D) 1

27- Genel İtibariyle güneş enerjisinden faydalanılabilmesi için, güneşlenme süresinin fazla, bulutlu gün sayısının ise az olması gerekir. Buna göre, güneş enerjisinden yararlanma imkânı, diğerlerinden daha fazla olan bölge ve il aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karadeniz Bölgesi - Trabzon
 B) İç Anadolu Bölgesi - Ankara
 C) Doğu Anadolu Bölgesi - Kars
 D) Akdeniz Bölgesi - Antalya

28- Herhangi bir ülkenin ihtiyacından fazla olarak ürettiği bir malı ya da ürünü başka ülkeye satmasına ne ad verilir?

- A) İthalat B) Üretim C) İhracat D) Tüketim

29- Aşağıdaki üretim sektörlerinden hangisinde ülkemiz başka ülkelere daha çok bağımlıdır?

- A) Tekstil - Gıda B) Doğalgaz – Petrol C) Çimento - Cam D) Mobilya – Kağıt

30- Ülkemizin ihtiyacı olan maddelerin ülkemizde yeteri kadar bulunmaması yada az üretilmesi sebebiyle başka ülkelerden satın alınmasına ithalat denilir. Yukarıdaki ürünlerden hangisini, başka ülkelerden ithal ederiz?

- A) Doğal Gaz B) Tekstil C) Üzüm D) Fındık

31- Aşağıdaki sanayi sektörlerinden hangisi, hammadde olarak hayvansal ürünlerden yararlanmamaktadır?

- A) Hazır giyim Sanayisi B) Seramik Üretimi
C) Dokuma Sanayisi D) Konserve Hazır Gıda Sanayisi

32- Aşağıdakilerden hangisi ülkemizden ihraç edilen ürünlerin arasında ver almaz?

- A) Ham petrol B) Turunçgiller C) Meyve ve sebze D) Tekstil ürünleri ve hazır giyim eşyaları

33- Çevre bilincine sahip, iklim değişikliklerine son vermek için küresel ısınmayı önlemeye çalışanduyarlı bir vatandaş, aşağıdakilerden hangisini yapmaz?

- A) Toplu taşıma araçları ile ulaşım yapmak.
B) Çöpleri, türlerine göre ayrı ayrı kutulara atmak.
C) Evinde güneş enerjisi ile su ısıtma sistemi kullanmak.
D) Doğalgaz ile ısınma imkânı varken kömür ile ısınmak.

34- Doğal ortamda canlılarla cansızlar arasındaki sürekli ilişkiye doğal denge denir. Aşağıdaki durumlardan hangisi doğal dengenin korunmasına katkıda bulunur?

- A) Tarımda aşırı gübre kullanılması B) Bazı canlı türlerinin neslinin tükenmesi
C) Ağaçlandırma faaliyetlerinin artırılması D) Meraların tarıma açılması

35- Aşağıdakilerden hangisi ülkemizdeki ormanların gün geçtikçe azalmasının sebeplerinden biri değildir?

- A) Bilinçsiz Küçükbaş hayvan otlatılması B) Organik tarımın teşvik edilmesi
C) Tarım arazisi açmak için orman tahribi D) Yangınlar

- 36- - Sel ve toprak kayması gibi felaketler oluşur
 - Kuraklık artar, yağışlar azalır.
 - Hava kirliliği artar, havadaki oksijen miktarı azalır

Yukarıda belirtilen doğal olaylar, aşağıdakilerden hangisinin sonucunda meydana gelir?

- A) Suların kirletilmesi B) Yeraltı kaynaklarının israfı
 C) Ormanların bilinçsizce tahrip edilmesi D) Tarım ürünlerinde hormon ilaçlarının kullanımı

37- Aşağıdakilerden hangisi yada hangileri çevre kirliliğine yol açan faktörlerdendir?

V- Arıtma Tesisi bulunmayan fabrikalardan çıkan atıklar.

VI- Araçlardan çıkan egzoz gazları

VII- Geri dönüşüme uygun kağıt ve cam atıklar

VIII- Petrol tankerlerinden sızan sıvı atıklar

- A) I. ve II. B) I. II. ve IV. C) II. III. ve IV. D) III. ve VI.

38- Ormanlar, sadece ağaç topluluklarından ibaret değildir. Orman; ağaçları, havası, suyu, toprağı, barındırdığı diğer bitki ve hayvanlarıyla kendine özgü bir dünyadır. Ayrıca ormanların bunların dışında sayısız faydaları vardır. Aşağıdakilerden hangisi ormanların faydaları arasında gösterilemez?

- A) Gezi ve eğlence olanağı sağlar. B) Av hayvanlarını barındırır
 C) Toprak kaymalarını önler. D) Erozyonu artırır.

- 39- I. Rüzgar enerjisi III. Hidroelektrik enerjisi
 II. Güneş enerjisi VI. Jeotermal enerji

Yukarıdaki yenilenebilir enerji kaynaklarından hangisinin İklim şartlarından en az etkilendiği söylenebilir?

- B) I. B) II. C) III. D) VI.

40- Dünyamız hızla kirlenerek doğal kaynaklarımız yok olmaktadır. Fosil yakıtların çevreye verdiği zararlar tüm canlıları olumsuz etkilemektedir. Tüm bunların sonunda çevre kirliliği artmakta, dünyamız ısınmakta ve iklim değişiklikleri ortaya çıkmaktadır. Daha güzel bir dünyada yaşamak için insanlara sorumluluklar düşmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi insanlara düşen sorumluluklardan biri değildir?

- A) Toplu taşıma araçlarını tercih etmek. B) Atıklarımızı çöp kutularına atmak.
 C) Yenilenebilir enerji kaynaklarını tercih etmemek D) Enerji tasarrufu yapmak

41- Enerji kaynakları ile ilgili aşağıda verilen genel bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Jeotermal enerji petrolden elde edilir.
 B) Bazı yenilenebilir enerji kaynakları iklim koşullarına bağlıdır.
 C) Yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak elektrik enerjisi üretilebilir.
 D) Enerji kaynaklarının bazıları zamanla tükenebilir.

42- Kısa adı GAP Projesi olan Güneydoğu Anadolu Projesi ülkemizin en büyük tarım projelerinden birisidir. Bu proje neticesinde, Güneydoğu Anadolu bölgesinde aşağıda yer alan sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelerden hangisi yaşanmaz?

- A) Sağlık tesislerinin sayısı ve kalitesi artar
B) Kişi başına düşen gelir azalır
C) Ürünlerin kalitesi ve yetiştirilen ürün miktarı artar
D) İş sektörü artarak işsizlik azalır

43- Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de ekonomik faaliyetlerin dağılımını etkileyen coğrafi faktörlerden biridir?

- A) Yer şekilleri
B) Medeniyet merkezleri
C) İnsan gücü
D) Teknolojik gelişmeler

44- Ülkelerin kalkınmasında önemli görevler üstlenen, iyi eğitim görmüş kişilerin çalışmak için yurt dışına gitmesine beyin göçü denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin Almanya’ya gitmesi beyin göçüne örnektir?

- A) Manav Fikret Bey’in
B) Müteahhit Ercan Bey’in
C) Beyin cerrahı Ülkü Hanım’ın
D) İnşaat işçisi Ramazan Usta’nın

45- Nitelikli insan: İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda iyi eğitim almış bireylerdir. Nitelikli insan sayısı ekonomik anlamda kalkınmış devletlerde fazladır.

Buna göre nitelikli eleman yetiştirmenin önemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Birey toplum dengesi sağlanır.
B) Tahsilli insan sayısı artar.
C) Ülke nüfusu artar.
D) Ülke ekonomisi gelişir

46- Ülkemizdeki nitelikli işgücünün artırılması için aşağıdakilerden hangisine önem verilmesi gerekmektedir?

- A) Tarım sektörüne önem verilmesi
B) Mesleki eğitim öğretim yatırımlarının artırılması
C) Sanayi sektörünün geliştirilmesi
D) Yetişmiş insan gücünün yurt dışına gönderilmesi

47- Vergi gelirleriyle aşağıdaki harcamalardan hangisi yapılmaz?

- A) Ulaşım hizmetleri
B) Eğitim hizmetleri
C) Güvenlik hizmetleri
D) Kişisel harcamalar

48- Devletin vatandaşlara karşı görevlerini yerine getirebilmesi; okul, hastane, yol, baraj yapabilmesi için kaynağa (paraya) ihtiyacı vardır.

Aşağıdakilerden hangisinin, bu ihtiyacı karşılamak üzere alınan başlıca önlem olduğu söyleyebiliriz?

- A) Vatandaşlara vergi yükümlülüğü getirilmesi
B) Kamuda çalışan personel sayısının azaltılması
C) Bazı hizmetlerin sivil toplum kuruluşlarına bırakılması
D) Devlet giderlerini azaltıcı düzenlemelerin yapılması

49-Selma: Ben istemesem de annem istediği için, maaşı yüksek olan meslekleri seçeceğim.

Ahmet: Ben, kendi özelliklerime uygun bir meslek seçeceğim.

Burak: Ben, becerilerime göre bir meslek seçeceğim.

Ece: Ben, meraklarım ve ilgilerim doğrultusunda bir meslek seçeceğim.

Yukarıdaki 8. sınıf öğrencilerinden hangisinin meslek seçiminde göz önüne aldığı unsur doğru değildir?

- A) Ahmet'in B) Burak'ın C) Ece'nin D) Selma'nın

50- Atatürk'ün "Askerlik nasıl bir vatan borcu ise vergi de vatandaşın ödemesi gereken borcudur. Biz ekonomik genişliğin temelini de ancak her milletin refah içinde yaşamaya ve ilerlemeye hakkı olduğunu kabul eden bir zihniyetle, bütün milletlerin birlikte çalışmaları yolunun bulunmasında görüyoruz."

Atatürk'ün yukarıdaki sözüne göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Milletin refahı için diğer devletlerden yardım alınmalıdır
 B) Devlet sadece dolaylı vergileri almalıdır
 C) Atatürk vatandaşlık görevlerine önem vermiştir
 D) Vergi vermek askerlik yapmaktan daha önemlidir

TEST BİTMİŞTİR.

EK 3- Power Point Görsel Sunular

Sunu 1.

Sunu 2.

Sunu 3.

ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI

Ülkemizde madencilik alanında ilk sistemli araştırmalar 1935 yılında MTA (Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün kurulması ile başlamıştır.

Sunu 4.

Üstteki Çerçevesizler

Türkiye'de Başlıca Demir Yatakları

DEMİR: Ağır sanayinin hammaddesidir. Elde edilen demir, Demir - Çelik Fabrikaları'mızda işlenmektedir.

Sunu 5.

ÖNEMLİ BAZI MADENLER

Türkiye'de Başlıca Bakır Yatakları

BAKIR: Kolay işlendiğinden ve iletken bir metal olduğundan kullanımı yaygındır. Volkanik arazilerde kurşun ve çinko yataklarıyla bir arada bulunur. Elektrik ve Elektronik Sanayii'nde kullanılır. Elde edilen bakır Samsun, Artvin ve Elazığ'daki tesislerde işlenir. Türkiye Bakır Üretiminde dünyada ilk 3 sırada yer alır

Sunu 6.

ÖNEMLİ BAZI MADENLER

Türkiye'de Başlıca Krom Yatakları

Krom: Çok sert, iyi cilalanabilen, paslanmayan bir metal olduğundan madeni eşya yapımında ve çelik kaplamada kullanılır. Türkiye krom madeni bakımından çok zengin bir ülkedir ve çıkarılan kromun büyük bir kısmı ihraç edilir. Türkiye'deki krom yatakları çok dağınıktır. Elde edilen krom, ferro krom tesislerinde işlenmektedir. Türkiye Krom Üretiminde dünyada ilk 3 sırada yer alır.

Sunu 7.

ÖNEMLİ BAZI MADENLER

Türkiye'de Başlıca Boksit Yatakları

Boksit: Alüminyumun hammaddesidir. Kireç taşları içinde oluşur. Hafif bir maden olmasına bağlı olarak motorlu araçlar yapımında, elektronik sanayinde, kimya sanayinde, mutfak eşyası ve uçak yapımında kullanılır. Elde edilen boksit, Seydişehir Alüminyum Tesisleri'nde işlenmektedir.

Sunu 8.

ÖNEMLİ BAZI MADENLER

Türkiye'de Başlıca Bor Mineralleri Yatakları

Bor Mineralleri: Düşük sıcaklıkta yalıtıcı, yüksek sıcaklıkta ise iletken olduğundan fotoğrafçılık, temizlik malzemesi yapımı, dericilik, ilaç, kimya, boya sanayisi, roket yakıtı ve nükleer enerji üretimi gibi değişik alanlarda kullanılır. Türkiye, Dünya rezervi ve üretiminde birinci sıradadır. Bor Mineralleri'nin büyük kısmı işlenmeden ihraç edilir. Çıkarılan bor mineralleri Bandırma'da işlenir.

Sunu 9.

ÖNEMLİ BAZI MADENLER

Sarayköy
Keçiborlu

Türkiye'de Başlıca Kükürt Yatakları

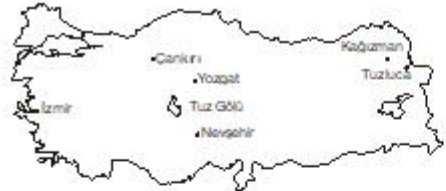

Kükürt: Kimya, lastik ve boya sanayisinin hammaddesidir. Türkiye'de üretimi azdır. Elde edilen kükürt Isparta-Keçiborlu'da işlenir. İhtiyacı karşılayamadığından ithal edilir.

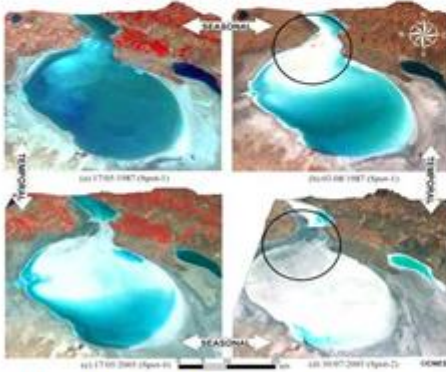

Sunu 10.

ÖNEMLİ BAZI MADENLER

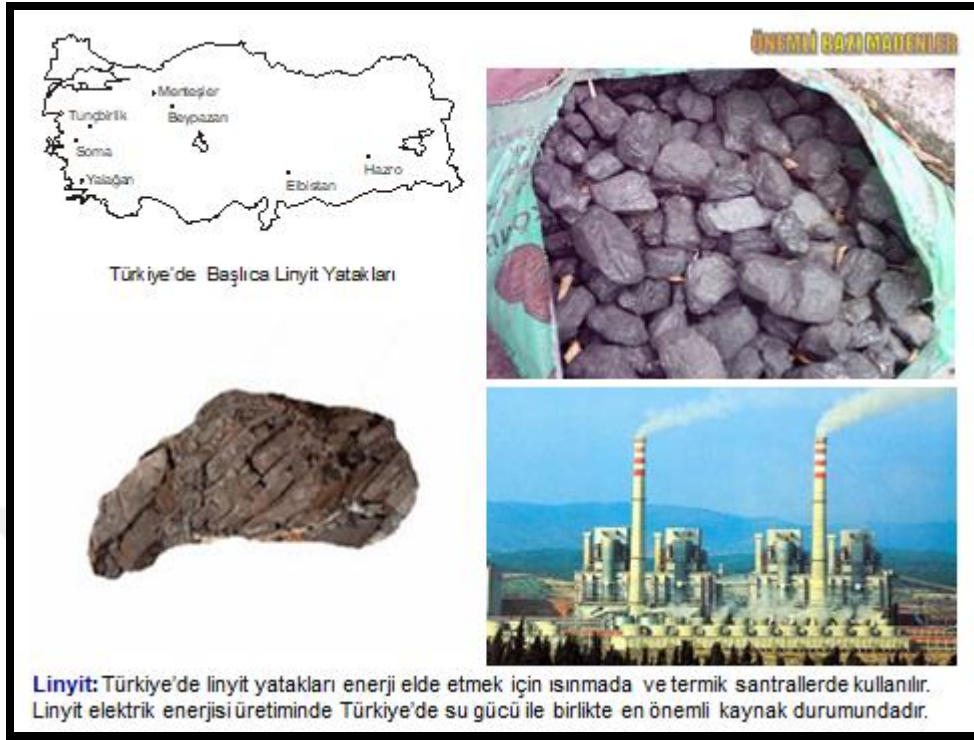
Çankırı
Yozgat
Kocaeli
Tuzluca
İzmir
Tuz Gölü
Nevşehir

Türkiye'de Başlıca Tuzlular

Tuz: İnsanların günlük ihtiyacının yanı sıra, kimya, deri, konserve ve tekstil sektöründe kullanılır. Deniz, göl ve kayalardan elde edilir.

Sunu 11.

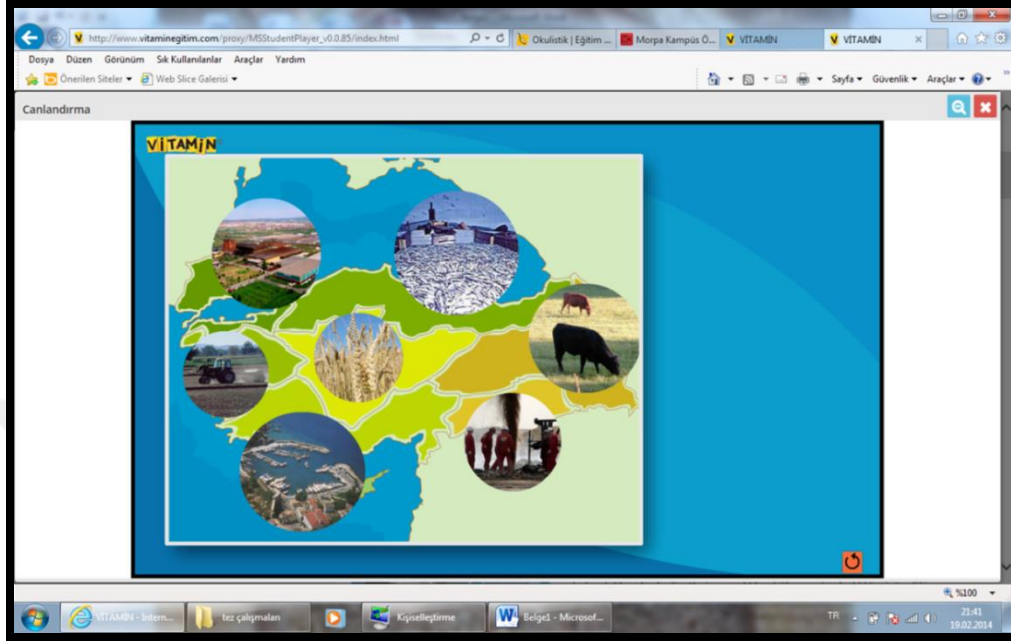

Sunu 12.

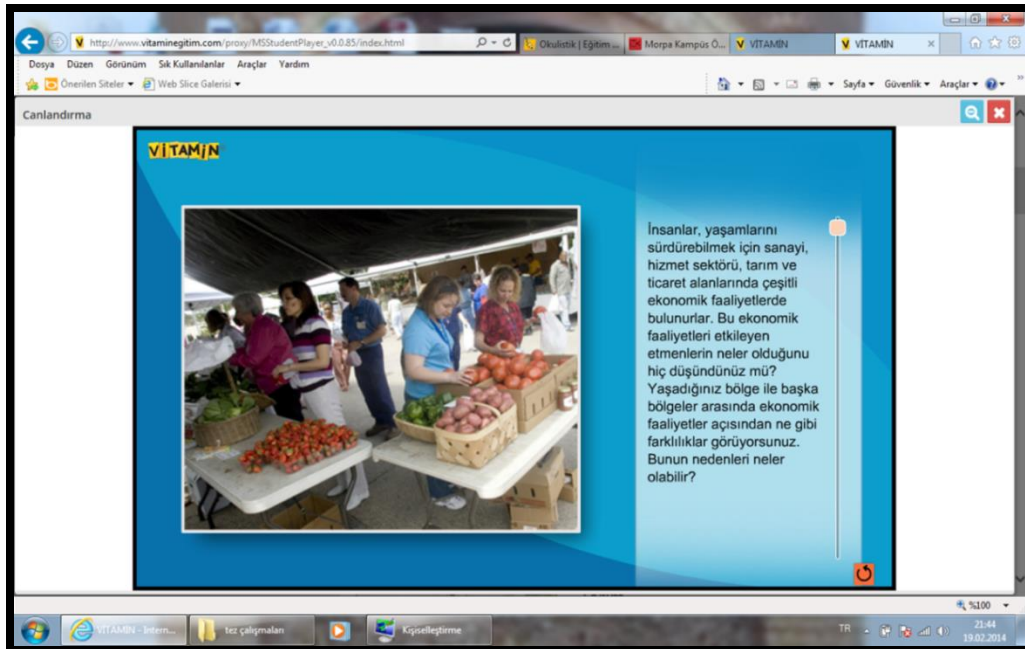

EK 4- Vitamin Eğitim Programı Ekran Görüntüsü

Görüntü 1.

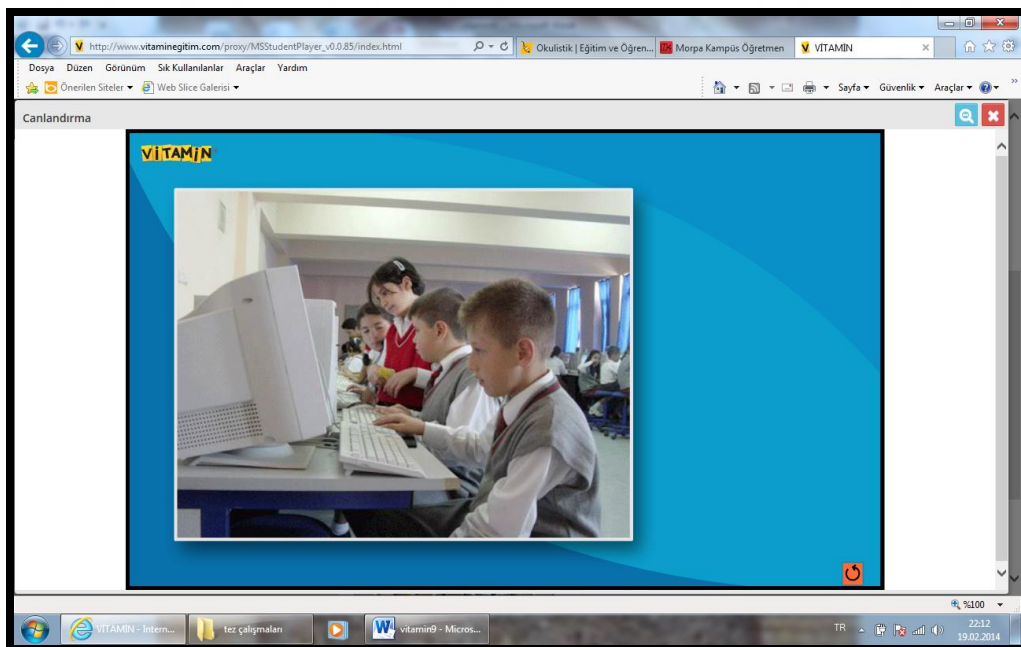
Görüntü 2.

Görüntü 3.

Görüntü 4.

EK 5- İzin Yazışmaları

T.C.
KASTAMONU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 38793931/44/871612

08/05/2013

Konu:Anket

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi:a)Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 20/03/2012 tarih ve 4506 (Genelge No:2012/13)sayıli emirleri.
b)Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 19/04/2013 tarih ve 160 sayılı yazısı.

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün ilgi (b) yazıları ile Enstitüleri İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi M.Fatih YAPICIOĞLU'nun "**Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki 'Ülkemizin Kaynakları' Ünitesinin Öğretiminde, Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi**" konulu tezine ait anketi İlimiz merkezinde bulunan ortaokullardaki 6.sınıf öğrencilerine uygulamak istediği bildirilmektedir.

Söz konusu Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi M.Fatih YAPICIOĞLU'nun Araştırma ve Değerlendirme Komisyonunca uygun görülen "**Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki 'Ülkemizin Kaynakları' Ünitesinin Öğretiminde, Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi**" konulu anketi (9 sayfa) 2012-2013 eğitim öğretim yılında İlimiz merkezinde bulunan ortaokullardaki 6.sınıf öğrencilerine eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan gönüllülük esasına göre uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Bekir AKSOY
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
08/05/2013

Hasan ERKAL
Vali a.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

İ Millî Eğitim Müdürlüğü/ Kastamonu
Elektronik Ağ: kastamonu.meb.gov.tr
e-posta: egitimogretim37@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Hatice ÖZDEN VHKİ
Tel: (0 366) 214 15 17
Faks: (0 366) 214 64 94

T.C.
KASTAMONU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 38793931/44/897542
Konu: Anket

09/05/2013

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: 19/04/2013 tarih ve 160 sayılı yazınız.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi M.Fatih YAPICIOĞLU'nun "Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki 'Ülkemizin Kaynakları' Ünitesinin Öğretiminde, Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi" konulu anketi İlimiz merkezinde bulunan ortaokullardaki 6.sınıf öğrencilerine uygulamasının uygun görüldüğüne dair 08 Mayıs 2013 tarih ve 871612 sayılı Valilik Oluru ekte gönderilmiştir.

Araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Müdürlüğümüze araştırmanın iki örneğinin CD'ye kayıtlı olarak vermesine ilişkin ekte gönderilen taahhütname ile okul ve kurumlarda yapılmasına izin verilen araştırma uygulanmasında olabilecek fiziki zararları karşılama taahhüdünün araştırmacı tarafından imzalanarak gönderilmesinin sağlanmasını arz ederim.

Yaşar DOLAPCI
Millî Eğitim Müdür V.

EK:
1-1 ad.Valilik Onayı (1 sayfa)
2-1 ad.Anket Formu (9 sayfa)
3-2 ad.Taahhütname (2 sayfa)

*Gereği için
Açılı
Genel Sel. Bzr.
13.05.2013
Öz
AT*

Güvenli Elektronik İmza
19 Mayıs 2013
.....201.....

Celal AHMETBAŞOĞLU
V.H.K.I.
Giden Evrak Yetkilisi

10.05.13 05399

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0569-87b5-3b4f-931e-5f2a kodu ile yapılabilir.

İl Millî Eğitim Müdürlüğü/ Kastamonu
Elektronik Ağ: kastamonu.meb.gov.tr
e-posta: egitimogretim37@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Hatice ÖZDEN VHKI
Tel: (0 366) 214 15 17
Faks: (0 366) 214 64 94

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : 80404136-044/616 -3137
Konu : Anket

15/ 572013

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kastamonu Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğünün 09.05.2013 tarihli ve 3879393-44-897542 sayılı Anket konulu yazısı ekte gönderilmiştir.

Söz konusu yazıda belirtilen araştırma uygulamasında olabilecek fiziki zararları karşılama taahhüdünün araştırmacı tarafından imzalanarak ilgili müdürlüğe iletilmek üzere Rektörlüğümüze gönderilmesini rica ederim

Prof. Dr. Ali Refik ÖZKAN
Rektör Yardımcısı

EKLER:

Yazı ve ekleri (13 sayfa)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sayı : 221
Tarih: 15.05.2013

Ali Refik ÖZKAN

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 26350463.044/202
Konu : Araştırma İzni

07/06/2013

Sayın: M.Fatih YAPICIOĞLU
İlköğretim ABD / Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

İlgi: a) 04.01.2013 tarihli Dilekçeniz.
b) Kastamonu Üniversitesi Genel Sekreterliği'nin 15.05.2013 tarihli yazısı

İlgi (a) dilekçeniz ile, kayıtlı bulunduğunuz İlköğretim Anabilim dalına bağlı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programında gerçekleştirmekte olduğunuz, **“Ortaokul 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki “Ülkemizin Kaynakları” Ünitesinin Öğretiminde, Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi”** konulu tezinizi İlimiz merkezinde bulunan ortaokullardaki 6. Sınıf öğrencilerine uygulamak istediğinizi talep etmeniz üzerine; Araştırma Önerisi ve Anket Formu ilgili Müdürlüğe Gönderilerek gerekli izin istenmiştir.

Talebiniz, Kastamonu Üniversitesi Genel Sekreterliği'nin ilgi (b) yazısı ekinde gönderilen 08.05.2013 tarihli ve 871612 sayılı Valilik Oluru ile kabul edilmiş olup; söz konusu anketi ilgili okullarda uygulayabilmeniz için araştırma uygulamasında oluşabilecek zararları karşılama taahhüdünün tarafınızdan imzalanarak gönderilmesi ve araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içerisinde iki örneğinin ilgili taahhütname ile birlikte CD ortamında teslim edilmesi istenmektedir.

İl Milli Eğitim Müdürlüğünün yazısı, Valilik Oluru ve taahhütname örnekleri yazımız. ekinde gönderilmekte olup, gereğini önemle rica ederim.

Prof. Dr. B. Ünal İBRET
Enstitü Müdürü

EKLER:

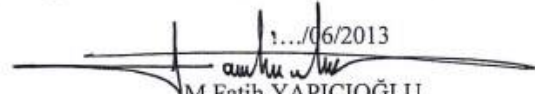
- 1- Kastamonu Üniversitesi Genel Sekreterliği Yazısı (1 Sayfa)
- 1- İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yazısı (1 Sayfa)
- 2- Valilik Oluru (1 Sayfa)
- 3- Fiziki Zararları Karşılama Taahhüdü (1 Sayfa)
- 4- Araştırmanın Teslimine ilişkin Taahhütname Tutanağı (1 Sayfa)

07/06/2013 Bilg.İşlt. :R.S.KIBIŞOĞLU

**MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI HER TÜR OKUL VE KURUMLARDA
YAPILMASINA İZİN VERİLEN ARAŞTIRMA UYGULAMASINDA, OLABİLECEK
FİZİKİ ZARARLARI KARŞILAMA TAAHHÜDÜ**

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
ADI, SOYADI	M. Fatih YAPICIOĞLU
BAĞLI BULUNDUĞU ÜNİVERSİTE, KURUM	Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
ARAŞTIRMANIN KONUSU	Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Ülkemizin Kaynakları” Ünitesinin Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi
UYGULANACAK VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE SAYISI	Ünitede geçen kavramları kapsayan başarı testi 23 Ağustos Ortaokulu 6. sınıf öğrencilerini oluşturan 2 şubeye uygulanacaktır.
VERİ TOPLAMA ARAÇLARININ UYGULANACAĞI SINIF VB. YER	Veri toplama araçları Merkez ilçede bulunana İlköğretim okullarının 6. sınıflarının iki şubesinde uygulanacaktır.
UYGULAMA YAPILAN YERİN MEVCUT DURUMU	Uygulama Merkez ilçede bulunan İlköğretim okullarının 6. sınıfları.
UYGULAMA SONU MEVCUT DURUM	Devam ediyor.

Yukarıda yazılı araştırma uygulamasında meydana gelen fiziki zararı ilgili kuruma ödemeyi taahhüt ederim.

 1.../06/2013
 M.Fatih YAPICIOĞLU
 ARAŞTIRMACI

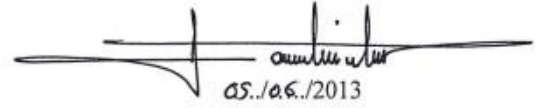
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

KASTAMONU

İLGİ: 02.06/2013 tarihli ve 202 sayılı yazınız

İlgi yazınız ekinde gönderilen Araştırma Uygulanmasında Olabilecek Fiziki zararları Karşılama Taahhüdü hazırlanarak dilekçem ekinde sunulmuştur. Bilgilerinize arz ederim.

Ek:2 Adet Taahhüdname

05.06.2013

M.Fatih YAPICIOĞLU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sayı : 229
Tarih: 05.06.2013

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 26350463.44/2013
Konu : Anket

07/06/2013

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi: 15.05.2013 tarihli ve 616-3137 sayılı yazınız.
27.05.2013 tarihli ve 652-3355 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde gönderilen "Araştırma Uygulamasında Olabilecek Fiziki Zararları Karşılama Taahhüdü" araştırmacılar M. Fatih YAPICIOĞLU ve Hüseyin GÜMÜŞ tarafından imzalanarak ilgili müdürlüğe iletilmek üzere yazınız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

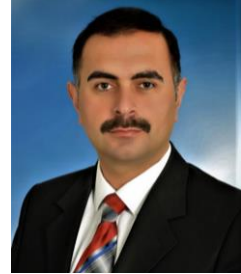

Prof. Dr. B. Unal İBRET
Enstitü Müdürü

EK: Fiziki Zararları Karşılama Taahhüdü (2 Ad.)

07/06/2013 Bilg. İşlt. : R.S.KIBIŞOĞLU

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mehmet Fatih YAPICIOĞLU
 Doğum Yeri ve Yılı : Kastamonu / 06.04.1979
 Medeni Hali : Evli
 Yabancı Dili : İngilizce
 E-posta : fatihyapicioglu@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Kuzykent Süper Lise - Kastamonu - (1993 / 1997)
 Ön Lisans : Anadolu Üniversitesi - Yönetim ve Organizasyon Bölümü - Yerel Yönetimler Programı (2013 / 2016)
 Ön Lisans : Anadolu Üniversitesi - Açıköğretim Fakültesi Adalet Programı (2016 / Devam Ediyor)
 Lisans : Anadolu Üniversitesi - İkt. İdari Bilimler Fak.- Kamu Yönetimi Bölümü (2001 / 2005)
 Lisans : Gazi Üniversitesi - Kastamonu Eğitim Fakültesi - Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (2004 / 2010)
 Yüksek Lisans : Kastamonu Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü - Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı (2010 / 2018)
 Yüksek Lisans : Kastamonu Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü – Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı (2017/Devam Ediyor)

Mesleki Deneyim

İş Yeri : Çalş. ve Sosyal Güv. Bkn.-SSK Sinop Hast.-Memur (2001/2003)
 İş Yeri : Çalş. ve Sosyal Güv. Bkn. -SGK Kast.İl Md.-V.H.K.İ. (2003/2014)
 İş Yeri : Kastamonu Belediyesi Kült. ve Sos.İşl.Md.-Müdür(2014/2016)
 İş Yeri : Kastamonu Belediyesi Sosy.Yard.Mark.-Şef- (2016/2018)

